



Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 5/2018

Saaristo- ja vesistömatkailun Hyvät tuotteet -projektin loppuraportti

Hannu Komu, Onvisio Consulting, Sari Selkälä, Caprice Consulting

Maa- ja metsätalousministeriö

ISBN: 978-952-453-981-4

Kuvat: Kts. s. 152

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Maa- ja metsätalousministeriö	18.5.2018	
Tekijät	Hannu Komu, Onvisio Consulting, Sari Selkälä, Caprice Consulting		
Julkaisun nimi	Saaristo- ja vesistömatkailun Hyvät tuotteet -projektin loppuraportti		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 5/2018		
Diaari/hankenumero	1579/07.01.00/2017	Teema	saaristopolitiikka
ISBN PDF	978-952-453-981-4	ISSN PDF	1797-397X
URN-osoite	urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-981-4		
Sivumäärä	152	Kieli	suomi
Asiasanat	saaristo- ja vesistömatkailu		
Tiivistelmä	<p>Saaristoasiain neuvottelukunta ja maa- ja metsätalousministeriö organisoivat ja rahoittivat 2017–2018 Suomen saaristo-, rannikko- ja vesistömatkailun hyvät tuotteet ja toimintamallit selvityshankkeen. Hankkeen toteuttivat konsultit Hannu Komu, Onvisio Consulting ja Sari Selkälä, Caprice Consulting yhteistyössä matkailualan toimijoiden kanssa.</p> <p>Hankkeen tavoitteena oli etsiä, analysoida ja nostaa esiin Suomen ja valittujen ulkomaiden saaristo-, rannikko- ja vesistömatkailun toteutettuja tai suunnittelun kohteena olevia parhaita tuotteita sekä liiketoiminnan, tuotekehityksen, markkinoinnin ja yhteistyön toimintatapoja yritystasolla.</p> <p>Selvityksen työmenetelmänä käytettiin kotimaisille matkailutoimijoille ja sidosryhmille suunnattua laajahkoa kyselyä, kotimaista ja ulkomaista nettihakua, tilasto- ja selvitysanalyysijä sekä asiantuntijahaastatteluja. Kotimaan kyselyyn (N 520) saatiin yli 250 ehdotusta, jotka tutkittiin. Loppuraportti sisältää 80 hyvän matkailutuotteen ja 16 toimintatavan esittelyä.</p> <p>Kotimaan matkailun osalta myönteistä on muun muassa ympärivuotisten hyvien tuotteiden tarjonnan vahvistuminen.</p> <p>Ulkomaisten matkailutuotteiden osalta muun muassa sähköisten vesi- ja maastokulkuneuvojen käytössä ja matkailun ympäristöystävällisyydessä on meillä opittavaa.</p> <p>Selvitys osoitti, että Suomen vesistöalueiden matkailullisessa kehittämisessä on tarjolla hyvin paljon mahdollisuuksia.</p>		
Kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriö		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Jord- och skogsbruksministeriet	18.5.2018	
Författare	Hannu Komu, Onvisio Consulting, Sari Selkälä, Caprice Consulting		
Publikationens titel	Slutrapport från projektet Skärgårds- och insjöturismen – Goda turistprodukter		
Publikationsseriens namn och nummer	Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 5/2018		
Diarie-/ projektnummer	1579/07.01.00/2017	Tema	skärgårdspolitik
ISBN PDF	978-952-453-981-4	ISSN PDF	1797-397X
URN-adress	urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-981-4		
Sidantal	152	Språk	finska
Nyckelord	skärgårds- och insjöturism		
Referat	<p>Skärgårdsdelegationen och jord- och skogsbruksministeriet organiserade och finansierade 2016–2017 ett utredningsprojekt som heter Finlands skärgårds-, kust- och insjöturism – Goda turistprodukter och verksamhetsmodeller. Projektet genomfördes av konsulterna Hannu Komu, Onvisio Consulting och Sari Selkälä, Caprice Consulting i samarbete med aktörer inom turismbranschen.</p> <p>Syftet med projektet var att finna, analysera och lyfta fram färdiga eller planerade bästa turistprodukter inom skärgårds-, kust- och insjöturismen i Finland och i vissa andra länder samt verksamhetsmodeller för affärsverksamhet, produktutveckling, marknadsföring och samarbete på företagsnivå.</p> <p>Utredningen utfördes med hjälp av en bred enkät till aktörer och kontaktgrupper inom turismbranschen i Finland, webbsökningar i hemlandet och utlandet, analyser av statistik och utredningar samt expertintervjuer. Enkäten (N520) utmynnade i över 250 förslag som analyserades. Slutrapporten innehåller 80 förslag till goda turistprodukter och 16 verksamhetsmodeller.</p> <p>Positivt i den inhemska turismen är bland annat att utbudet av året runt produkter har ökat. I fråga om utländska turistprodukter har vi mycket att lära om användningen av elektroniska vatten- och terrängfordon samt om miljövänlig turism.</p> <p>Utredningen visar att det finns väldigt många möjligheter att utveckla Finlands vattenområden i turistsyfte.</p>		
Förläggare	Jord- och skogsbruksministeriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Agriculture and Forestry	18.5.2018
Authors	Hannu Komu, Onvisio Consulting, Sari Selkälä, Caprice Consulting	
Title of publication	Final report of the project on good products for island and water-based tourism	
Series and publication number	Publications of the Ministry of Agriculture and Forestry 5/2018	
Register number	1579/07.01.00/2017	Subject Island policy
ISBN PDF	978-952-453-981-4	ISSN PDF 1797-397X
Website address (URN)	urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-981-4	
Pages	152	Language Finnish
Keywords	Island and water-based tourism	
Abstract	<p>The Island Committee and Ministry of Agriculture and Forestry organized and financed a project on good products and operating models for island, coastal and water-based tourism in Finland. The project was implemented in 2017–2018 by consultants Hannu Komu from Onvisio Consulting and Sari Selkälä for Caprice Consulting together with stakeholders in the tourism sector.</p> <p>The aim of the project was to find, analyse and showcase the best island, coastal and water-based tourism products introduced or planned in Finland and the selected foreign countries, as well as operating practices of individual companies for business, product development, marketing and cooperation.</p> <p>The methods used in the project included an extensive questionnaire survey among the tourism operators and stakeholders in Finland, internet searches within Finland and abroad, statistical analyses and studies, and expert interviews. In the questionnaire survey within Finland (N 520) more than 250 proposals came in and were analysed. In the final report 80 good tourism products and 16 operating models are presented.</p> <p>Positive trends in domestic tourism include the stronger supply of good products for year-round tourism. From foreign tourism products we have something to learn in the use of electric aquatic and terrestrial vehicles and environmentally-friendly tourism.</p> <p>The study showed that there are a lot of excellent opportunities in respect of developing tourism in the water areas of Finland.</p>	
Publisher	Ministry of Agriculture and Forestry	
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Sisältö

TIIVISTELMÄ1	11
SAMMANFATTNING	14
SUMMARY	17
1. MENETELMÄT JA KRITERIT	20
1.1 Työmenetelmät kotimaisten kohteiden kartoituksessa	20
1.2 Työmenetelmät ulkomaisten kohteiden kartoituksessa.....	21
1.3 Kriteerit.....	22
2. HYVÄT TUOTTEET TEEMOITTAIN	23
2.1 Vesistöihin tukeutuva majoitustoiminta.....	24
2.1.2 Havaintoja ulkomailta.....	24
1 Kalle's Inn lasiprismat	25
2 Hotelli Punkaharju	26
3 Peterzens.....	27
4 Okkolan lomamökit	28
5 Lapland Hotels Snow Village.....	29
6 Camp Land Glamping Finland.....	30
7 Eco luxus glamping	31
8 Whitepod – Ekoluksusta ympärivuotisesti	32
9 Canvas Hotel Norway, jurttahotelli	34
10 Eliassen Rorbuer.....	35
11 Vuokrattavat teardrop miniasuntovaunut luontoretkille.....	36
2.2 Risteilyt ja lauttareitit	37
2.2.1 Havaintoja ulkomailta.....	37
12 Suomen Hopealinjat teemariisteilyt	38
13 Royal Line, kieltolakiristeilyt	39
14 Saariston loistoreitti.....	40
15 Jäänmurtaja Sampo.....	41
16 Strömma varustamon pitkä saaristoristeily	42
17 Island hopping postiveneellä.....	43
18 Eagle watch -luontoristeilyt Loch Shiel järvellä.....	44
19 Amfibioalukset – risteilyn ja bussimatkan yhdistelmä.....	45

2.3	Veneily.....	47
2.3.1.	Havainnot ulkomailta.....	47
20	Bellamer Houseboat.....	48
21	Jalolautta, oma järvi päiväksi.....	49
22	Saimaa Boating.....	50
23	Laukaan vierassatama.....	51
24	Saimaan Vuokravenho hybridivene.....	52
25	Lånabåt sähköveneiden vuokraus.....	53
26	Vuokraveneilyä sähkömoottoriveneillä.....	54
	Coniston Boating Center.....	54
	Duffy sähkömoottorivene.....	55
2.4	Liikunta- ja luontomatkailu.....	56
2.4.1	Havainnot ulkomailta.....	56
27	Kapeenkosken koskikelkkailu.....	57
28	Kivapäivä vesistöohjelmat.....	58
29	Swimming Holidays in Finland, uintimatkailu.....	59
30	Stora Hästön vedenalainen luontopolku.....	60
31	Taivalkosken melontakeskus.....	62
32	SUP-retket.....	63
33	Vesipolkupyörä safarit.....	65
34	Swimtrek avovesiuintimatkat.....	66
35	Lake District kansallispuisto ja maailmanperintöalue.....	67
2.5	Hyvinvointimatkailu.....	69
2.5.1	Havainnot ulkomailta.....	70
36	Hotel & Spa Resort Järvisydän.....	71
37	Floating sauna.....	72
38	Herrankukkaro.....	73
39	SaunaTour.....	74
40	Revontulen saunamaailma & saunapolku.....	75
41	Allas Sea Pool -merikylpylä.....	76
42	Scandinave Spa -ketju.....	77
43	Mayo Dark Sky Park.....	78
2.6	Kulttuuri- ja perinnematkailu.....	80
2.6.1	Havainnot ulkomailta.....	80
44	Tornionjoen Kukkolankoski & perinnekalastus.....	81
45	Pyhät Polut.....	82
46	Lomakylä Vallen kirkkotuparetket.....	83
47	Verlan tehdasmuseo ympäristöineen.....	84
48	Keimiön koukkaus.....	85
49	Norjan Stave kirkot.....	86

2.7	Suuret saarikohteet ja majakkamatkailu.....	87
2.7.1	Havainnot ulkomailta	87
50	Örön linnakesaari	88
51	Rankki.....	89
52	Isokarin majakka	90
53	Kylmäpihlaja.....	91
54	Corsewall Lighthouse hotel	92
2.8	Kalastusmatkailu.....	93
2.8.1	Havainnot ulkomailta	93
55	Graylingland	94
56	Kalastuspalvelu Juha Happonen	95
57	Eumer Fishing Center	96
58	Konneveden kosket	97
59	Perhokalastuksen MM-kisat 2020 Kuusamossa	98
60	Mörrum – elämyslomailua urheilukalastusteemalla	99
61	Pilkkimökkikylä.....	101
2.9	Vesistöiset talviaktiviteetit.....	102
2.9.1	Havainnot ulkomailta	102
62	Kalajoen Surfcenter Rautio Sport, jäsurffaus.....	103
63	RedRib Experience ilmatyynyalusafarit	104
64	IceCave jäämaailma	105
65	Savonlinnan seudun retkiluistelu- ja talvivaellusreitit	106
66	Köyliönjärven luistelu- ja potkukelkkailurata.....	108
67	Aavameri	109
68	Fatbike retkeilyä Lake Mývatn ympäristössä	110
69	Segway safarit ympäri vuoden	111
2.10	Tapahtumat.....	112
2.10.1	Esimerkkejä ulkomailta	112
70	Meripäivät Maarianhaminassa	113
71	Finland Ice Marathon -luistelutapahtuma	114
72	Jääkaruselli & Lohjan Jääkarusellifestivaali	115
73	Saimaa Swimrun -tapahtuma ja Swimrun-tapahtumaketju.....	116
74	Skotlannin tulifestivaalit	117
75	Florøn 350 metriä pitkä sillipöytä & Himmel og Hav festivaali.....	118
2.11	Reitistöt	119
2.11.1	Havainnot ulkomailta	119
76	Ahvenanmaan saaristoreitti	120
77	Rannikkoreitti	121
78	Puumalan saaristoreitti	122
79	Archipelago HopOn -bussiyhteys saaristoon	123
80	Saksalainen pyöräilymatkojen tietopankki.....	124

3. HYVÄT TOIMINTATAVAT	125
3.1 Yhteistyö ja verkostoituminen	125
3.1.1 Havainnot ulkomailta	125
1 SaimaaHoliday verkosto	126
2 Rokuan Geopark, yrittäjien kuukausitilet	127
3 Tornion-Muonionjoen yhteislupa-alue	128
4 Virelän Pyhäpolku	129
5 Norjan eteläisen rannikon ja saariston esittely ja yhteismarkkinointi	130
3.2 Digitaalisuus	131
3.2.1 Havainnot ulkomailta	131
6 Citynomadi	132
7 FeelKoli, taiteilija kareliaanien jalanjäljillä	134
8 Virtuaalipuistot ja virtuaalisia lentomatkoja	135
9 Diginomadeja houkutellaan työskentelemään Kroatiaan	137
3.3 Kestävä kehitys ja ympäristöystävällisyys	139
3.3.1 Havainnot ulkomailta	140
10 Vimpa Eco Energy	142
11 Lakeland GTE sähköalus	143
12 Täyssähköveineitä Kotkasta	144
13 Seikkailuapinat	145
14 Nature's Best Sweden -ketju	146
15 Hotelli Svart	147
3.4 Esteettömyys	148
3.4.1 Havainnot ulkomailta	149
16 Esteettömyys USA:n kansallispuistoissa	150

TIIVISTELMÄ

Saaristoasiain neuvottelukunta ja maa- ja metsätalousministeriö toteuttivat ja rahoittivat 2017–2018 Suomen saaristo-, rannikko- ja vesistömatkailun hyvät tuotteet ja toimintamallit selvityshankkeen.

Hankkeen tavoitteena oli etsiä, analysoida ja nostaa esiin Suomen ja valittujen ulkomaiden saaristo-, rannikko- ja vesistömatkailun toteutettuja tai suunnittelun kohteena olevia parhaita tuotteita sekä liiketoiminnan, tuotekehityksen, markkinoinnin ja yhteistyön toimintatapoja yritystasolla. Hankkeen loppuraportti välittää niitä tiedotuksen keinoin alan toimiville ja mahdollisille uusille yrittäjille otettavaksi huomioon oman yritystoiminnan kehittämisessä.

Hanke tehtiin yhteistyössä matkailualan toimijoiden kanssa. Työn ohjausryhmään kuuluivat ohjelmapäällikkö Kiti Häkkinen (pj.), Visit Finland; matkailukoordinaattori Leena Pajala, Keski-Suomen liitto; ylitarkastaja Hanna-Mari Kuhmonen, työ- ja elinkeinoministeriö; puheenjohtaja, laivuri Juha Nyberg, Suomen Matkustajalaivayhdistys; toimitusjohtaja Max Jansson, Visit Vaasa; matkailupäällikkö Benjamin Donner, Kemiönsaaren kunta; toimitusjohtaja Maisa Häkkinen, Visit Mikkeli; aluejohtaja Henrik Jansson, Rannikon Luontopalvelut Metsähallitus sekä saaristoasiain neuvottelukunnan pääsihteeri, neuvotteleva virkamies Jorma Leppänen, maa- ja metsätalousministeriö. Hankkeen toteuttivat MMM:n kilpailutuksen kautta valitsevat konsultit Hannu Komu, Onvisio Consulting ja Sari Selkälä, Caprice Consulting.

Selvityksen keskeisenä työmenetelmänä käytettiin kotimaisille matkailutoimijoille ja sidosryhmille suunnattua laajaa kyselyä sekä kotimaista ja ulkomaista nettihakua. Niin ikään hyödynnettiin saaristoasiain neuvottelukunnan 2010–2017 teettämiä saaristo-, rannikko- ja vesistömatkailun kehittämisselvityksiä sekä Visit Finlandin ja muiden tahojen tekemiä matkailuselvityksiä ja tilastoja. Asiantuntijoita haastateltiin.

Kotimaan kyselyyn (N 520) saatiin yli 250 vinkkiä, jotka tutkittiin. Näistä ohjausryhmä valitsi alustavasti tarkempaan selvitykseen 50 tuotetta tai tuoteryhmää ja 10 toimintatapaa. Loppuraportti sisältää 80 koti- ja ulkomaisen tuotteen ja 16 toimintatavan esittelyn.

Selvitykseen valittaville tuotteille ja palveluille asetettiin työtä ohjaavat kriteerit, jotka hyväksyttiin ohjausryhmässä. Tuotteen, palvelun ja toimintatavan oli oltava omaleimainen, tulevaisuuteen suuntautuva ja sovellettavissa saaristo- ja vesistöalueiden oloihin.

Kansainvälisiä best practices -tuotteita ja palveluja arvioitiin siitä näkökulmasta, miten ne soveltuisivat Suomen oloihin sellaisenaan tai muunneltuna. Erityisen huomion kohteena olivat muut Pohjoismaat, Englanti, Irlanti, Kanada, Skotlanti, USA, Uusi-Seelanti ja Väli-meren saaristomaista Kroatia.

Tulokset

Hyvät käytännöt -selvitystyö vahvisti, että kiinnostus vesistömatkailua ja sen kehittämistä kohtaan on suurta kaikkialla Suomessa. Tämän osoitti myös kyselyn vastausmäärä, sitä kautta tuli yli 250 ehdotusta tarkemmin arvioitavaksi.

Erityisen myönteinen näkymä on ympärivuotisuuden vahvistumisessa. Mielenkiintoisia talvisia aktiviteetteja, joista useimmat jäällä toteutettavia, nousi esille eteläisintä Suomea myöten. Suomen vesistöalueiden talviset palvelut jäällä, rannoilla ja saarissa ovat kansainvälisestikin kilpailukykyisiä ja ulkomaalaisille kiinnostavaa eksotiikkaa.

Merkille pantavaa oli uusien palvelujen ja innovaatioiden määrä, mutta yhtä huomion-arvoista oli pitkään toimineiden perinteisten kohteiden uudistuminen vastaamaan tämän päivän kysyntää erityisesti kansainvälisillä markkinoilla.

Ulkomaan tarkastelu toi esille kymmeniä kohteita ja palveluja, joita Suomessa voidaan tuottaa sellaisenaan tai poimia ideoita ja toimintatapoja Suomen oloihin sopiviksi. Näiden joukossa on useita sellaisia palveluja, joita Suomessa ei ole laajemmin tarjolla. Lukuisat kohteet valikoituivat myös kohtuullisen helposti saavutettaviksi tutustumiskohteiksi matkailun eri sektoreiden toimijoille.

Erityisen voimakkaasti ulkomaisten kohteiden tarkastelussa nousi kestävä kehitys, ympäristöystävällinen matkailu sekä yritysten näkyvä ympäristösertifiointi kansallisilla tunnuksilla. Ympäristömerkkien kriteerien sisällä on kattavasti kestävä kehityksen keskeiset osa-alueet. Esimerkiksi Ruotsissa yhteisen Nature's Best Sweden ympäristösertifikaatin alla olevat pk-yritykset muodostavat myös markkinointiketjun, mikä parantaa pienten kohteiden löydettävyyttä.

Suomi on valitettavasti jäljessä tästä kehityksestä sekä pohjoismaisella että laajemmin eurooppalaisella tasolla. Luotettavan ympäristösertifioinnin ja markkinoinnissa käytettävän tunnuksen kehittäminen nimenomaan pk-yrityksille olisi Suomessa kiireinen tehtävä kilpailukyvyyn säilyttämiseksi. Suuret hotellit ovat osin pohjoismaisen Joutsenmerkin alla. Hotelleille on tarjolla myös kansainvälinen Green Key -sertifiointi. Suomi maana on arvostettu ympäristöystävällisyydessä korkealla tasolla, ja kriteerit pääosin täyttäviä yrityksiä Suomessa on satoja.

Toinen Suomessa valitettavan hitaasti edennyt asia on sähköisten vesi- ja maastokulku-
neuvojen yleistyminen. Tämä koskee veneitä, vesiskoottereita, lumikelkkoja ja monia muita välineitä, joita on pitkään ollut käytössä kylmän talvi-ilmaston alueilla. Tällä osa-alueella on kuitenkin viime aikoina syntynyt myönteistä kehitystä, kun Kotkassa on käynnistynyt täysin suomalaiseseen suunnitteluun perustuvan sähköveneen valmistus. Rovaniemellä on tuotettu kymmenen sähkökäyttöistä moottorikelkkaa ohjelmapalveluyrityksen testeihin.

Selvityksen aikana konkretisoitui myös se, että Suomen vesistöalueet kokonaisuutena ovat monimuotoisuudessaan jopa koko maailman kärkeä, ja niiden matkailullisessa kehittämisessä ei ole rajoja näkyvissä. Tarjolla on pelkästään mahdollisuuksia.

SAMMANFATTNING

Skärgårdsdelegationen och jord- och skogsbruksministeriet genomförde och finansierade 2017–2018 ett studieprojekt för goda produkter och verksamhetsmodeller inom skärgårds-, kust- och insjöturismen i Finland.

Målet med projektet var att söka efter, analysera och lyfta fram de bästa produkterna som förverkligats eller planerats inom skärgårds-, kust- och insjöturismen i Finland och i valda länder utomlands samt metoder för affärsverksamhet, produktutveckling, marknadsföring och samarbete på företagsnivå. Information om projektets slutrapport förmedlas till befintliga och eventuella nya företagare inom branschen, så att de kan beakta den när de utvecklar sin egen företagsverksamhet.

Projektet genomfördes i samarbete med aktörer inom turistbranschen. Till styrgruppen hörde programchef Kiti Häkkinen (ordf.), Visit Finland; turismkoordinator Leena Pajala, Keski-Suomen liitto; överinspektör Hanna-Mari Kuhmonen, arbets- och näringsministeriet; ordförande, skeppare Juha Nyberg, Passagerarfartygsföreningen i Finland; verkställande direktör Max Jansson, Visit Vasa; turismchef Benjamin Donner, Kimitoöns kommun; verkställande direktör Maisa Häkkinen, Visit Mikkeli; regiondirektör Henrik Jansson, Kustens naturtjänster Forststyrelsen samt skärgårdsdelegationens generalsekreterare, konsultative tjänstemannen Jorma Leppänen, jord- och skogsbruksministeriet. För genomförandet av projektet svarade konsulterna Hannu Komu, Onvisio Consulting och Sari Selkälä, Caprice Consulting, som valts av jord- och skogsbruksministeriet genom anbudsförfarande.

Som väsentliga arbetsmetoder för utredningen användes en omfattande enkät som riktade sig till aktörer och intressegrupper inom turistbranschen i Finland samt webbsökning i Finland och utomlands. Dessutom utnyttjades utredningar om utvecklingen av skärgårds-, kust- och insjöturismen som skärgårdsdelegationen låtit göra 2010–2017 samt Visit Finlands och andra aktörers turismutredningar och statistik. Sakkunniga intervjuades.

Inom ramen för enkäten i Finland (N 520) fick man över 250 tips som undersöktes och av dem valde styrgruppen preliminärt 50 produkter eller produktgrupper och 10 verksam-

hetsmodeller för närmare utredning. Slutrapporten innehåller en presentation av 80 finländska och utländska produkter och 16 verksamhetsmodeller.

För de produkter och tjänster som valdes för utredningen fastställdes arbetskriterier, som godkändes av styrgruppen. Produkten, tjänsten eller verksamhetsmodellen skulle vara särpräglad, framtidsinriktad och lämpa sig för förhållandena i skärgårds- och insjöområdena.

Internationella best practices -produkter och -tjänster bedömdes ur den aspekten hur de skulle lämpa sig för förhållandena i Finland antingen med eller utan ändringar. Särskild uppmärksamhet fick de övriga nordiska länderna, England, Irland, Skottland, Kanada, USA, Nya Zeeland och bland skärgårdsländerna i Medelhavet Kroatien.

Resultat

Utredningen om god praxis bekräftade att det finns ett stort intresse för vattenturismen och utvecklingen av den överallt i Finland. Även svarsantalet på fältenkäten pekar på detta. Det inkom över 250 förslag som skulle utvärderas mer noggrant.

Ett särskilt positivt perspektiv var bekräftelsen på åretruntaktiviteter. Intressanta vinteraktiviteter, varav de flesta på isen, uppmärksammades ända till sydligaste Finland. Vintertjänster på isen, stränderna och öarna i Finlands vattenområden är internationellt konkurrenskraftiga och exotiska för utlänningar.

Antalet nya tjänster och innovationer var anmärkningsvärt, men lika beaktansvärt var förnyandet av traditionella objekt som funnits länge för att de ska motsvara dagens efterfrågan, särskilt på den internationella marknaden.

En granskning av utländska jämförelseobjekt visade på tiotals objekt och tjänster som man kan använda som sådana i Finland eller också kan man plocka idéer och metoder som lämpar sig för de finländska förhållandena. Bland dessa finns flera sådana tjänster som inte tillhandahålls i någon större utsträckning i Finland. Ett flertal objekt valdes också eftersom de är relativt lättillgängliga som besöksobjekt för aktörer inom turistbranschen.

Vid granskningen av utländska objekt framkom särskilt starkt en hållbar utveckling, miljövänlig turism och synlig miljöcertifiering av företag med nationella logotyper. I kriterierna för miljömärkning ingår i omfattande grad centrala delområden för en hållbar utveckling. Till exempel små och medelstora företag i Sverige med den gemensamma kvalitetsmärkningen för ekoturism Nature's Best Sweden bildar också en marknadsföringskedja, vilket gör det betydligt lättare att hitta små objekt.

Finland ligger tyvärr efter i denna utveckling både i Norden och i Europa. Utvecklingen av en logotyp för trovärdig miljöcertifiering och marknadsföring uttryckligen för små och medelstora företag är brådslande i Finland om man vill bibehålla konkurrenskraften. En del av de stora hotellen har det nordiska Svanen miljömärket och för hotellen finns också den internationella Green Key-certifieringen. Det finns hundratals företag i Finland som till stor del uppfyller kriterierna och som land är Finland uppskattat för sin miljövänlighet som håller hög nivå.

En annan sak som går beklagligt långsamt i Finland är att få antalet elektriska vatten- och terrängfordon att växa i antal. Detta gäller båtar, vattenskotrar, snöskotrar och många andra redskap som länge har använts även i områden med kallt vinterklimat. På detta delområde har vi dock på senare tid fått god medvind, då tillverkningen av elbåtar helt planerade i Finland har inletts i Kotka och tio elsnöskotrar har tillverkats i Rovaniemi för att testas hos ett programtjänstföretag.

Under utredningen blev det konkret också att Finlands vattenområden som helhet hör till världstoppen tack vare sin mångfald och att det inte finns några gränser för hur de kan utvecklas för turismen. Möjligheterna är oändliga.

SUMMARY

During 2016–2018, the Island Committee and the Ministry of Agriculture and Forestry conducted and funded a survey project concerning the best products and operating models in tourism related to the islands, coastal areas and inland waters of Finland.

The objective of the project was to find, analyse and introduce some of the best tourism products that have been launched or are being developed in island, coastal and inland water areas in Finland as well as in certain other countries, and also to find, analyse and introduce approaches to business operations, product development, marketing and cooperation at the business level. The final report of the project gives an account of these, providing present and future entrepreneurs in the field with information that they could make use of in the development of their businesses.

The project was conducted in cooperation with operators in the tourism industry. The project steering group comprised Kiti Häkkinen (chairperson), Programme Manager, Visit Finland; Leena Pajala, Tourism Coordinator of the Regional Council of Central Finland; Hanna-Mari Kuhmonen, Senior Officer of the Ministry of Economic Affairs and Employment; Juha Nyberg, Shipmaster, Chairman of the Finnish Passenger Ships Association (Suomen Matkustajalaivayhdistys); Max Jansson, Managing Director, Visit Vaasa; Benjamin Donner, Head of Tourism, Municipality of Kimitoön; Maisa Häkkinen, Managing Director, Visit Mikeli; Henrik Jansson, Regional Director of the Coastal and Metropolitan Area of Metsähallitus Parks & Wildlife Finland; and Jorma Leppänen, Island Committee Secretary General, Ministerial Adviser of the Ministry of Agriculture and Forestry. The project was carried out by the following consultants selected by the Ministry of Agriculture and Forestry through a competitive tendering process: Hannu Komu, Onvisio Consulting, and Sari Selkälä, Caprice Consulting.

Central methods of the survey included an extensive questionnaire targeted at Finnish tourism operators and interest groups, as well as an Internet search of water-based tourism in Finland and abroad. In addition, use was made of development surveys of tourism in island, coastal and inland water areas, commissioned by the Island Committee during

2010–2017, as well as of tourism surveys and statistics provided by Visit Finland and other organizations. Interviews with experts were also conducted.

Over 250 suggestions were received via the domestic questionnaire (N 520), all of which were checked and of which the steering group provisionally selected 50 products or product groups and 10 operating models for further investigation. The final report includes descriptions of 80 products and 16 operating models from Finland and abroad.

To guide the work, criteria approved by the steering group were set for the products and services to be selected for the survey. The product, service or operating model had to be distinctive, future-oriented and applicable to the conditions of the Finnish island, coastal and inland water areas.

International “best practices” products and services were evaluated on the basis of whether they could be applied to Finnish conditions as such or after modification. Special attention was paid to the other Nordic Countries, England, Ireland, Scotland, Croatia (as a representative of Mediterranean countries with archipelagos), Canada, the USA and New Zealand.

Results

The best practices survey confirmed that there is great interest in water-based tourism and in its development throughout Finland. This was also proved by the large number of responses to the questionnaire in the field: more than 250 suggestions were received for further evaluation.

Growth in year-round operations is an especially positive development. Interesting winter activities, most of which take place on frozen-over sea areas or lakes, could be found throughout the country, including southern Finland. Winter activities and facilities available in Finland’s water-based areas – whether on ice, shores or islands – are internationally competitive, and foreign visitors find them fascinating and exotic.

The amount of innovations and new services was notable; however equally noteworthy was the revamping of long-lived, traditional destinations to meet current demand, especially in international markets

The investigation of foreign benchmark destinations revealed dozens of attractions and services that can be replicated in Finland as such, or that can be drawn on for ideas and practices to be adapted to Finnish conditions. Amongst these, there are various attractions that are not widely available in Finland yet. Many of the destinations also emerged as

being fairly accessible attractions from the standpoint of operators in different sectors of tourism.

Sustainable development, environment-friendly tourism and visible environmental certification of businesses under national schemes stood out especially strongly in the investigation of foreign destinations. The central principles of sustainable development are comprehensively incorporated into the criteria for environmental certification. In Sweden, for example, SMEs that hold the national Nature's Best Sweden environmental certificate also form a marketing chain, which considerably enhances the visibility of small destinations.

Unfortunately, Finland has failed to keep up with this development at both the Nordic and European level. A reliable environmental certification scheme, with a compliance label to be used in marketing, should be urgently developed specifically for SMEs in Finland in order to maintain their competitiveness. Some of the big hotels operate under the Nordic Swan Ecolabel, and hotels can also be awarded the international Green Key certification. There are hundreds of SMEs in Finland that to a large extent already fulfil the certification criteria, and Finland on the whole is regarded as a highly environment-friendly country.

Another area where regrettably slow progress has been made in Finland is the introduction of electric water and off-road vehicles, such as boats, jet-skis, snowmobiles and many other types of equipment that have for long been used also in regions with a cold winter climate. However, some advances have recently been made here, with the manufacture of electric boats of entirely Finnish design having started in Kotka, and an activity provider in Rovaniemi having been supplied with ten electric snowmobiles for trial use.

During the course of the survey it also became evident that, as a whole, Finland's highly diverse water-based areas are among the top regions even in global terms, and that there is no limit to the development of tourism within them. There are only opportunities.

1. MENETELMÄT JA KRITEERIT

Selvityksen keskeisenä työmenetelmänä käytettiin matkailutoimijoille ja sidosryhmille suunnattua kyselyä. Kyselytutkimuksen lisäksi laajalla kotimaisella sekä kansainvälisellä nettihauulla kartoitettiin saaristo- ja vesistömatkailutarjontaa, matkailutrendejä ja -ilmiöitä, vesistömatkailuteemoja ja kehitysnäkymiä. Lisäksi hyödynnettiin muun muassa saaristoasiain neuvottelukunnan vuonna 2017 teettämää saaristo-, rannikko- ja vesistömatkailun kehittämiselvitystä ”Suomen saaristo- ja vesistömatkailusta eurooppalainen vetovoimatekijä” (MMM:n julkaisu 3/2017) ja ”Saaristo-ohjelma 2017–2019 Saaret, meri, järvet, joet ja rantavyöhyke aluekehitystekijöinä” (MMM:n julkaisu 6/2017) -julkaisua sekä ”Lumen ja jään hyödyntäminen matkailussa Suomessa ja muissa maissa” -selvitystä (TEM 2010).

Näiden lisäksi hyödynnettiin muiden aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksia ja analyysejä, Visit Finlandin tutkimuksia ja tilastoja sekä käytettävissä olevien tilastojen tuloksia ja analyysejä. Myös aihepiiriin liittyviä keskeisiä sidosryhmiä ja yhteenliittymien edustajia haasteltiin.

Vaikka hankkeen loppuraportin tietoaineisto on ollut laajalti ja useaan kertaan tarkistettavana, voi tiedoissa olla epätarkkuuksia ja puutteita. Internetosoitteet voivat muuttua, ja tutkittujen yritysten toiminnan luonne on voinut muuttua selvitystyön jälkeen.

1.1 Työmenetelmät kotimaisten kohteiden kartoituksessa

Kotimaan osalta vinkkejä innovatiivisista ja erityisistä vesistömatkailukohteista selvitettiin kyselyn avulla. Matkailuorganisaatioilta (282), saaristokunnilta ja saaristo-osakunnilta (48), järjestöiltä (24), maakuntien liitoilta (18), saaristoexperteiltä (45), Leader-ryhmiltä (56) sekä saaristoasiain neuvottelukunnan jäseniltä ja sihteeristöltä (47) pyydettiin marraskuussa 2017 tehdyllä kyselyllä asiaa koskevia esityksiä. Kyselyyn (N 520) saatiin yli 250 vinkkiä, jotka tutkittiin. Vinkeistä ohjausryhmä valitsi alustavasti tarkempaan selvitykseen 50 tuotetta tai tuoteryhmää ja 10 toimintatapaa.

Kyselytutkimuksen lisäksi tehtiin laajaa hakukonekartoitusta suomenkielisillä hakusanoilla sekä tutkittiin alueellisten matkailusivustojen, erilaisten teemasivustojen ja yrityshakujen kautta tuotteita täydentämään kyselyn antia. Taustamateriaalina käytettiin lisäksi tuoreita vesistömatkailuun liittyviä tutkimuksia ja kartoituksia.

Matka 2018 -messuilla haastateltiin eri alueiden matkailutoimijoita ja koottiin materiaalia. Kotimaan löydökset perustuvat eri osien yhdistelmänä syntyneisiin näkemyksiin.

Kokonaisuutena seulottiin yhteensä noin 450 kohdetta, palvelua tai toimintatapaa, joista karsinnan jälkeen selvitykseen valittiin 56 hyvää kotimaista käytäntöä ja 10 toimintatapaa.

1.2 Työmenetelmät ulkomaisten kohteiden kartoituksessa

Kansainvälisessä tarkastelussa etsittiin erityisesti vesistöalueisiin ja -tuotteisiin liittyviä innovatiivisia palveluja ja toimintoja, jotka soveltuisivat myös Suomen olosuhteisiin tai voisivat joltain toimintojen osalta olla esimerkkinä suomalaisille yrityksille.

Ulkomaan vesistökohteiden yksityiskohtaisempaan tarkasteluun valittiin Itävalta, Ir-lanti, Kroatia, Norja, Ruotsi, Skotlanti ja Uusi-Seelanti sekä rajatuilla hauilla Islanti, Ja-pani, Pohjois-Amerikka ja Saksan rannikkoalue. Sen lisäksi tarjontaa selvitettiin laajoilla Google-hauilla ilman maakohtaisia rajoituksia. Hakukoneiden lisäksi selvityksessä käytettiin sosiaalisen median kanavia kuten Facebook, Instagram ja Pinterest. Tarkemmin tutkittujen maiden osalta hyödynnettiin myös maakohtaisia internetsivuja, jotka osoittautuivat kaik-kien tutkittujen maiden osalta hyviksi lähteiksi ja johtivat riittävän tarkasti konkreettiseen tarjontaan.

Ulkomaisista esimerkeistä selvitykseen valittiin 24 hyvää käytäntöä ja 6 toimintatapaa, jot-ka on kuvattu sektoreittain kotimaisten esimerkkien alla.

1.3 Kriteerit

Selvitykseen valittaville tuotteille ja palveluille asetettiin työtä ohjaavat kriteerit, jotka hyväksyttiin ohjausryhmässä.

Yleiset kriteerit:

1. Palvelun tai tuotteen on kytkeydyttävä tai oltava sovellettavissa saaristo- ja vesistöalueilla.
2. Oltava omaleimainen, erottuva tai poikkeava omassa sarjassaan, kuitenkin sovellettavissa tai käyttökelpoinen muuallakin hyvänä esimerkkinä tai innoittajana ja antaa uskoa muillekin toimijoille.
3. Saavutettavuus virtuaalisesti ja fyysisesti.

Olemassa olevat vs. uudet ideat:

4. Olemassa olevat yritykset, jotka ovat lähteneet kehittämään uudella tavalla jo olemassa olevaa palvelua tai tuotetta esimerkiksi kansainvälisyyden, digitaalisuuden, ympäristöystävällisyyden, esteettömyyden tai ympärivuotisuuden näkökulmasta.
5. Kehitysidealla tai tulevaisuuden hankkeella on selkeä tavoite kohde-ryhmästä, markkinasta ja siitä, mitä uutuusarvoa palvelu tai innovaatio tarjoaa tulevaisuudessa.

Kansainväliset tuotteet ja palvelut

6. Kansainvälisiä best practices -tuotteita ja palveluja arvioidaan siitä näkökulmasta, miten ne soveltuisivat Suomen oloihin sellaisenaan tai muunneltuna.

Lisäpisteitä tarkasteluun:

7. Kestävä kehitys, ympäristöystävällisyys, esteettömyys ja ympärivuotisuus.
8. Kulttuuriperinnön elävöittäminen ja kehittäminen.

Lisäksi vesistöliikenteessä huomioidaan, että alusten on oltava katsastettuja viranomaisten määräysten mukaisesti.

2. HYVÄT TUOTTEET TEEMOITTAIN

Merellinen saaristomatkailu ja järvimatkailu kuuluvat Suomen matkailun kehittämisen kärkeen. Suomen edellytykset kehittää saaristo- ja vesistömatkailua ovat erinomaiset. Suomi on maailman vesistöisin maa ja Euroopan suurimpia saaristomaita. Maassa on 76 000 saarta (yli puoli hehtaaria), 53 000 km² merialueita, 56 000 järveä (yli hehtaari) ja 33 000 km² sisävesiä, 647 jokea ja 314 000 km rantaviivaa. Euroopan mailla on yleensä murto-osa Suomen rantaviivasta, joka lisäksi on monipuolisesti hyödynnettävissä verrattuna esimerkiksi Norjan, Skotlannin ja Irlannin usein jyrkkiin kalliorantoihin. Suomen saarista yli puolet sijaitsee järvissä ja joissa.

Matkailullisiin myönteisiin edellytyksiin kuuluvat myös luonnonolojen ja yhteiskunnallisten olojen vakaus ja turvallisuus sekä vaihtelevat vuodenaajat. Ilma, vesi ja muu ympäristö ovat kansainvälisesti tarkasteltuna puhtaudessaan laadukkaimpia maailmassa.

Suomen saaristoalueiden saavutettavuus on suhteellisen hyvä. Suurimmilla saaristo- ja vesistöalueilla on yhteiskunnan järjestämää maksutonta lautta-, lossi- ja yhteysalusliikennettä, ja monilla muilla alueilla yritysten järjestämää kohtuuhintaista risteily- ja tilausliikennettä. Hyvät tuotteet ja palvelut kehittämishankkeen kohteena olivat vesistöihin ja saaristoihin tukeutuva majoitustoiminta, sisävesi-, rannikko- ja laivaliikenne, kalastusmatkailu, kesä- ja talviaktiviteetit ja muu vesistöluontomatkailu, hyvinvointi- ja kulttuurimatkailu, majakat ja suuret saarikohteet, vesistömatkailuun kytkeytyvät reitistöt sekä tapahtumat.

2.1 Vesistöihin tukeutuva majoitustoiminta

Matkailijat etsivät ja arvostavat yksilöllisiä elämyksiä sekä kasvavassa määrin myös kohteiden ja palveluiden ympäristöystävällisyyttä. Lomailu puhtaiden vesien äärellä ympäristövastuullisessa majoituskohteessa, paikallinen ruoka ja kulttuuri sekä mahdollisuus luontoliikuntaan, on mitä suurimmassa määrin matkailijoiden kaipaamaa ekoluksusta.

Selvityksen majoitustoiminnan esimerkeissä on sekä uusia, toimintaansa aloittelevia palveluja että perinteisiä, jo pitkään toimineita kohteita, jotka ovat merkittävästi uudistaneet toimintaansa.

2.1.2 Havaintoja ulkomailta

Kansainvälisillä markkinoilla näkyy voimakkaasti ympäristöystävällisyys ja erilaisten ympäristömerkkien käyttö. Tästä on hyvänä pohjoismaisena esimerkkinä Naturen's Best Sweden. Suomi on ympäristöystävällisen matkailun esille tuomisessa ja markkinoinnissa selvästi kansainvälisestä kehityksestä jäljessä.

Ympäristöystävällisyyden lisäksi tärkeitä ovat muun muassa palvelujen räätälöitävyys sekä kohteen tai alueen historiaan ja paikallisuuteen liittyvät tarinat ja palvelut.

1 Kalle's Inn lasiprismat

Söderudden

www.kallesinn.fi/tilat/prisma



Valinnan kärki: *Perinteisen kohteen uudistuminen ja markkina-alueen laajentaminen ulkomaille selkeästi erottuvalla, ympärivuotisella tuotteella.*

Kalle's Inn on perustettu vuonna 1986 ja on siitä lähtien jatkuvasti kehittänyt toimintaansa. Paikka on tunnettu kokouskohteena, kuuluisa saunoistaan ja ruoastaan sekä järjestää esimerkiksi saaristoristeilyjä, kalastusta ja patikointia.

Suuntautuminen kansainvälisille markkinoille toteutettiin rakentamalla meren äärelle persoonallisia ja erittäin tasokkaita lasiprisma lomahuoneistoja. Kesällä 2017 lanseeratut lasiprismat tuovat meren ja saariston lähelle kaikkina vuodenaikoina. Prismat ovat herättäneet kiinnostusta muun muassa Japanin markkinoilla. Yritys panostaa toimitusvarmuuteen, laatuun ja ainutlaatuisiin elämyksiin. Yrityksen toiminnalla on kymmenien vuosien perinteet, lasiprismat ovat osoitus uudistumiskyvystä, jota moni perinteikäs kohde tarvitsee.

Yhteystiedot: Kalle's Inn, Klobbskatintie 189, 65970 Söderudden, Merenkurkun saaristo, toimitusjohtaja Freddi Skott

Saatavuus / saavutettavuus: Ympärivuotinen / **Hinnoittelu:** Kahdeksan prismaa, joissa kaikissa majoitustila kahdelle, 500 € /vrk

Avainsanat: Ympärivuotisuus, merellisyys, ainutlaatuista luksusta, Merenkurkku

Kalle's Inn palvelut laajemmin / Vimeo: www.kallesinn.fi/about-kalles-inn/flybykallesinn/klobbskat189

2 Hotelli Punkaharju

hotellipunkaharju.fi/hotelli/



Valinnan kärki: *Saimaan rannalla sijaitsevan historiallisen hotellin laadukas saneeraus ja muuttaminen kesäkohteesta ympärivuotiseksi matkailukohteeksi. Lisäpisteenä säännöllisen höyrylaivaliikenteen käynnistäminen Punkaharjulta Savonlinnaan.*

Hotelli Punkaharjun koko tarjonta majoituksesta ruokaan ja ohjelmapalveluihin on rakennettu Punkaharjun ja Saimaan järviluonnon ympärille. Hotellin remontointi ja entisöinti on rohkea kulttuuriteko, joka on tuonut nostetta koko alueelle. Palveluihin on nivottu rikasta paikallishistoriaa, joka ulottuu pitkälle tsaarin aikaan ja hotellin perustamiseen vuoteen 1846.

Lähiruokaan perustuvaa ruokatuotetta on kehitetty rohkeasti erikoistumalla erityisesti sieniruokiin. Hotelli on tehnyt usean vuoden sopimuksen päivittäisestä höyrylaivaliikenteestä Punkaharjun ja Savonlinnan välillä. Hotelli toimi heinäkuussa 2017 presidentti Sauli Niinistön ja Vladimir Putinin kokouspaikkana.

Yhteystiedot: Hotelli Punkaharju, Punkaharjun harjutie 596, 58450 Punkaharju, yrittäjä Saimi Hoyer

Saatavuus / saavutettavuus: Ympärivuotinen

Avainsanat: Nikolai I, Saimaa, sienet, Saimi Hoyer, Putin, Niinistö, höyrylaiva, retkiluistelu, lumikenkäpuisto, Punkaharju

3 Peterzens

Kustavi peterzens.fi/hotelli



Valinnan kärki: Paikan henkeen ja merelliseen ympäristöön sopivat boathouse-mökit tuovat kokonaan uuden liiketoiminta-alueen perinteiselle kohteelle ja täydentävät aikaisempia käyntisatama-, ravintola- ja myymäläpalveluja.

Uniikkien "boathouse" mökkien (14 kpl) omaperäisyys syntyy kaislakatoista, joissa on hienosti hyödynnetty alueelta saatava luonnonmateriaali. Saaristolaismökkit sopivat erinomaisesti ympäristöönsä ja täydentävät tunnelmallisen veneilysataman luonnetta. Persoonalliset mökit ovat hinnoiteltu maltillisesti, kohteen luksus syntyy elämyksestä ja pienistä, tarkkaan harkituista yksityiskohdista.

Peterzens on suosittu käyntisatama, jossa on myös saaristolaisruokaa tarjoava ravintola ja sisustus- ja designtuotteita myyvä putiikki. Laadukas tapahtumatarjonta varhaisesta keväästä myöhäiseen syksyyn vaikuttaa osaltaan veneilijöiden pitkään viipymään. Yhtiö on avannut outlet-myymälän kilometrin päässä sijaitsevaan entiseen Laura Peterzens -kankaiden painohalliin.

Yhteystiedot: Peterzens, Parattulanrantatie 16, Kustavi, yrittäjä Rudi Peterzens perheineen, vetovastuu yrityksestä on siirtynyt uudelle sukupolvelle.

Saatavuus / saavutettavuus: kesäsesonki / hinnoittelu 14 mökkiä noin 100 € / mökki

Avainsanat: Käyntisatama, Boathouse, kaislakattomökki, Rengastie, Iniön lautta, Kustavin eteläkärki, Laura Peterzens

4 Okkolan lomamökit

Puumala www.okkolanlomamokit.com/



Valinnan kärki: *Perinteinen suomalainen mökkiyrittäjä, joka kehittää jatkuvasti uusia ideoita Saimaan saarella. Jokainen mökki ja rakennus on toteutettu arkkitehtonisesti juuri kyseiseen maaston kohtaan sopivaksi.*

Jo vuonna 1992 Maatilahallitus myönsi Okkolan lomamökeille kunniakirjan erinomaisesta maaseutumatkailukohteen suunnittelusta ja toteutuksesta sekä maaseudun rakennuskulttuurin edistämisestä. Tätä perinnettä on jatkettu palveluja jatkuvasti kehittämällä. Vanhaan kivinavettaan rakennetussa ravintola Niinipuussa tarjoiltava lähiruoka on kunnia-asia yrittäjille.

Okkola sijaitsee Puumalan saaristoreitin varrella. Okkolan lomamökit muodostavat yhdessä matkailukeskus Sahanlahti Resortin ja käsityö- ja ohjelmapalveluyritys Hanhiniityn kanssa yritysverkoston, jossa palveluja tuoteistetaan yhdessä majoitusta, lähiruokaan erikoistunutta ravintolatoimintaa, tapahtumia ja vesiaktiviteetteja yhdistellen. Rypäs on panostanut erityisesti sesongin laajentamiseen. Okkola on saanut Etelä-Savon matkailutekopalkinnon 2017, Sahanlahti on palkittu Vuoksen vesistön parhaana vierassatamana sekä lähiruokakohteena, ja Hanhiniityn käsityö- ja luontopalvelut ovat tärkeä osa Okkolan tuottamia oheispalveluja.

Yhteystiedot: Okkolan lomamökit, Ylössaarentie 35, 52200 Puumala, yrittäjät Paula ja Heikki Okkola

Saatavuus / saavutettavuus: ympärivuotinen, hinnoittelu: sesongin mukaan

Avainsanat: Mökkiloma järven rannassa, mökötyskoppi, Puumalan saaristoreitti, maaseutumatkailu, yritysverkosto

5 Lapland Hotels Snow Village

Kittilä www.laplandhotels.com/FI/lapin-hotellit/yllas/lapland-hotels-snowvillage.html



Valinnan kärki: *Joka talvi uudelleen rakennettava kokonaisuus uudistui talvella 2018 rohkeasti suosituilla Game of Thrones® -teemalla.*

Lainioon rakennetaan vuosittain (17. vuosi) erilainen kokonaisuus lumi- ja jäätaidetta. Pinta-alaltaan Suomen suurimmassa lumihotellissa on 24 hotellihuonetta, jääkappeli, jääravintola ja jäinen cocktailbaari. Talvella 2018 toteutettu Game of Thrones® -teema näkyy koko puolen hehtaarin alueella. Projektin toteutettiin yhteistyössä HBO Nordicin kanssa.

Ennakkoluuloton ja rohkea idea herätti runsaasti julkisuutta myös maailmalla. Lumihotellin aiheet ovat aiempina vuosina syntyneet Lapin luonnosta. Talven 2018 teema poiki runsaasti julkisuutta ja tulee lisäämään mielenkiintoa myös tuleville vuosille. Rohkeaa uudistumista perinteiseltä kohteelta.

Yhteystiedot: Lapland Hotels Snow Village, Lainiontie 566, 99120 Kittilä

Saatavuus / saavutettavuus: Talvikausi

Avainsanat: Jäätiede, talven taika, lumihotelli, Game of Thrones

6 Camp Land Glamping Finland

Valtakunnallinen, yrityksen kotipaikka Jyväskylä www.campland.fi/



Valinnan kärki: Yrittäjät kehittävät innovatiivisella idealla tämän päivän matkailijoita kiinnostavia majoituspalveluja suomalaiseen luontoympäristöön.

Glamping on lyhennys sanoista glamour camping ja tarkoittaa luksustelttailua. Glamping-teltat ovat kaikilla mukavuuksilla varustettuja telttoja, jotka on pystytetty mahdollisimman luonnonläheisesti. Uudenlainen majoitusmuoto sopii hyvin vesistöiseen ympäristöön ja tuo luonnon lähelle, kuitenkin kaikilla mukavuuksilla. Glamping-teltan rakenne ei vaadi kiinteitä perustuksia eikä mittavaa maaperän käsittelyä.

Camp Land edustaa Suomessa uudenlaista elämysmatkailua. Glamping on matkailun kasvava trendi, josta erityisesti omatoimimatkailijat ovat kiinnostuneita. Ulkomaisen tarjonnan rinnalle Camp Land Finland tuo Suomen markkinoille kotimaisen ratkaisun. Kauniisti muotoillut ja suomalaista puuta sisältävät teltat valmistetaan käsityönä Keski-Suomessa. Camp Land nimettiin vuoden 2017 Kasvu Open -kilpailussa Tulevaisuuden matkailu -kasvupolun lupaavimmaksi yritykseksi.

Yhteystiedot: Camp Land Glamping Finland, Rajahongantie 46, 40530 Jyväskylä, yrittäjät Markus Ahonen ja Janne Tynnismäa

Saatavuus / saavutettavuus: Ympärivuotinen, ensimmäiset kohteet avataan kesällä 2018

Avainsanat: Glamping, luksustelttailu, luontomajoitus, yksilöllinen luontokokemus

7 Eco luxus glamping

Skotlanti, Aberdeenin pohjoispuoli www.seafrontcottages.co.uk/home.html



Valinnan kärki: *Modernin glamping-kohteen arkkitehtuuri perustuu kalastajakylän historiaan.*

Eco luxus glamping edustaa perinteen ja paikallishistorian inspiroimaa glamping-majoitusta. Mökkien rakennusmateriaali on säänkestävää lehtikuusta ja varustelu erittäin laadukasta. Ylösalaisin käännettyistä veneistä tehtiin aikoinaan köyhässä kalastajakylässä asumuksia, kun ne olivat aikansa palvelleet merellä kalastuskäytössä. Vieressä on kivinen vanha kalastajatalo suurempana majoitustilana.

Persoonallisten ja luonnonläheisten kohteiden kysyntä kasvaa kaikkialla maailmalla. Perinteen ja tarinan liittäminen niihin, joko ulkoisen ilmeen kautta tai muulla tavoin, lisää kohteen kiinnostavuutta ja erottautumista. Ympäristöystävällisyys on matkailijoille koko ajan tärkeämpää. www.visitscotland.com/info/accommodation/seafront-cottages-p1756991

Avainsanat: Eco glamping, luxury glamping, unusual accommodation, tarina, aito historia

8 Whitepod – Ekoluksusta ympärivuotisesti

Sveitsi, Valais www.whitepod.com/pod-suites/?lang=en



Valinnan kärki: *Whitepod on jo pidempään toiminut hieno ja persoonallinen kohde, joka voidaan hyvin sovittaa suomalaiseen maisemaan. Helposti saavutettava tutustumiskohde.*

Sveitsissä Valasin kantonin alueella sijaitseva Whitepod on korkeatasoinen luontomatkailukohde. Alueen 16 podia ovat täysin varusteltuja ympärivuotiseen käyttöön. Podeissa on makuutilojen lisäksi keittotila, suihku ja wc. Podien lämmönlähteenä on automaattinen pellettitakka. Podit sovitetaan ympäristöön, talvella niiden ulkoveritys on valkoinen, kesällä vihreä. Näköala on tärkeä osa kohteen vetovoimaa, Sveitsissä Alpeille, Suomessa järvelle tai merelle.

Alueen palvelurakennus toimii aamiaishuoneena. Siellä sijaitsevat myös sauna- ja hoitotilat. Tarjolla on laaja valikoima erilaisia rentoutushoitoja. Kahden vuorokauden majoitus kahdelle hengelle maksaa kesäkuussa noin 975 €. Hinta sisältää aamiaiset, päivällisen, valinnaisen rentoutushoidon ja sähköpyörän vuokran.

Paikalliset yhteistyökumppanit tuottavat luontoaktiviteetteja ympäri vuoden; vaellusta, huskyajelua, varjoliittoa, maastopyöräilyä. Ympäristön luontokohteita, kuten Via Ferrata luontopolkua, esitellään verkkosivuilla näyttävästi. Kohteen omat rinteet ja hiihtohissit ovat myös paikallisten käytössä.

Yrityksellä on tiukat periaatteet energian, raaka-aineiden (ravintola kävelymatkan päässä podedista) ja veden käytöstä. Henkilökunta asuu lähellä ja tulee pääsääntöisesti kävellen töihin. Autoliikennettä podelle rajoitetaan, ja autojen pysäköinti tapahtuu kauempana vastaanoton alueella.

Podien rakenteen lujuus perustuu geodeettisistä kolmioista muodostuvaan kupoli-rakenteeseen. Rakenne ei vaadi kantavia osia, joten podin sisäosa voidaan jakaa eri tiloihin. Podien sisustus on luonnonläheistä, näyttävää ja myös hyvin skandinaavista. Sisustuksessa käytetään runsaasti esimerkiksi kuorimatonta raakakoivua. Podit voidaan rakentaa pelkästään kesäkäyttöön tai Whitepodin tapaan eristettyinä ympärivuotiseen käyttöön.

Podit ovat irti maasta puisella pohjalla, joka on helppo sovittaa myös rinteeseen. Rakenne ei vaadi mittavia maankaivuutöitä eikä aiheuta vaurioita ympäristöön perinteisen mökkirakentamisen tapaan. Podien hankintahinta vaihtelee koon ja käytön mukaan. Yhdysvaltalaisen valmistajan 27m² rakenne maksaa ympärivuotisena mallina noin 18 000 euroa ja kesäkäyttöinen noin 8 000 euroa. Lopullinen kustannus muodostuu rahdista, alustan rakenteesta, varustuksesta, vesi- ja viemäritekniikasta sekä pystyksestä. Suomessa tätä majoitustyyppiä on Torassiepissä Muoniossa, tosin suihku ja WC-tilat ovat eri rakennuksessa.

Podien toiminta ja rakenteen kuvaus: www.whitepod.com/the-concept/?lang=en

Valmistaja, USA, tuottanut myös Whitepodit: pacificdomes.com/dwell-domes/

Avainsanat: Eco domes, glamping winter, luxus dome

9 Canvas Hotel Norway, jurttahotelli

Norja, Telemark www.canvasnorway.com/gallery.html



Valinnan kärki: Rohkea ja laadukas kohde ilman kiinteitä rakennuksia hienossa erämaises-
sa järviympäristössä. Jurttia sopii hyvin myös Suomen oloihin.

Canvas Hotel sijaitsee Telemarkin upeassa järvierämaassa. Kohteessa on kymmenen jurttaa pienehkön järven halkovalla kauniilla niemellä. Jurtat toimivat majoitustiloina, lisäksi myös alueen ravintola ja sauna ovat jurtassa. Paikkaa markkinoidaan seurueille ja pienryhmille, valittuina viikonloppuina myös yksittäisille asiakkaille. Omistaja Jan Fasting on palvellut Norjan "Navy seals" -joukoissa ja on tuottanut myös Amazing race -tyyppisen 71Nord-sarjan Norjan televisiolle.

Canvas Hotel tarjoaa laajan valikoiman aktiviteetteja kuten melontaa, sup-lautailua ja erityisesti maastopyöräilyä. Alueella on paikallisen maanomistajan rakentamana 100 km eritasoisia maastopyöräilyreittejä, joilla voi liikkua sekä omatoimisesti että ohjatuilla retkillä.

Pohjois-Amerikassa jurttarakenteita käytetään matkailukohteissa yleisesti. Niiden rakenne ja siirreltävyys ilman maaperän käsittelyä mahdollistaa toiminnan luontoalueilla, jonne ei voi tehdä kiinteitä rakennuksia. Jurtat voivat olla myös lisämajoitustiloina esimerkiksi lomakylän yhteydessä kuten Kustavin Lootholmassa. Suomessa on yksi jurttavalmistaja www.jurttacom/index.html.

Satelliittikuva: tinyurl.com/y748mndo9

Avainsanat: Jurttamajoitus, jurttahotelli, jurttasauna, yurt accommodation

10 Eliassen Rorbuer

Norja/Lofootit rorbuer.no/no/



Valinnan kärki: *Norjan, ja erityisesti Lofoottien, tärkeimpään perinteeseen eli kalastukseen kuuluvien rakennusten muuttaminen moderniksi matkailukohteeksi alkuperäinen ilme säilyttäen.*

Eliassen Rorbuer on esimerkillinen kohde, joka on kehittänyt perinteeseen ja merelliseen luontoympäristöön nojautuvan yrityksen nykyajan vaatimuksia vastaavaksi vetovoimakohteeksi. Rorbuer kohteita on paljon erityisesti Lofoteilla. Niistä onkin muodostunut oma majoitusbrändi. Punaisesta väristään tunnetut Rorbuer majat olivat yksinkertaisia kalastusmajoja, joissa yövyttiin pitkän turskan pyyntikauden aikana. Alkuperäisissä majoissa rakennuksen toinen puoli oli rakennettu paalujen päälle vesirajaan. Majat muodostivat tiiviin kylämäisen yhteisön.

Eliassen Rorbuer sijaitsee pienellä Hamnøy saarella Länsi-Lofoteilla. Saaren läpi kulkee E10-valtatie, joka on tärkeä väylä Lofoottien matkailulle. Kiinteä yhteys mantereelle avautui vuonna 2007, kun Lofast tietunneli avattiin. Eliassen on Lofoottien vanhin matkailuyritys. Sen 35 majoituskäytössä olevaa kalastusmajaa ja ravintola muodostavat hienon merellisen kokonaisuuden. Yrityksellä on erittäin laaja, kumppaniverkoston tuottama aktiiviteettitarjonta, erityisesti kalastusretket paikallisten kalastajien kanssa ovat suosittuja. Lisäksi tarjolla on linturetkiä, melontaa, leijasurffausta ja sukellusta. Majoitus on kohtuuhintaista, kaikilla mukavuuksilla varustettu yhden makuuhuoneen maja maksaa kesäkaudella 124 euroa/vrk.

Rorbuer historiaa: www.nordnorge.com/en/more-northern-norway/?News=59 ja lofoten.info/en/Fishermans-cabins

Avainsanat: Perinnemajoitus, kalastusperinne, kalastusmökki, traditional rorbuer, rorbuer brändi

11 Vuokrattavat teardrop miniasuntovaunut luontoretkille

gstrailers.eu/gs-teardrop-trailer/ Valmistaja, Liettua



Valinnan kärki: *Leirintäalueiden tarjontaan hyvin sopiva kevyt ja tarvittaessa liikkuva majoitusratkaisu seikkailuhenkisille luontomatkailijoille.*

Näppärä retrohenkinen vaihtoehto telttailulle, leirintämökille tai suuremmalle asuntovaunulle. Retrohenkiset teardrop asuntovaunut ovat nousemassa suosioon kaikkialla Euroopassa. Skotlannissa miniasuntovaunun voi vuokrata esimerkiksi leirintäalueelta luontoretkeilyä tai saarihyppelyä varten.

Vuokraamoja ja valmistajia on myös Englannissa ja Baltian alueella ainakin Liettuassa. Vaunua on helppo liikutella myös käsin, se painaa vain noin 300 kg. Vaunussa on täysin varusteltu keittotila ja makuutila kahdelle.

Teardrop sopii hyvin leirintäalueiden liiketoimintaan. Leirintäalueet voivat käyttää vaunuja mökkien tapaan lisämajoituksena tai vuokrata matkakäyttöön päivä- tai viikkohinnalla.

Kuvassa olevan asuntovaunun verollinen hinta on 6 000–9 000 euroa, joten se on leirintäalueen omistajalle pienekin mökin rakentamisesta edullisempi vaihtoehto. Vaunuihin saa myös räätälöidyn ulkoväriytyksen teksteineen ja kuvineen. Tuloja saa sekä vuokraamisesta matkakäyttöön että leirintämajoituksesta. Ulkomuotonsa mukaisesti Teardrop nimen saaneet minivaunut olivat suosittuja 1930–1960-luvuilla ja ovat taas tulossa muotiin.

Valmistaja Liettuassa: gstrailers.eu/gs-teardrop-trailer/

Avainsanat: Nostalgia, asuntovaunu, teardrop trailer, teardrop caravan

2.2 Risteilyt ja lauttareitit

Sisävesi- ja rannikkoristeilyt (4,5 miljoonaa asiakasta vuosittain) ovat saaristo- ja vesistömatkailun tunnetuimpia osia. Sisävesi- ja rannikkoristeilyjen tarjonta kattaa koko maan, ja risteily onkin matkailijalle helpoin tapa kokea elämys vesillä. Rannikkoalueiden, sisävesien ja jokialueiden matkailijoita kuljettavat erilaisilla risteilyillä yli 150 alusta, joiden toiminnasta vastaavat 60 varustamo eri puolilla Suomea.

Vaihtoehtoja on runsaasti, alkaen reilun tunnin mittaisista sightseeing-risteilyistä yli 12 tunnin reittimatkoihin. Tarjolla on myös teema- ja kohderisteilyjä sekä entistä enemmän räätälöityjä tilausristeilyjä. Vaikka kauden sanotaan olevan lyhyt, monet varustamot ovat jatkaneet sesongin päätyttyä risteilyjä myöhäiseen syksyyn ja jopa talveen.

Selvityksessä juuri kauden pidentäminen ja palveluiden tuotteistaminen ovat olleet tärkeitä kriteereitä. Lautta- ja yhteysalusliikenne on keskeisessä roolissa saaristo- ja vesistöalueiden saavutettavuudessa ja matkailun kehittämisessä.

2.2.1 Havaintoja ulkomailta

Sisävesi- ja rannikkoristeilyjen merkitys on kaikilla selvityksessä tutkituilla alueilla huomattava, Itämeren saaristoalueilla kuitenkin määrältään suurin. Tukholman saariston liikenne on omaa luokkaansa. Esille nousevat erityisesti teemoitetut risteilyt, risteilyt joiden osana on poikkeamia maissa, helppo varausmahdollisuus ja palvelujen paketointi. Perinteiset alukset ovat kaikkialla risteilyjen vetovoimatekijöitä.

12 Suomen Hopealinjat teemaristeilyt

Tampere www.hopealinjat.fi/



Valinnan kärki: *Erityisen hyvä esimerkki kauden pidentämisestä ja tarjonnan monipuolistamisesta sisävesillä syys- ja talvikaudella.*

Suomen suurimman sisävesivarustamo Hopealinja Oy:n risteilykausi päättyi vuonna 2017 joulukuun viimeinen päivä Uudenvuoden risteilyyn. Kauden 2018 ensimmäinen tilausristeily oli tammikuun 13., juuri ennen jäiden tuloa. Kesäsesongin jälkeen laivat seilasivat vesillä myös Halloween-risteilyillä ja pikkujoulukautena. Joululounaat katettiin laivalle talvisen satama-alueen tunnelmaan. Hopealinjat on rohkeasti lähtenyt pidentämään kautta syys- ja talvikauden erilaisilla teemaristeilyillä. Ennakkoluuloton asenne perinteisen kesätuotteen markkinointiin.

Varustamolla on käytössään kuusi sisävesilaivaa, jotka kuljettavat noin 70 000 matkustajaa vuosittain. Alukset risteilevät Hämeenlinnan ja Tampereen sekä Tampereen ja Virtojen välisillä vesialueilla. Tampereen Pyhäjärvi on Suomen vilkkain sisävesiristeilyalue. Hopealinjojen purjehduskausi alkaa huhtikuussa ja kestää vuoden loppuun asti jäätilanteen niin salliessa.

Yhteystiedot: Hopealinja Oy, Laukontori LH 2, 33200 Tampere, toimitusjohtaja Mari Vuorinen

Saatavuus / saavutettavuus: Huhtikuusta vuoden loppuun.

Avainsanat: Teemaristeily, sesongin laajentaminen, risteilykauden pidentäminen, Tampereen vesialue

13 Royal Line, kieltolakiristeilyt

Helsinki www.royalline.fi/KIELTOLAKI



Valinnan kärki: Perinteisten maisema- ja iltaristeilyjen joukosta erottuva tarinaan ja paikallishistoriaan kytketty tuote, jossa teema näkyy pienissäkin yksityiskohdissa.

Perinteiseen Helsingin itäisen saariston risteilyyn on yhdistetty Algot Niskan ja muiden pirtutrokareiden salaperäistä historiaa ja tarinallisuutta kiinnostavalla tavalla. Laiva suuntaa kohti Helsingin itäisiä saaria, ja samalla kerrotaan salakuljetuksesta, kieltolaista sekä seudun mielenkiintoisesta historiasta. Paikallishistoria, joka liittyy vahvasti vesistöön, on otettu hienosti haltuun.

Risteilyt kaipaavat erottautumista, pelkkä maisemien katselu ei riitä elämyksiä hakeville matkailijoille. Tarinoiden ja historian soisi näkyä, kuulua ja maistua laajemminkin risteilyjen tarjonnassa.

Yhteystiedot: Royal Line, Pohjoisranta 4, 00170 Helsinki, toimitusjohtaja Jukka Rautakorpi

Saatavuus/ saavutettavuus: 28.4.–29.9.2018, hinta 45–69 €, riippuen aterioista.

Avainsanat: Teemaristeily, kieltolaki, salakuljetus, Helsingin saaristo

14 Saariston loistoreitti

Saaristomeri rosala.net/fi/skargardens-markesrutt/



Valinnan kärki: *Yrittäjien yhteistyön tuloksena on syntynyt helposti ostettava ja maltillisesti hinnoiteltu risteilypaketti, joka mahdollistaa kiinnostaviin saaristokohteisiin tutustumisen.*

Hieno tuote, joka toimii juuri niin kuin pitää. Kemiönsaaren edustalla sijaitseva Bengtskärin majakka on Pohjoismaiden korkein ja komein majakka, joka kiehtoo matkailijoita. Kesän jokaisena päivänä Saariston loistoreitti -risteily vie matkailijat Kasnäsista Rosalan Viikinkikeskukseen, ja sieltä eteenpäin Bengtskäriin. Hyvä yhteistyö kiehtovan Viikinkikeskuksen, Bengtskärin majakan sekä laivayrittäjän kanssa mahdollisti risteilyn paketoinnin.

Plussana on tuotteen maltillinen hinnoittelu, joka sisältää kuljetukset sekä perinteistä saaristolaisruokaa. Reitti on ollut erittäin suosittu. Paketointi on tuonut saaristoon uusia matkailijoita, jotka jäävät alueelle tekemään paljon muutakin.

Yhteystiedot: Rosala & Bengtskär Matkavaraamo / Rosalan Viikinkikeskus, Reimarin tie 5, yrittäjä Paul Wilson

Saatavuus / saavutettavuus: Risteilypaketti voimassa 2.6.–26.8.2018, matkan varrella olevat kohteet laajemmin. Koko paketti 61 €, alle 14-vuotiaat –50%. Mahdollisuus lähteä Rosalasta tai varata pelkkä venekuljetus, jolloin hinta on edullisempi.

Avainsanat: Saaristoristeily, ilman omaa venettä saaristoon, saariston historia, viikingit, majakka, Bengtskär, Rosala

15 Jäänmurtaja Sampo

Kemi www.visitkemi.fi/fi/ukk-sampo



Valinnan kärki: *Sampo on pitkäjänteisellä työllä ollut ratkaisevassa asemassa Kemin ja myös koko Lapin kansainvälisessä näkyvyydessä.*

Jäänmurtajaristeilyissä Sampo on edelläkävijä ja maailman ylivoimainen markkinajohtaja. Alus on jo 30 vuoden ajan toiminut matkailijajäänmurtajana ja saavuttanut mittavaa julkisuutta kansainvälisillä markkinoilla. Yhdessä Kemin Lumilinnan kanssa Sampo on tehnyt Kemistä kansainvälisen matkailukaupungin.

Vaikka jäänmurtajaristeilyt eivät ole helposti monistettavissa, kuvat keskellä merta jäissä kelluvista matkailijoista ovat osaltaan levittäneet erilaisen kelluntabuumin kaikkialle Suomeen.

Yhteystiedot: Visit Kemi, Kemin Matkailu Oy, Kauppakatu 29, 94100 Kemi

Saatavuus / saavutettavuus: Talvikaudella, kesällä tutustumiskäyntejä satamassa.

Avainsanat: Perämeri, matkailujäänmurtaja, arktinen kellunta

16 Strömman varustamon pitkä saaristoristeily

Tukholman saaristo www.stromma.se/en/stockholm/excursions/day-trips/thousand-island-cruise/



Valinnan kärki: *Erytisen hyvin tuotteistettu ja saariston idylliin perehdyttävä pitkä risteily, jossa asiakas ei pitkästy maisemien katseluun, vaan pääsee tutustumaan mielenkiintoisiin paikkoihin myös maissa.*

Strömman on suuri varustamo, joka tekee risteilyjä Tukholman saaristossa, Göta-kanavalla, Göteborgissa ja Mälaren järvellä muun muassa UNESCON maailmanperintökohde Birka Viikinkikaupunkiin. Varustamon valikoimassa on risteilyjä moneen lähtöön, suosituksi ovat viime vuosina nousseet erityisesti pitkät saaristoristeilyt, joissa käydään tutustumassa kohteisiin maissa.

Strömman 11 tunnin risteily Tukholman saaristossa on hyvä esimerkki risteilystä, jossa matkailija saadaan "pidettyä hallussa" merkittävästi pidempään kuin lyhyillä sightseeing-risteilyillä. Risteilyn nimi, "Thousand Island Cruise", on vetoava. Ideana on upeiden saaristomaisemien ohella kolme pysähdystä idyllisissä saarissa. Kohteissa järjestetään opastettuja kierroksia, ja myös ostosten tekoon jää aikaa. Kierroksen viimeinen saarikohde on Sandhamn, joka on Suomessakin tullut tutuksi Viveca Stenin kirjoihin perustuvan suosituksen TV-sarjan, "Murha Sandhamissa", ansiosta.

Hintaan sisältyy aamiaisen, lounas, iltapäiväkahvi ja päivällinen laivaravintolassa. Matkan hinta on sesonkina noin 146 euroa. Pitkän matkan aikana laivaravintolan kahvilatuotteiden ja juomien myynti kasvattaa katetta. Ehkä myös Suomen saaristossa voisi vastaavan toteuttaa, ja pyrkiä siirtymään enemmän lyhyistä maisemaristeilyistä hieman pidempiin kohderisteilyihin.

Avainsanat: Pitkä saaristoristeily, Tukholman saaristo, full-day archipelago cruise

17 Island hopping postiveneellä

Norjan läntinen saaristo

en.fjordkysten.no/things-to-do/island-hopping beyondblighty.com/solund-postal-boat/



Valinnan kärki: *Julkisen postipalvelun ja matkailun yhdistelmä.*

Norjan läntisimmille saarille suuntautuva Island hopping onnistuu joustavasti postiveneen kyydissä.

Norjassa on valjastettu saariston asukkaille tuotettava postipalvelu palvelemaan myös matkailijoita. Matkailijoiden kuljetus mahdollistaa postinjakelun päivittäin pysyvästi asu-tuille saarille. Island hopping postiveneillä on hyvä esimerkki siitä, miten matkailun tar-vitsema kuljetuspalvelu voidaan yhdistää muiden palveluiden tuottamiseen. Postivene liikkuu Solundin, Bulandet ja Väerlandetin saariryhmien alueella. Pelkästään Solund koos-tuu yli 1 700 saaresta. Postivene lähtee kesäaikaan joka arkipäivä Solundista klo 11, kierros päättyy noin klo 14 Bolandetissa ja palaa sen jälkeen suorinta reittiä Solundiin.

Varsinaisen postikuljetuksen lisäksi vene pysähtyy muutamassa mielenkiintoisessa koh-teessa, jossa ehtii nauttia pienen välipalan. Veneen kuljettaja kertoo saarten historiasta ja asukkaista. Veneellä voi tehdä kierroksen tai jäädä johonkin saareen yöpymään, ja jatkaa veneen kyydissä seuraavana päivänä. Tällä saaristoalueella voi myös kulkea osan matkaa veneellä ja osan vuokrapyörällä. Matkan hinta on yhteen suuntaan noin 31 euroa. Aluk-seen mahtuu 28 matkustajaa. Matkat ovat varattavissa verkosta huhtikuussa 2018 alkaen.

Avainsanat: island hopping by mail boat, postivene

18 Eagle watch -luontoristeilyt Loch Shiel järvellä

Skotlanti www.highlandcruises.co.uk



Valinnan kärki: *Pienen yrityksen toiminnassa korostuu paikallisuus. Yrityksen sivuilla ovat kaikki mahdolliset linkit paikallisiin majoitusyrityksiin, nähtävyyksikohteisiin, aktiviteettien järjestäjiin ja jopa paikalliseen savustamoon. Kattavampaa tietoaainestoa tuskin löytyy mistään vastaavan kokoisen alueen matkailusivustolta.*

Loch Shiel on Skotlannin länsiosassa sijaitseva vuonomainen 18 km pitkä järvi. Järvellä on pitkä historia puutavaran kuljetuksessa, ja alueella oli myös vilkasta matkustaja- ja postiliikennettä kun teitä ei ollut. Tiet kiertävät tänäkin päivänä varsin kaukaa jyrkkäreunaisen järven, ja alue on näin säilynyt rauhallisena luontoympäristönä.

Loch Shiel Cruises järjestää järvellä risteilyjä 50-paikkaisella persoonallisella aluksella. Risteilyjen teemana ovat kotkat, joita alueella on kahta eri lajia. Myös muu luontoon ja paikalliseen historiaan liittyvä kerronta kuuluu kokeneen kapteenin tarinavarastoon. Kapteeni onkin saanut poikkeuksellisen paljon kiitosta TripAdvisorissa, jossa risteily on 140 arvioijan toimesta rankattu viiteen tähteen. Matkailijat osaavat arvostaa paikallista ja ystävällistä osaajaa, joka tuntee järven ja sen rantamaisemien eläimistön, alueen historian ja geologian.

Esimerkki osoittaa, että luonto ja sen eläimistö hyvin tuotteistettuna on vahva teema erityisesti pienimuotoisessa laivaliikenteessä. TripAdvisorin kapteenia ylistävät kommentit osoittavat myös sen, miten suuri merkitys risteilyn vetäjän persoonalla ja paikallistuntemuksella on. Kapteeni on myös henkilökohtaisesti kiittänyt ja kommentoinut arviota, ja sekin on tärkeä toimenpide. www.tripadvisor.co.uk/Attraction_Review-g1029082-d1755428-Reviews-Loch_Shiel_Cruises-Glenfinnan_Lochaber_Scottish_Highlands_Scotland.html

Avainsanat: bird-watching cruise, luontoristeily, tarinat, paikallisuus, kotkaretki

19 Amfibioalukset – risteilyn ja bussimatkan yhdistelmä



Valinnan kärki: *Amfibioaluksella asiakas saa ikimuistoisen elämysmatkan sekä maalla että vesillä.*

Bussin ja laivan yhdistelmiä eli amfibioaluksia (amphibio vehicle) käytetään maailmalla kiertoaajeluissa, joissa nähtävyyksiä katsellaan sekä maalta että vesiltä. Amfibioaluksia on matkailukäytössä muun muassa Uudessa-Seelannin Rotoruassa, Irlannin Dublinissa, Lissabonissa ja Lontoossa. Kiertoajelut kestävät yleensä 75–90 minuuttia ja niihin sisältyy useimmiten yksi vesiosuus. Rotorua on useiden järvien ympäröimä pienehkö kaupunki, jossa järvikierros kestää kaksi tuntia ja siihen sisältyy kolme ”splas downia” eli kolme vesiosuutta kolmella eri järvellä. Toimintaa Rotoruassa on pyritetty perheytyksen voimin jo 15 vuoden ajan.

Useimmat matkailukäyttöön otetut amfibioalukset on rakennettu entisten maihinousualusten pohjalta, tätä tyyppiä edustaa muun muassa Lontoon ja Rotoruan mallit.

Belfastissa Salamander niminen yritys on kehittänyt uuden sukupolven 36-paikkaisen amfibioaluksen (kuvassa), joka täyttää kaikki EU:n maa- ja vesiliikennesäädökset. Alus on matkustusmukavuudeltaan aivan uudella tasolla. Erityisesti kylmällä kaudella matkustamon umpinainen rakenne ja lämmitysjärjestelmä mahdollistaa kauden jatkamisen niin pitkään kuin sulaa vettä on.

Amfibioalus, ja erityisesti Salamanderin moderni malli, sopii erittäin hyvin myös Suomen oloihin. Nelivetoisen amfibioaluksen veteenajo ja vedestä nousu onnistuu kovapohjaisilla alueilla ilman ramppeja riittävän tehokkaalla moottorilla. Amfibioalus sopii pieniinkin järviin, ja merelle pääsee helposti useimmista Suomen rantakaupungeista. Dublinin tuuli-

sisä ja koleissa kevät- ja syysäissä testattu malli toimii varmasti myös Suomessa. Alus on myös siirrettävissä (ajamalla) melko helposti talvikaudeksi esimerkiksi johonkin Välimeren kaupunkiin.

Uuden sukupolven mallin valmistaja, Belfast: www.salamanderav.co.uk/the-vehicle/

Operaattoreita:

Rotorua/Uusi-Seelanti Uusi-Seelanti rotoruarducktours.co.nz/

Dublin: www.vikingsplash.com/

Lissabon: www.hippotrip.com/en/

Lontoo: www.londonducktours.co.uk/

Montreal: www.montreal-amphibus-tour.com/about-us.html

Avainsanat: Amphibious passenger vehicle, sightseeing maalla ja vedessä, amfibio, kulku-neuvo

2.3 Veneily

Venealalla on tutkittu tulevaisuuden veneilijän profiilia. Yhä harvempi nuorista aikuisista haluaa kiinnittää pääomaansa veneeseen, jota käyttää vain muutaman kerran kesässä, ja johon liittyy lisäksi huolto- ja säilytysvastuu. Vastaus saattaa osittain löytyä vuokraveneiden sääntelyn poistumisesta, vuokraamisen helpottumisesta ja erilaisista venepooleista. Veneilykohteen voi valita, siirtyä sinne autolla ja saada vuokraveneen näppärästi käyttöön esimerkiksi viikonlopuksi.

Uudenlaista veneilymuotoa edustaa jyvaskyläläinen Houseboat.fi, jossa kohtuuhinnalla saa vuokrattua veneen ja kesämökin yhdistelmän. Houseboat-konsepti saattaa hyvinkin olla matkailullinen veneilyn muoto, joka tulee yleistymään sisävesillä.

Selvitykseen valitut esimerkit edustavat uudenlaisia tuotteita ja palveluja perinteisessä veneilysektorissa; vuokraa vene, liikkuva lomamökki tai koko järvi. Käyntisatamien roolia ollaan muuttamassa monitoimialueiksi ja tapahtuma- ja kohtaamispaikoiksi. Esimerkkinä olevan Laukaan sataman kehittäminen ja vesistömatkailun edistäminen on yksi kunnan strategisia kehittämishankkeita, ja osoitus vesistöisten ympäristöjen merkityksestä koko alueelle.

Sähkömoottoriveneiden tulo Suomeen on käynnistynyt hybridimallien myötä. Se onkin mainio välivaihe ennen siirtymistä sähkömoottoreihin. Kotkassa on ensimmäisenä Suomessa aloitettu täyssähköveneiden valmistus, tässä on varmasti yksi veneilyn merkittävä kehityssuunta.

Tulevaisuuden venepalvelut raportti: www.finnboat.fi/linked/fi/VISIO_2025_Tulevaisuuden_venepalvelut.pdf

2.3.1. Havainnot ulkomailta

Sähköveneiden teollisella valmistuksella on kansainvälisesti pitkä historia. Veneilyssä selkeä suuntaus on sähkökäyttöisyys, sitä vauhdittaa akkuteknologian kehittyminen ja aurinkopaneelien suorasta auringonpaisteesta riippumaton energiankeräys. Sähköveneet madaltavat vähän veneilyä harrastavien kynnystä veneen vuokraukseen. Pidempää ajoaikaan vaativaan matkaveneilyyn on autojen tapaan tarjolla erilaisia hybridejä.

Myös ulkomailta on kehitetty paljon houseboat-ratkaisuja, joiden tunnusomaisena piirteenä on ympäristöystävällisyys. Useimmat niistä eivät kuitenkaan sovellu Suomen talvioloihin, etenkin niin, että toimisivat talvella majoituskohteina kaupunkisataman tai lomakylän rannassa. Jyvaskyläläisen Bellamerin Houseboat on kansainvälisessäkin vertailussa kärjessä.

20 Bellamer Houseboat

Jyväskylä www.houseboat.fi



Valinnan kärki: Suomen markkinoilla uudenlainen palvelu, jolla on selkeä tavoite löytää uudenlaisia markkinoita veneilijöistä, mökkilomasta ja veneilystä kiinnostuneista matkailijoista. Tuote yhdistää palvelut liikkuvaksi loma-asunnoksi.

Houseboat on tuonut markkinoille veneilyn ja kesämökkeilyn yhdistelmän. Muutaman vuoden toiminta on todistanut tuotteella olevan kysyntää niin kotimaisten kuin kansainvälistenkin matkailijoiden piirissä. Yrityksellä on suunnitelmia laajentaa toimintaansa franchisingmallilla.

Houseboatin hallinta ei vaadi aikaisempaa veneilykokemusta, sillä aluksissa on kartta-plotteri, jonka avulla navigointi järvimaisemassa on helppoa. Ponttoonirakenteisessa Houseboatissa on matala syväys, joten liikkuminen rantojen lähellä ja matalikoissa on mahdollista.

Houseboatit voidaan varustaa ympärivuotiseen käyttöön, jolloin ne toimivat talvikaudella majoitustiloina. Nykyisten alusten kotisatama on Jyväskylä, ja reitit kulkevat Päijänteellä ja Keiteleen kanavareitillä. Useat valmiit reittiehdotukset, kuten "Kulttuurista vesireiteillä", tukevat Visit Jyväskylän linjausten mukaisesti seudun ja kaupungin imagoa Alvar Aallon arkkitehtuurin pääkaupunkina: houseboat.fi/en/alvar-aalto-attractions-with-houseboat/

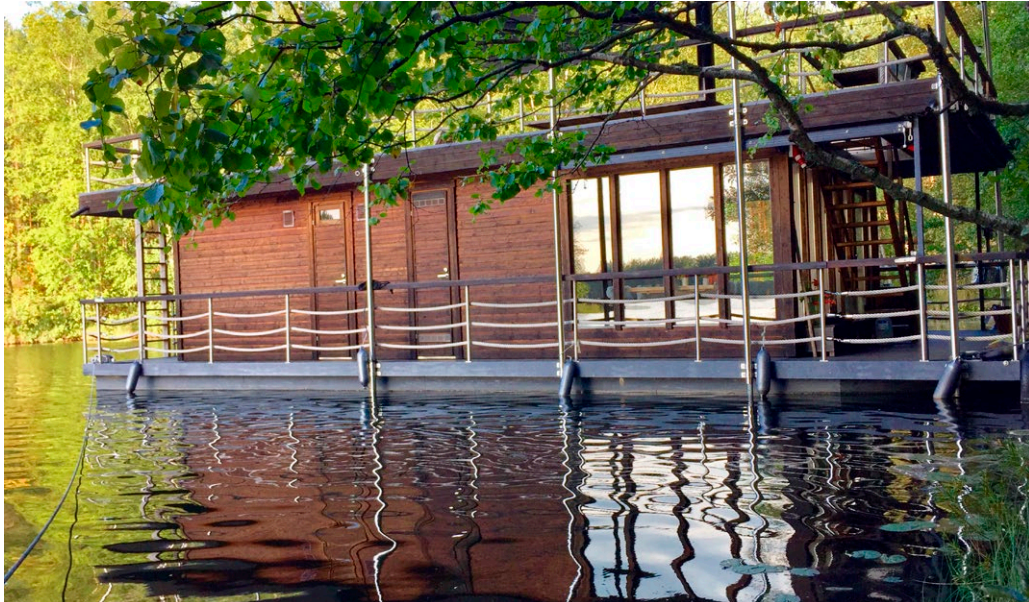
Yhteystiedot: Oy Bellamer Ltd, Jyväskylän satama, Satamakatu 8, 40100 Jyväskylä

Saatavuus / saavutettavuus: Sesonki kevät–syksy, hinnat vaihtelevat varustetason, sesongin ja loman pituuden mukaan. Asuntoveneet on rekisteröity 12 henkilölle, vuodepaikkoja on 6–8 henkilölle.

Avainsanat: Asuntovene, liikkuva kesämökki, houseboat

21 Jalolautta, oma järvi päiväksi

Loppi www.jalolautta.fi



Valintaperusteen kärki: *Ideana ei ole seilata suurilla vesillä, vaan saada lautan lisäksi myös koko puhdas, kirkasvetinen järvi omaan käyttöön. Arkkitehtonisesti laadukas toteutus on vaatinut huomattavan investoinnin, mutta siinä on onnistuttu.*

Kauttaaltaan mökittömän järven rannat ovat Jalolautan asiakkaiden käytössä päivän aikana. Lautta sopii kokoustilaksi, kesäjuhliin tai virkistyspäiviin yrityksille ja yksityisille. Lautta on valmistunut 2011, se on suomalaista käsityötä ja sisustuksessa on suosittu suomalaista muotoilua. Lautan on suunnitellut arkkitehti Kaisa Takala (TaiK) yhteistyössä CatMarina Oy:n kanssa. Sähkömoottorit kuljettavat lauttaa lähes äänettömästi.

Yhteystiedot: Loppi, yksityinen järvi, yrittäjät Tiina ja Paavo Kassari

Saatavuus / saavutettavuus: Sulan veden aikaan 1.5.–31.10. hinta 750 €, lisäpalveluja erikseen esim. sup-laudat, kylpytynnyri, ohjattuja retkiä. Suunniteltu 12 hengelle, yöpymis-tila kahdelle.

Avainsanat: Oma järvi päiväksi, erämaajärvi, saunalautta

Video www.youtube.com/watch?time_continue=6&v=AKOHxEklkFY

22 Saimaa Boating

Savonlinna www.saimaaboating.fi



Valinnan kärki: *Saimaa Boating on tuonut kansainvälisten trendien mukaisen mallin veneilyyn. Huoleton malli on kokonaan omaksi hankittua venettä helpompi tapa aloittaa veneilyharrastus.*

Saimaa Boating Oy on kehittänyt veneilyn tuotteen, jossa yhdistyvät veneilyn osaomistus ja veneilykoulutus. Yhtiön päätuote on veneosake eli 1/10 omistusosuus veneestä (viisi erilaista venemallia), jolla saa oikeuden käyttää venettä kaksi viikkoa kesässä. Toiminta-ajatus on tarjota palvelukokonaisuus turvalliseen ja joustavaan veneilyharrastukseen sekä sitouttaa veneen vuokrauksen kautta veneen osaomistajaksi.

Yrityksen toiminta-ajatus vastaa muutoksiin kuluttajien rahan- ja ajankäytössä. Yhä harvempi on halukas investoimaan suuria summia rahaa omaan veneeseen tai aikaa siitä huolehtimiseen. Vapaa-aikaa halutaan jakaa entistä enemmän eri harrastusten kesken, ja veneily palveluna sopii yhä useammalle omistamista paremmin.

Yhteystiedot: Saimaan Boating Oy, Olavinkatu 52, 2.krs, 57100 Savonlinna, yrittäjä Olli Österlund

Saatavuus / saavutettavuus: Kesäsesonki

Avainsanat: Veneen osaomistus, veneosakkuus, veneilykoulutus, venevuokraus

23 Laukaan vierassatama

Laukaa laukaansatama.fi/



Valinnan kärki: Vuoden 2017 vierassatamaksi Järvi-Suomesta valittua Laukaan satamaa kehitetään monipuoliseksi virkistysalueeksi Laukaan kunnan strategisena kehittämishankkeena.

Laukaan satama palkittiin erityisesti viihtyisyydestään, monipuolisuudestaan, sydämellisestä palvelusta ja erilaisista tapahtumista. Satama-alueen ja sitä ympäröivien palvelujen kehittäminen siten, että alueella on tulevaisuudessa mahdollista toteuttaa erilaisia toimintoja ympäri vuoden, on kunnan strateginen päätös. Tähän on varattu sekä rahaa että tehty pitkäjänteisesti tulevaisuuden vesistömatkailua edistävät suunnitelmat. www.laukaa.fi/tietoa-laukaasta/kaavoitus/vireilla-olevat-muut-suunnitelmat-ja-hankkeet/kirkonkylan-sataman-ja

Laukaan satamassa on hyvät B1-luokan Sinilippu satamapalvelut veneilijöille, ja alue palvelee erinomaisesti myös muita matkailijoita ja kuntalaisia. Sataman sijainti Keitele-Päijänne kanavareitillä mahdollistaa viikoittaiset risteilyt Jyväskylään ja Suolahteen. Kanava yhdistää viidellä sululla Päijänteen ja Keiteleen järvet.

Yhteystiedot: Laukaan satama, Satamatie 3, 41340 Laukaa, yrittäjä Jonne Lehtonen, Laukaan kunnan puistomestari Kalevi Lahtonen

Saatavuus / saavutettavuus: Kesäsesonki, mutta entistä enemmän kehitetään ympäri-
vuotisuutta.

Avainsanat: Keiteleen kanava, vierasvenesatama, satamafestarit, idyllinen satama-alue

24 Saimaan Vuokravenho hybridivene

Savonlinna www.saimaanvuokravenho.fi/



Valinnan kärki: *Tiettävästi ensimmäinen venevuokraamo Suomessa, joka ottaa käyttöön hybridikäyttöisen vuokraveneen.*

Ympäristötietoisten Keski-Eurooppalaisten asiakkaiden määrä on koko ajan kasvussa, ja uusi venetyyppi vastaa tähän kysyntään. Vene on hollantilaisen valmistajan (Linssen Yachts) uusin malli, ja Saimaa on yksi Euroopan pilottikohteista.

Vene toimii sähkömoottorilla, jonka akkuja ladataan ajon aikana pienellä lähes äänettömällä dieselgeneraattorilla. Kulutus on noin kolme litraa tunnissa. Vene edustaa varustelultaan ja käytettävyydeltään matkaveneiden uutta sukupolvea ja tyydyttää varmasti vaativankin veneilijän tarpeita.

Hybridi on veneilyn tätä päivää ja pienentää vuokraveneen hiilijalanjälkeä verrattuna perinteiseen polttomoottorilla varustettuun veneeseen. Tulevaisuudessa täysin sähköllä toimivat veneet valtaavat entistä enemmän markkinoita. USA:ssa sähkökäyttöisiä veneitä on valmistettua jo 50 vuoden ajan. Niiden tulon Suomen vesistöalueille ei pitäisi olla suurempaa estettä. Kotilaitureissa ongelmana on sähkön saatavuus, mutta palvelusatamissa latauspisteitä on lähes poikkeuksetta.

Aurinkopaneelitekniikan nopea kehitys voi muutamassa vuodessa korvata energialähteenä verkkosähkön lyhyillä ajomatkoilla. Suuremmissa veneissä generaattori voi akkuteknologian kehityksen myötä toimia varavirtalähteenä, jolloin matka on käytännössä rajaton.

Yhteystiedot: Saimaan Vuokravenho, Kiurunkatu 15, 57230 Savonlinna, Harri Niskanen

Saatavuus / saavutettavuus: sulan veden kaudella

Avainsanat: Hybridivene, vuokravene, Saimaa

25 Lånabåt sähköveneiden vuokraus

Aurajoki, Turku www.lanaturku.fi/



Valinnan kärki: Lånabåt tuottaa monipuolisia venepalveluja kaupungin keskustassa äänettömillä ja päästöttömillä sähköveneillä.

Lånabåt on hyvä esimerkki kaupunkikeskustaan sijoittuvasta ympäristöystävällisestä matkailupalvelusta ja osoitus ympäristöystävällisempien sähköveneiden esiinmarssista. Veneet on mitoitettu kahdeksalle henkilölle ja sopivat hyvin esimerkiksi seurueiden piknik-käyttöön. Veneellä liikkeessä Aurajoen varrella olevat nähtävyydet avautuvat matkailijalle uudesta kulmasta. Omatoimimatkailijalle reitti on kuvattu selkeään karttaan, johon on merkitty 25 eri nähtävyyttä reitin varrella.

Tunnin ajelu 8-hengen seurueelle maksaa noin 7 euroa/henkilö. Lisämaksusta veneisiin voi tilata ateriapalveluja tai vuokrata kipparin retken ajaksi.

Yhteystiedot: Lånabåt, Linnankatu 3, Vähätori appardelle, 20100 Turku, yrittäjä Niki Sintonen

Saatavuus / saavutettavuus: Kesäkaudella

Avainsanat: Aurajoki, Lånabåt, sähkövene, jokiveneretki

26 Vuokraveneilyä sähkömoottoriveneillä

Valinnan kärki: *Sähkömoottoriveneitä on vuokrakäytössä yleisesti eri puolilla maailmaa. Veneet soveltuvat hyvin myös pienryhmien risteilyihin.*

Sähköveneitä on valmistettu teollisesti jo 50 vuoden ajan. Vuokrauskäytössä niitä on ollut jo kauan, eikä käytölle olekaan mitään estettä myöskään Suomessa. Yleisintä niiden käyttö on suojaisilla järvilla ja rannikkoalueilla. Sähköveneet sopivat erityisen hyvin vesistöisiin kansallispuistoihin.

Coniston Boating Center

Englanti, Lake District kansallispuisto www.conistonboatingcentre.co.uk/



Lake District kansallispuiston keskellä on vilkas ja monipuolinen vesiaktiiviteettikeskus. Coniston järvi on pieni, pituutta on vain kahdeksan kilometriä ja leveyttä noin neljä kilometriä. Tarjolla on kaikkia mahdollisia välineitä vesillä liikkumiseen; kanootteja, SUP-lautoja, soutu-, purje- ja moottoriveneitä.

Veneet varataan online-varausjärjestelmän kautta. Kaikki vuokrattavat moottoriveneet toimivat sähköllä. Vuokralla oleva mallisto on suunniteltu erityisesti perheiden tai pienten seurueiden käyttöön. Neljän tunnin vuokrahinta on henkilömäärästä riippuen 85–105 euroa. Keskuksella on myös pyörätuolilla liikkuville suunniteltuja sähköveneitä.

Duffy sähkömoottorivene

USA duffyboats.com/



Maailman eniten myyty ja vuokrakäytössä oleva sähkömoottorivene on Duffy. Venetyyppi on erityisesti järville, suojaisille merenlahdille ja jokialueille suunniteltu laadukas sähkövene, jonka ajoaika on noin neljä tuntia, tupla-akulla yli 12 tuntia. Ensimmäinen Duffy-malli tuli markkinoille jo vuonna 1968 eli 50 vuotta sitten.

Veneessä on tilaa 12 hengelle, joten tilavuudeltaan se sopii myös ammattimaiseen käyttöön esimerkiksi pienten ryhmien kuljetukseen ja risteilyille. Duffyjä on myyty tuhansia, yksinomaan Newportin satamassa Kaliforniassa on 3 500 yksityishenkilöiden venettä. Veneitä on vuokralla kahdeksassa Duffy-vuokraamossa USA:ssa. Niitä käytetään paljon myös Australiassa, Kööpenhaminassa, Singaporessa, Qatarissa ja Dubaissa.

Veneitä vuokrataan sekä kipparin kanssa että ilman. Vuokrahinnat vaihtelevat paikasta riippuen, neljän tunnin vuokraus Newportissa maksaa 280 euroa. Veneen ostohinta on noin 43 000 euroa.

Avainsanat: Sähkömoottorivene, electric boat, electric boat rental

2.4 Liikunta- ja luontomatkailu

Suomi tarjoaa matkailijoille monipuolisia luontoon liittyviä elämyksiä, eksotiikkaa ja liikunnallisia aktiviteetteja kauniissa maisemassa. Tähän ainutlaatuinen saaristo, järviolueet, joet, kansallispuistot ja monet upeat luontokohteet antavat hyvät mahdollisuudet, ehkä jopa Euroopan parhaan ympäristön. Tarjonnan tuotteistamisessa, paketoinnissa ja ostamisen helppoudessa on kuitenkin vielä kehitettävää.

2.4.1 Havaintoja ulkomailta

Monissa Euroopan maissa luonto- ja liikuntamatkailua toteutetaan suurelta osin kansallispuistoissa ja retkeilyalueiden ohjattuja reittejä pitkin vesistöjä eri tavoin hyödyntäen. Vesistöiset ympäristöt ovat myös suosittuja patikointi- ja pyöräilyreittejä.

Suomessa vähemmän tunnettuja, mutta maailmalla melko yleisiä, liikuntamuotoja ovat esimerkiksi vesipolkupyöräsafarit. Vesipolkupyörä on luontainen väline järvillä tai saaristossa liikkumiseen ja sen soisi yleistyvän matkailupalveluiden valikoimassa.

27 Kapeenkosken koskikelkkailu

Äänekoski www.kapeenkoski.com/koskikelkkailu/



Valinnan kärki: Koskikelkkailua ei ole tarjolla muualla Suomessa ja suhteellisen vähän myös kansainvälisillä markkinoilla. Hyvä esimerkki koskimatkailun uudelta tuotteisuudesta.

Äänekoskella sijaitseva Kapeenkoski hyödyntää monipuolisesti koskialueen vetovoimaa. Yritys on tuotteistanut ryhmille erilaisia palveluja kuten koskikelkkailun (river boarding, hydrospeed), jossa reitti kulkee 1,5 km matkan pitkin Kapeenkoskea ja luikertelee Maksiini-, Luijan-, Kärme- ja Kapeenkosken kautta Kapeen kievarin laiturin tuntumaan. Koskikelkkailu sopii rauhallisesti virtaaviin koskireitteihin. Yrityksellä on myös erilaisia kalastuspalveluita sekä omatoimikalastajille että opastettuja retkiä kalastusoppaan kera. Kapeenkoski on idyllinen luontokohde, päärakennus on tehty vanhasta savottakämpästä, alueella on myllärin pihapiiri rakennuksineen, savusaunat ja monipuoliset ympäristöystävälliset ohjelmopalvelut.

Yhteystiedot: Kapeenkoski Oy, Kapeenkoskentie 105, 44250 Äänekoivisto, yrittäjät Aimo ja Seija Herneaho

Saatavuus / saavutettavuus: Kevät–syksy

Avainsanat: Koskikelkkailu, river boarding, koskielämys

28 Kivapäivä vesistöohjelmat

Ilmajoki kivapaiva.fi/tervetuloa/



Valinnan kärki: *Hyvä esimerkki siitä, miten vähävesistöisellä alueella hyödynnetään vesielementtejä monipuolisesti.*

Kyröjoen vesistöalueelta käsin vuodesta 2004 toimineella ohjelmalveluyrityksellä on runsaasti veteen liittyvää tuotetarjontaa alueella, jossa vesistöjä on niukasti. Vesistöön liittyvän ohjelmalvelutoiminnan mahdollisti Kyröjoen patoamisen myötä veden pinnan tasaantuminen.

Tuotteistamista on kehitetty aktiivisesti vuosien ajan. Vesipolkupyöräretkien lisäksi valikoimassa on muun muassa flyboard, vesikirppu, Sun Tracker -ponttoonilautta, jokilaivaristeilyt Kyröjoella ja saunatupa. Pienryhmille järjestetään risteilyjä Merenkurkkuun Valasaarille, Mikkelin saarelle ja muihin luonnon saariin. Välineitä voi vuokrata myös omaan käyttöön. Yritys on laajasti verkostoitunut alueen yritysten kanssa ja tuottaa esimerkiksi monille paikallisille ravintoloille ja matkailukohteille ohjelmalveluna elämysliikuntaa vedessä erilaisilla laitteilla.

Yhteystiedot: Kivapäivä Oy, Ilmajoki

Saatavuus / saavutettavuus: Touko–marraskuu

Avainsanat: Vesipolkupyörä, vesiaktiviteetit, elämysliikunta vedessä, Kyröjoen risteilyt

29 Swimming Holidays in Finland, uintimatkailu

Koko Suomi swimmingholidaysfinland.fi/



Valinnan kärki: *Swimming Holidays in Finland on idearikkaasti lähtenyt kehittämään pitkän matkan avovesiuinnista, lyhyistä uintiretkistä ja talviuinnista matkailutuotteita.*

Avovesiuintimatkailu kansainvälisenä trendinä on kasvussa. Suomen puhtaissa vesissä riittääkin vaihtoehtoja uintireiteille meren saaristossa tai sisävesien suojaisilla alueilla. Swimming Holidays in Finland järjestää tilauksesta räätälöityjä uintilomia ja ohjattuja uintiretkiä ympäri Suomen. Ensimmäiset uintilomat järjestettiin kesällä 2015 Lohjanjärvellä.

Palvelu on suunnattu kansainvälisille markkinoille, mutta myös kotimaisille asiakkaille tarjotaan opastettuja ja turvattuja lyhyitä uintiretkiä.

Yksittäinen asiakas voi tilata yritykseltä myös uintiopas- ja turvallisuuspalveluita. Palveluiden hinnat vaihtelevat ryhmäkoon, kohteiden ja pituuden mukaan. Retkiä järjestetään esimerkiksi Lohjanjärvellä, pääkaupunkiseudun vesistöissä, Päijänteellä ja Saaristomerellä. Uintilomat on jo huomioitu kansainvälisissä medioissa, ja yritys etsii uusia uintimatkailun kehittämistä kiinnostuneita yhteistyökumppaneita.

Yhteystiedot: Kiara Oy, Iivarintie, 08800 Lohja, yrittäjä Päivi Pälvimäki

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Puhtaat vedet, turvallista ryhmässä, uintimatkailu, talviuinti

30 Stora Hästön vedenalainen luontopolku

Saaristomeren kansallispuisto www.luontoon.fi/saaristomeri/reitit/storahastonvedenalainenluontopolku



Valinnan kärki: *Vedenalainen luontopolku tutustuttaa mielenkiintoisella tavalla Suomen meriluontoon ja herättää kiinnostusta vedenalaisesta maailmasta kohtaan. Tulevaisuudessa vedenalaisia luontopolkuja voisi toteuttaa myös sisäsaaristossa tai järviolueilla.*

Metsähallituksen ensimmäinen vedenalainen luontopolku sijaitsee Korpoströmin saaristokeskuksesta (Korppoo) lounaaseen, noin 15 minuutin venematkan päässä Stora Hästö-saaren rantavedessä. Se on tarkoitettu veneilijöille, luontokoulujen oppilaille, saariston luontomatkailuyrittäjille, sukeltajille ja kaikille vedenalaisesta luonnosta kiinnostuneille. Saaren retkisatamaan pääsee rantautumaan omalla veneellä, mutta saarelle järjestetään myös kumivene- ja sukellusretkiä Korpoströmin Saaristokeskuksesta.

Merenalaisen maailman voi tutustua uimalaseilla, snorklaten tai laitteilla sukeltaen.

Opastaulut on kiinnitetty betonilaattoihin ja ne sijaitsevat pohjalla 0,5–10 metrin syvyydessä reitistä riippuen. Pikkupyöriäisreitti (pituus 150 m) seurailee matalaa rantaviivaa, ja kaikki opastekyltit pystyy lukemaan veden pinnalta. Harmaahyljereitti on tarkoitettu laitesukeltajille (pituus 300 m) ja se ulottuu aina 12 metrin syvyyteen saakka. Reitillä suunnistamisen helpottamiseksi laatat on merkitty poijuilla ja yhdistetty toisiinsa pohjaa pitkin kulkevin köysin, jonka varassa voi seurata pohjaan kiinnitettyjä opastauluja.

Tunnelmia Stora Hästön saarelta ja vedenalaiselta luontopolulta www.youtube.com/watch?v=hqxAsu2efUQ

Saaristomeren toinen vedenalaiskohde, Dalskärin vedenalainen veistospolku, on Suomen (ja ehkä Euroopan) ensimmäinen vedenalainen veistosnäyttely. Se toimii kuten luontopolkukin eli pohjaan upotettujen patsaiden välillä kulkee ohjausköysi suunnistamista helpot-

tamassa. Dalskärin kupeessa on vedenalaista taidetta noin kolmen–neljän metrin syvyydessä. Kuusi betonista valettua veistosta muodostavat vedenalaisen veistospolun. Poijut ja ohjausköydet opastavat snorklaajat kohteille. Veistokset ovat Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion opiskelijoiden tekemiä ja niissä kuvastuu ihmisen suhde meriympäristöön. Veistospolku sijaitsee Dalskärin retkisaaren rannassa, Nauvon eteläpuolella, noin viisi kilometriä kaakkoon Kirjaisten satamasta.

Suomen toinen Metsähallituksen ylläpitämä vedenalainen luontopolku on Perämeren kansallispuistossa.

Lisäksi Helsingin edustalla sijaitsee hylkysukelluspuisto: www.muinaispolut.fi/sukelluskohdeet/helsinki-kronprins-gustav-adolf

Yhteystiedot: Stora Hästön vedenalainen luontopolku, satama on Saaristomeren kansallispuiston alueella, sen hoidossa oleva retkisatama 60°04,0' P, 21°32,2' I

Saatavuus / saavutettavuus: Stora Hästön vedenalaispoluilla voi vieraila milloin vain kesäkauden aikana. Kohteet on poijutettu ja reitit merkitty yhdysnaruilla toukokuun lopusta lokakuun alkuun saakka. Matalan veden polku on poissa käytöstä kesällä 2018.

Avainsanat: Vedenalainen luonnonpuisto, snorklaus, saaristomeri, vesiluonto

31 Taivalkosken melontakeskus

Taivalkoski www.visittaivalkoski.fi/melonta/melontakeskus



Valinnan kärki: Pohjoismaiden monipuolisin melontakeskus ja monipuolinen vesiturheilu-keskus.

Taivalkosken keskustassa toimiva melontakeskus on muokattu koskimelonnassa kilpailuja ja harjoittelua silmällä pitäen. Koskimelontarata on vapaasti käytössä. Harjoittelun sekä kilpailujen seuraaminen melontaradalla on mielenkiintoista katsottavaa ja suosittu ohjelma-numero myös muille kuin melojille. Ryhmämatkailijoille järjestetään tilauksesta näyttäviä esityksiä. Vuosittain Taivalkoskella järjestetään myös kansallisia ja kansainvälisiä koskimelontakilpailuja.

Koskimelonnassa lisäksi melontakeskus on tukikohta monipuolisille aktiviteeteille, siellä järjestetään muun muassa melontakursseja, kaluston vuokrausta (sup- ja riverboogie) ja kursseja. Rauhallisempia kokemuksia etsiville lähialueella on hienoja retkimelontareittejä.

Yhteystiedot: Taivalkosken melontakeskus, Urheilutie 1, 94300 Taivalkoski.

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuotinen sääolosuhteiden salliessa

Avainsanat: Koskimelonta, retkimelonta, kanoottipujottelu, riverboogie, lauta

Tunnelmia melontaradalta: www.facebook.com/TaivalkoskenMelontakeskus/videos/947346125405587/

32 SUP-retket

Valtakunnallinen



Valinnan kärki: *Selvitykseen nostettiin esimerkiksi neljän yrityksen erilaisia SUP-retkiä. Yritykset ovat tuotteistaneet suppailua monipuolisesti ja omaan vesistöympäristöönsä hyvin sopivaksi.*

SUP-lautailu on yksi uudehkoista ja nopeimmin kasvavista vesilajeista. Tämän ovat todenneet myös lukuisat matkailukohteet, välinevuokraamot ja ohjelmapalveluyritykset. SUP-retket, -kurssit, -välinevuokraus ja -tapahtumat ovat runsaan kolmen vuoden sisällä saavuttaneet vakiintuneen aseman ympäri Suomen.

Saatavuus / saavutettavuus: Kesäkaudella

Avainsanat: Tuotteistetut SUP-retket, ohjatut SUP-retket, SUP-safarit

Joensuussa Arctic Trainersin tuotteistamien rauhallisten SUP-retkien, kuten Kuuden Silan retken ja Höytiäisen kanavaseikkailun, lisäksi yritys järjestää vaativia retkiä Joensuun keskustan koskilla sekä koskenlaskua upeissa erämaisemissa Lieksan Ruunaalla. Niille, jotka haluavat haastetta laudan päällä.

Lisätietoa: www.arctictrainers.fi/sup-lautailu/sup-joensuu/

Yhteystiedot: Arctic Trainers, Vallilankatu 5 A 4, 80220 Joensuu

Rautio Sport Surf Center järjestää Kalajoelta käsin pitkiä SUP-retkiä muun muassa Rahjan saaristoon ja Kallan karille. Suppailun lisäksi opas kertoo alueen historiasta ja luonnosta. SUP-retkiin yhdistetään myös kalastusta.

Lisätietoa: surfcenter.fi/sup-safarit/

Yhteystiedot: Rautio Sports Surf Center, Kalajoki Camping, Jarno Rautio

Kymenmatkat järjestää SUP-retkiä Kotkasta Varissaareen. Kolmen tunnin vesiosuudella tutustutaan lähialueen vesistöihin ja luontoon. Retkipäivän kruunaa sauna ja 3-ruokalajin illallinen Varissaarella. Paluu Kotkan saarelle tehdään saaristoliikenteen reittivuorolla.

Lisätietoa: www.kymenmatkat.fi/matkakohde/sup-outdoor-melontaretki-varissaari/

Yhteystiedot: Kymenmatkat Oy Karhulantie 32–34, 48600 Kotka

Rukasafarit järjestää Oulangan kansallispuistossa pidempiä SUP-safareita, joihin sisältyy opastuksen lisäksi varusteet. Safarit ovat osa Ruka Safareiden säännöllistä viikko-ohjelmaa.

Lisätietoa: www.ruka.fi/ruka-safaris/sup-safari-oulangan-kansallispuistossa

Yhteystiedot: Rukasafarit, Rukarinteentie, 93830 Rukatunturi

33 Vesipolkupyöräsafarit



Valinnan kärki: *Vesipolkupyörä sopii erityisen hyvin meren sekä järvien saaristoalueille vuokravälineeksi ja ympäristöstävälliseksi retkituotteeksi.*

Vesipolkupyörien vuokraus ja niillä tehtävät retket ovat erittäin suosittuja muun muassa eri puolilla USA:n vesistöalueita. Liikkumismuoto onkin sieltä lähtöisin.

Vesipolkupyörä on turvallinen väline, joka sopii liikkumiseen yhtä hyvin merellä, jokialueilla kuin järvilläkin. Pyörillä voidaan järjestää ohjattuja luontoretkeä tai ne voivat olla vuokravälineinä omatoimiseen liikkumiseen. Vesipolkupyörissä on kätevät tavaralaukut, joihin mahtuvat hyvin retkievääät ja juomapullot tai kalaretkillä vieheet. Markkinoilla on myös sähkökäyttöisiä sekä tandempyöriä.

Pyörän veroton hinta on noin 1 150 euroa, suurempia määriä tilattaessa hintataso on noin 1 000 euroa (hintaso USA:ssa). USA:ssa yleinen vuokrahinta on 20 euroa/tunti, Virossa 9 euroa/tunti. Vuokraamon 15 euron tuntihinnalla hankintahinnan saa takaisin noin 95 tunnin vuokrauksella. Vesipolkupyöräretkeä kannattaa kuitenkin tuotteistaa ohjatuiksi safareiksi, jolloin niistä saatava kate on suurempi.

Valmistaja USA (toiminut 20 vuotta): hydrobikes.com/

Hyvä video: www.youtube.com/watch?v=HXheNTs6xv0&feature=youtu.be

Vuokraustoimintaa: lbwaterbikes.com/pricing-and-gallery/

Virolainen operaattoriyritys: parvematkad.ee/ENG/vesijalgrattad/

Suomalainen myyjä: www.polkuvene.com

Avainsanat: Hydrobike, waterbike, hydrobike tours, polkupyöräretki vesillä

34 Swimtrek avovesiuintimatkat

www.swimtrek.com/



Valinnan kärki: *Uintimatkat ovat maailmalla kasvava liikuntamatkailun muoto. Suomen valttina ovat suojaist ja puhtaat vedet. Pitkään toimineen kansainvälisen matkanjärjestäjän tuotteista saa esimerkkejä palvelujen kehittämiseen.*

Pitkät uintimatkat luonnonvesissä eivät ole uusi ilmiö, mutta ovat eri muodoissaan voimakkaassa kasvussa. Englantilainen Swimtrek on järjestänyt uintimatkoja jo 15 vuoden ajan yli 40 kohteeseen eri puolilla maailmaa. Matkojen teemat liittyvät muun muassa matkan pituuteen tai ympäristöön. Osa kohteista on harrastajille ikonisia uinteja kuten Euroopasta Aasiaan Dardanellien salmessa Turkissa.

Lajissa myös kilpaillaan, lajin tulevat EM-kisat ovat Skotlannissa: www.glasgow2018.com/venues/venue-map/loch-lomond-trossachs-national-park

Pääosa matkoista suuntautuu Euroopassa lämpimien vesien alueelle, mutta Suomella on potentiaalia olla uintimatkailun kohdemaana. Meillä on erityisesti sekä meren että sisävesien saaristoalueilla tarjolla monipuolisia vaihtoehtoja ja puhtaita vesiä kansainvälisille uintiryhmille. Tätä kansainvälistä matkanjärjestäjää kannattaa lähestyä hyvällä tuotteistuksella ja mielenkiintoisilla uintireiteillä.

35 Lake District kansallispuisto ja maailmanperintöalue

Luoteis-Englanti, Cumbria www.lakedistrict.gov.uk/home



Valinnan kärki: *Vuonna 2017 UNESCON maailmanperintökohteeksi valittu Lake District -kansallispuisto edustaa kattavasti vesistöisen luontoalueen laajaa aktiviteetti valikoimaa. Kansallispuiston palveluiden esille tuominen on esimerkillisen selkeää.*

Vuonna 1951 perustettu Lake District kansallispuisto on pinta-alaltaan 2 300 km². Nimes-tään huolimatta sen järvien määrä on Suomeen verrattuna varsin pieni, yhteensä järviä ja lampia on 16. Suurin järvi, Windermere, on pinta-alaltaan alle 15 km², mutta järven eri osien välillä on erittäin vilkas matkustajalavaliikenne. Järvien lisäksi alueella on suuri määrä jokia.

Lake District kansallispuisto valittiin UNESCON maailmanperintökohteeksi vuonna 2017. Kansallispuisto poikkeaa Suomen kansallispuistojen rakenteesta, koska sen sisällä on useita kyliä, näiden välisiä teitä ja muuta infrastruktuuria.

Monipuolisesti tuotteistetut kansallispuiston palvelut on kuvattu kattavasti verkko-sivuilla. Kaikki alueen käyntikohteet, eri vuodenaikojen aktiviteetit, tapahtumat ja majoituskohteet on esitelty selkeästi. Erilaisten laivaristeilyjen ohella melonta, soutuvene-retket ja erinomaiset kalastusmahdollisuudet ovat näkyvästi esillä. Myös alueen suurim-pien järvien ympärillä oleva tarjonta on esitelty yksityiskohtaisesti.

Majoitusvaihtoehtoja on hotelleista glampingiin ja jurttamajoitukseen. Alueen erikoi-suutena on maatilahistoriaan liittyvät "camping barns" -majoitukset, joiden nimi viittaa latoon tai karjasuojaan. Ne ovat kirjava valikoima maaseutukohteita, joilla on jonkinlainen kytkös maataloihin, mutta lähinnä kyse on yhteismarkkinoinnista. Kansallispuiston lähei-syydessä on myös pieniä kylpylöitä, majataloja ja bed & breakfast -kohteita.

Vaikka suurimmalla järvellä on vilkas laivaliikenne, niin lähes puolet pienempi Ullswater-järvi on todellinen laivaliikenteen ja erityisesti perinnealusten keskittymä. Ullswater Steamers varustamon laivasto käsittää viisi perinteistä matkustajalaivaa, joista vanhin on otettu käyttöön vuonna 1887. Yhtiö on saanut hiljattain kaksi Englannin korkeinta Green tourism -ympäristöpalkintoa.

Coniston-järvi on puolestaan alueen veneilykeskus. Kansallispuiston periaatteiden mukaisesti moottoriveneet ovat sähköveneitä. Vuokrattavissa on myös "wheelchair-accessible" -sähkömoottorivene, johon pyörätuolilla liikkuva henkilö pääsee itsenäisesti. Veneen ohjausjärjestelmä on suunniteltu pyörätuolista hallittavaksi.

Lake District kansallispuistossa on vuosittain yli 18 miljoonaa kävijää. Näin suuren kävijämäärän hallinta vaatii erittäin tiukkoja ympäristö- ja kestävän kehityksen periaatteita. Kansallispuisto on niin tunnettu pitkän nimihistoriansa ja monien kymmenien miljoonien ihmisten välittämän tiedon ansiosta, että esimerkiksi Google- haussa on mahdotonta saada esille mitään muuta Lake District nimellä olevaa kohdetta. Tämä on hyvä huomioida Suomessakin, kun järviolueen kansainvälistä nimikäytäntöä mietitään.

Lake District kansallispuisto on hyvä opintomatkakohde etenkin järviolueella toimiville suomalaisille matkailutoimijoille.

www.lakedistrict.gov.uk/visiting/maps/lake_district_map_in_relief_2010.pdf

lakesworldheritage.co.uk/

www.windermere-lakecruises.co.uk/

www.ullswater-steamers.co.uk/

www.conistonboatingcentre.co.uk/boathire/motor

Avainsanat: Lake District , vesistöinen kansallispuisto, green tourism, Unesco kohde, laivaristeilyt

2.5 Hyvinvointimatkailu

Hyvinvointimatkailu on yksi kansainvälisen matkailun nopeimmin kasvavista trendeistä. Hyvinvointi pitää sisällään sekä ruokaan, elämäntapaan, paikalliskulttuuriin että laajasti erilaisiin hoitoihin liittyvät teemat.

Visit Finland on panostanut voimakkaasti hyvinvointimatkailun valtakunnalliseen kehittämiseen. Työ- ja elinkeinoministeriön kokoamassa Suomen matkailun kasvun ja uudistumisen tiekartassa 2025 FinRelax-kasvuohjelman tavoitteena on tehdä Suomesta hyvinvointimatkailun kärkimaa. Tarjonta onkin monipuolista, mutta monin paikoin hajanaista.

Monessa hyvinvointimatkailuun liittyvässä teemassa vesistö ja sauna ovat mukana tärkeänä elementtinä. Jos kokonaisuutena tarkastellaan Suomen vahvuuksia, niin saunatuotteissa Suomella on kansainvälisesti ylivoimainen asema ja sitä voidaan edelleen parantaa. Saunalla on Suomessa ikaikaiset perinteet ja tätä tarinaa onkin syytä nostaa enemmän esille saunojen ulkoisten puitteiden ohella.

Suomessa on eniten saunoja maailmassa, virallisia saunoja noin 2 miljoonaa, ja sen lisäksi epävirallisia saunoja miljoona. Saunan tunnettuutta ovat kasvattaneet erityisesti Helsinkiin rakennetut kaupunkimaiset saunamaailmat. Vastaavia on syntymässä muihinkin suuriin kaupunkeihin.

Saunalautoista on viime vuosina tullut suorastaan ilmiö, ja niitä seilaa kymmeniä eri puolilla maata. Matkailullisesti saunalautta on hyvä tuote, palvelu ajetaan sille rannalle, missä asiakkaita on.

Suomalaisen saunan kansainvälistymistä johtaa suurelle yleisölle melko tuntematon **Sauna from Finland** -vientiyhteisö. Se on toiminut jo pitkään Jyväskylä keskuspaikkana, mutta osana nyt kasvavaa saunaboomia se on saanut toimintaansa uuden sysäyksen. Sauna from Finlandin verkostoon kuuluu yli 150 toimijaa. Verkoston toiminta tähtää kansainväliseen menestykseen puhtailla suomalaisilla saunaelämyksillä.

Lisäksi pienimuotoiset ja persoonalliset spa-kohteet tuottavat luonnontuotteita hyödyntäviä korkeatasoisia palveluja ja rentoutushoitoja. Kun suomalaisesta saunasta ja saunapalveluista rakennetaan hyvinvointituotteita, saaristo- ja vesistöalueet sopivat erittäin hyvin toiminnan keskiöön.

2.5.1 Havainnot ulkomailta

Kansainvälisesti hyvinvointimatkailu on etenkin Keski-Euroopassa perustunut

vahvaan kylpyläkulttuuriin, jonka kanssa Suomi ei pysty kilpailemaan. On vaikea kuvitella, että Suomeen saataisiin suuressa määrin matkailijoita varsinaiselle kylpylälomalle, mutta hyvinvointiloma persoonallisesti toteutettuna puhtaassa luontoympäristössä tarjoaa Suomelle lähes rajattomia mahdollisuuksia.

Puhdas ilma, puhtaat vedet, ruuhkattomuus ja mahdollisuus nauttia hiljaisuudesta luonnonläheisessä ympäristössä ovat asioita, joihin kansainvälinen kysyntä kohdistuu. Meidän pitää vain tuottaa nämä helposti löydettävään ja ostettavaan muotoon.

36 Hotel & Spa Resort Järvisydän

Rantasalmi www.jarvisydan.com/



Valinnan kärki: *Järvisydän on investoinut kasvuhakuisesti tulevaisuuteen, omaperäisesti ja idearikkaasti ympärivuotiseen toimintaan, viimeisin investointi oli keväällä 2017 avattu Järvikylpylä.*

Järvisydämen historia alkaa kestikievareiden kaudelta, vuodesta 1658. Toimintaa on kehitetty jo kymmenen sukupolven ajan. Uusimpana investointina Rantasalmen järvimaisemiin valmistui 2017 järvikylpylä, jonka keskuksena on ”järven sydän” eli luonnon lammen kaltainen kiertovesiallas. Erikoisen kylpylän lisäksi kokonaisuuteen kuuluu *savolainen saunamualima*. Alueen majoituskapasiteetti ja rakennukset ovat persoonallisia ja laadukkaita. Luonnonmateriaalien käyttö on alueen tunnusmerkki. Tästä esimerkkinä on yli 500 vuotta järven pohjassa olleet puut, joista on työstetty näyttäviä hirsirakenteita.

Eryteisesti hoidetut retkiluistelureitit Linnansaaren kansallispuiston läpi Järvisydän–Oravi reiteillä sekä norppaystävällisten talviaktiiviteettien jatkuva tuotekehitys ovat lisänneet kansainvälisten matkailijoiden määrää myös talvikaudella. Järvisydän kuuluu Saimaa-Holiday-verkostoon, jonka toinen pääyritys SaimaaHoliday Oravi sijaitsee Linnansaaren kansallispuiston toisessa päässä. Näiden kahden yrityksen lisäksi verkostoon kuuluu kuusi pienempää yritystä.

Yhteystiedot: Hotel & Spa Resort Järvisydän, Porosalmentie 313, 58900 Rantasalmi, yrittäjä Markus Heiskanen

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuotinen

Avainsanat: Järvikylpylä, järviluonto, retkiluistelu, Saimaa, lake wellness experience, Linnansaari

Järvisydämen palvelutarjonta laajemmin: www.jarvisydan.com/en/topmenu/Video

37 Floating sauna

Vaasa www.rentitwasa.fi/



Valinnan kärki: *Tyylikäs ratkaisu, joka edustaa laadultaan saunalauttojen parhaimmistoa.*

Kesällä 2017 risteilyt Vaasan saaristossa aloittanut Floating Sauna on laadukas saunalautta. Tyylikkyydestä idea alunperin myös syntyi, kaverukset Dennis Nylund ja Johan Westergård etsivät hyvän näköistä saunalauttaa, jossa olisi ripaus luksusta. Kun valmista mallia ei löytynyt, päättivät he toteuttaa lautan itse.

Lautta piirrettiin yrittäjien suunnitelmien ja visioiden pohjalta. Lautan perustana olevat muoviponttoonit ostettiin rautakaupasta ja rakennustyöt tehtiin Vaasan Vaskiluodossa.

Floating sauna on kooltaan 6 x 10 metriä, siinä on tilat 12 henkilölle, 6–8 hengen sauna ja olohuone. Lautta on CE-hyväksytty, rekisteröity ja katsastettu.

Yhteystiedot: Rent It Wasa/Floating Sauna, Hietasaari 6, Vaasa, yrittäjät Dennis Nylund ja Johan Westergård

Saatavuus / saavutettavuus: Kevästä syksyyn sulan veden aikaan. Yhden retken kesto 3 h, hinta 420–520 €, saunalautan voi vuokrata myös koko päiväksi ilman kipparia, hinta 750–850 €

Avainsanat: Saunalautta, kaupunkisauna vesillä, Vaasan saaristo

38 Herrankukkaro

Rymättylän saari, Naantali www.herrankukkaro.fi/



Valinnan kärki: *Pitkään toiminut yritys uusiutuu jatkuvasti säilyttäen ilmeen, jolla brändi on vuosien mittaan rakennettu.*

Herrankukkaro on Naantalın lähistöllä Turun saaristossa vanhan kalastajatilan ympärille rakentunut omaleimainen kokous- ja virkistyspaikka. Yritys on saanut useita valtakunnallisia mainintoja matkailun kärkituotteena ja on esimerkki siitä, miten matkailuyritykselle rakennetaan erottuvuutta ja brändiä. Perustaja ja omistaja Pentti-Oskari Kangas on laittanut persoonansa täysillä peliin ja siirtänyt asenteensa ja osaamisensa perheyriitykseen ja seuraaville polville.

Herrankukkaron kehittämisessä on käytetty mielikuvitusta. Monipuolisten ohjelmapalveluiden lisäksi paikan saunakulttuuri on monipuolista; maailman pienin savusauna (yhden hengen) ja maailman suurin maasavusauna (124 henkilölle). Usein hyvin vaatimattomista talviolioista on Herrankukkarossa otettu kaikki irti. Elämyksen kruunaa upea saaristolaisruoka, jossa kala on tärkeässä roolissa.

Yhteystiedot: Herrankukkaro Oy, Linnankatu 40 20100 Turku, yrittäjä Karioskari Kangas

Saatavuus / saavutettavuus: Ympärivuotinen

Avainsanat: Kalastajatila, saunakulttuuri, yrittäjäpersoonaa, Herrankukkaron taika

39 SaunaTour

Kuusamo www.saunatour.fi/en/



Valinnan kärki: Erinomainen esimerkki saunatuotteen idearikkaasta alueellisesta kehittämisestä, ja palvelun paketoinnista kiinnostavaksi saunakulttuurin ja hyvinvoinnin yhdistelmäksi.

SaunaTour on ympärivuotinen saunaelämys viikon jokaiselle päivälle. Useiden yritysten yhteenliittymän tuottamana tarjolla on erilaisia saunoja HiTec-savusaunasta jääsaunaan. SaunaTourille on myönnetty Authentic Finnish Sauna Experience -laatu-merkki. Merkki myönnetään yrityksille, joiden saunapalvelut ovat läpäisseet tiukat kriteerit ja ovat laadultaan maailman huippuluokkaa. Hyvä alueellinen idea, joka on kehitetty yhteistyössä useamman paikallisen yrittäjän kanssa ja markkinoitu rohkeasti.

Saunaan on yhdistetty laajasti erilaisia hyvinvointiteemoja ja muun muassa villi- ja lähiruokaa. Täydellisen saunaelämyksen huipentuma on 12 tunnin kierros, joka käsittää viisi saunaa palveluineen.

Yhteystiedot: Kuusamo, Ruka Safaris & Iisakki Village, yrittäjä, toimitusjohtaja Hanna Karjalainen.

Saatavuus / Saavutettavuus: Ympärivuotinen

Avainsanat: Saunaelämys, saunakulttuuri, laatu- elämys, saunajooga, ulkoporealtaat, saunabussi

40 Revontulen saunamaailma & saunapolku

Hankasalmi www.revontuli.fi/fi/sauna/



Valinnan kärki: Pitkään toiminut perheyriys on tuotteistanut perinteisen hotelli- ja ravintolatoiminnan täydentäjäksi monimuotoisen saunakokonaisuuden. Kunnianhimoisesti tehty tuotteistus on Keski-Suomen Saunamaakunta 2.0 -strategian mukaista toimintaa.

Erilaisten saunojen lisäksi matkailija perehdytetään suomalaisen saunan historiaan, uskomuksiin ja hyvinvointiin. Revontulen saunapolku on palkittu Authentic Finnish Sauna Experience -laatumerkillä ja valittiin tammikuussa 2018 Visit Finlandin tähtituotteeksi. Palkinnot ovat osoitus siitä, että saunaelämys on laadultaan maailman huippuluokkaa puhtauden, moniaistisuuden, aitouden ja rentoutumisen näkökulmasta.

Tilauksaunojen lisäksi Revontulen rannan savusauna lämpiää kaikille halukkaille muutama iltana joka kuukausi. Varaustilanteen mukaan myös telttasauna ja loitsusauna ovat käytössä Open sauna -iltoina.

Yhteystiedot: Lomakeskus Revontuli, Revontulentie 1, 41500

Hankasalmi, toimitusjohtaja Tiia Valkama

Saatavuus / Saavutettavuus: Ympäri vuotinen

Avainsanat: Saunaelämys, saunakulttuuri, saunatarina, saunamaakunta

41 Allas Sea Pool -merikylpylä

Helsinki www.allasseapool.fi/



Valinnan kärki: *Allas Sea Pool on ainutlaatuinen näyteikkuna suomalaisen saunamaailmaan ja well-being -tarjontaan keskellä Helsinkiä.*

Meressä kelluva 2 800 m² merikylpylä on päivitetty versio Helsingin historiallisesta merikylpyläkulttuurista. Allas Sea Pool on avoinna uimareille ja saunojille ympäri vuoden arki-aamuisin puoli seitsemästä ja viikonloppuisin yhdeksästä alkaen. Alueella on suuri allas, lasten allas sekä merivesiallas, jonka lämpötila on sama kuin meressä ympäri vuoden. Alueella järjestetään myös konsertteja, tapahtumia sekä erilaisia hyvinvointipalveluja.

Merikylpylän yhteyteen avattiin keväällä 2017 Itämerikeskus, josta löytyy tietoa Itämeren suojelusta, merireiteistä ja Itämeren saarista. Smart & Clean Showroom esittelee kestävästä kehityksestä edistäviä ja ympäristön kuormitusta vähentäviä teknologioita ja siellä järjestetään myös asiantuntijaseminaareja.

Monet toteutetuista energiaratkaisuista ja rakennettujen osien siirreltävyys ovat ainutlaatuisia. Toimintaa pyritetään lähes kokonaan uusiutuvalla energialla, kylpylän altaat lämpiävät uusiutuvalla kaukolämmöllä ja sähkökiukaat kesäisin omalla, 92 paneelin, aurinkovoimalalla. Altaalla käytetty sähkö on Helenin sertifioitua vesisähköä.

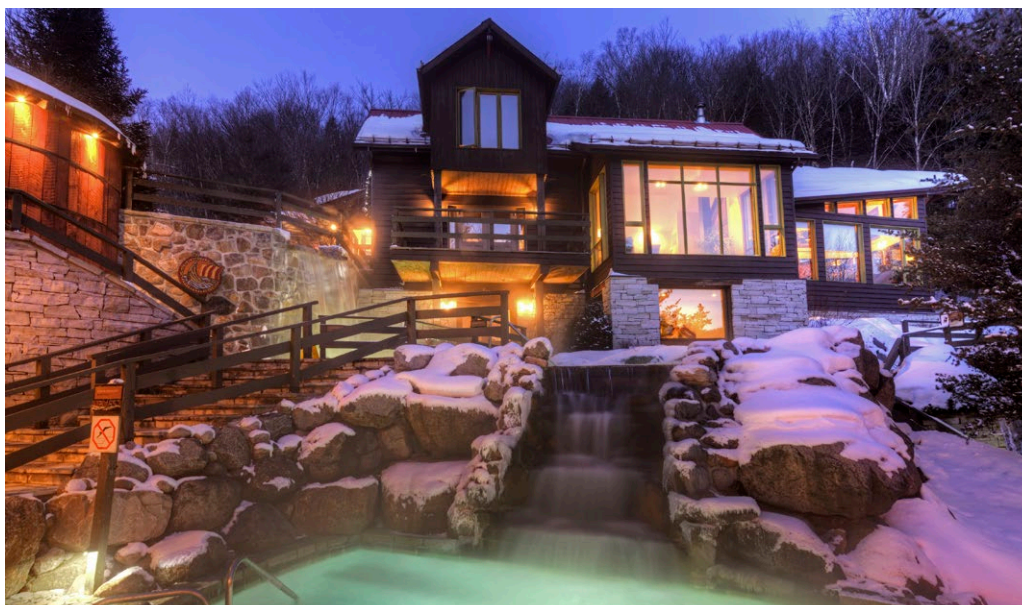
Yhteystiedot: Helsinki Allas Oy, Katajanokanlaituri 2a, 00160 Helsinki

Saatavuus / Saavutettavuus: Ympärivuotinen

Avainsanat: Kaupunkikeidas, merikylpylä, talviuinti, wellness, Itämeri, hyvinvointi, citysauna

42 Scandinave Spa -ketju

Kanada www.scandinave.com/en/ www.scandinave.com/mont-tremblant/en/



Valinnan kärki: *Scandinave Spa -ketju hyödyntää skandinaavista tyyliä ja suomalaisen vesiterapian perinnettä.*

Päästäkseen skandinaaviseen kylpylään on matkustettava Kanadaan. Scandinave Spa -ketjuun kuuluu neljä täsmälleen samalla konseptilla toimivaa kylpylää. Yhteistä kaikille on sijainti kauniissa ympäristössä vesistön äärellä tai muuten rauhallisella näköalapaikalla. Rakennuksissa on käytetty runsaasti puuta, ja varsinkin talvella ympäristön ilme on hyvin skandinaavinen. Kylpylät sijaitsevat runsaslumisilla alueilla, joiden lämpötilat vastaavat Suomen talvea.

Yksi kylpylöistä sijaitsee Quebecin provinssissa Mont-Tremblantissa, kauniin Diable-joen rantatörmällä. Luonto, hiljaisuus ja vesiterapia sisä- ja ulkoaltaissa ovat kylpylöiden ydinpalveluja. Kylpylät mainostavat suomalaista saunaa ja vesiterapiaa; vuoroin kuumaa, vuoroin kylmää. Sen sanotaan olevan ikiaikainen suomalainen perinne.

Kylpylän kuvaus hydroterapiasta: *An age-old Finnish tradition Hydrotherapy as an effective way of releasing tensions in both the mind and the body is an ancient practice that dates back thousands of years. The cycle of hot-cold-relax is proven to both energize and rest the body, improving blood circulation and activating the lymphatic system to help detoxification. It also actively promotes the release of endorphins, also known as the "well-being hormones". Revived. Body & Mind.*

Avainsanat: Scandinavian spa, natur spa, hydrotherapy, suomalainen perinne Kanadassa, vesiterapia

43 Mayo Dark Sky Park

Irlanti, Ballycroy kansallispuisto www.mayodarkskypark.ie/



Valinnan kärki: *Pimeyden tuotteistaminen kansainväliselle tasolle ja sertifiointi.*

Irlannin luoteisosassa sijaitsevassa Ballycroyn kansallispuistossa pimeys on sertifioitu. Dark Sky Park -ketjun kansainvälinen organisaatio on myöntänyt May Dark Sky Parkille korkeimman sertifikaatin eli alue luokitellaan maailman parhaimpien pimeyskohteiden joukkoon. Sertifiointi on pitkä prosessi, joka kesti Mayon tapauksessa yli kaksi vuotta. Kohteiden luontoarvoilta vaaditaan pitkälti samoja kriteereitä kuin UNESCON maailmanperintökohteilta.

Ideana on havainnoida ja opiskella tähtitaivasta. Tähän teemaan Mayossa on liitetty paljon erilaista ohjelmaa, kursseja ja tapahtumia. Dark Sky Park on yhtenä tärkeänä kansallispuiston markkinoinnin kärkenä. Alueella on noin 150 hehtaarin täysin valoton alue. Atlantin rannikolle ulottuvan kansallispuiston koko pinta-alasta (11 000 hehtaaria) keinovaloa on vain pieni osa. Lisäksi alueeseen on liitetty hiljattain lähes 5 000 hehtaarin Wild Nephin -alue, josta tullaan muodostamaan Irlannin ensimmäinen erämaa.

www.ballycroynationalpark.ie/

www.darksky.org/idsp/parks/

www.wildeurope.org/index.php/restoration/wild-nephin

Dark Sky Parkit ovat vastailmiö koko ajan lisääntyvälle valosaasteelle. Entistä suurempi joukko ihmisiä haluaa matkustaa kohteisiin, joissa valosaaste on rajattu virallisesti pois. Dark Sky Parkeista on jo muodostunut matkailutuote, johon rentoutumisen lisäksi liittyy tähtitiede eri muodoissaan.

Suomen on vielä mahdollista liittyä tähän trendiin. Erämaita ei tarvitse rakentaa, vaan niitä on luonnostaan. Tähtitaivaalla valaistu pimeys voidaan Suomessa toteuttaa monessakin paikassa, jossa ollaan täysin irti valosaasteesta. Paikkoja löytyy sekä kansallispuistoista että ulkosaaristosta. Kustavissa marraskuussa 2017 järjestetyn Mörk Ö -viikon ohjelmassa oli pimeyden ympärille yhdistetty kulttuuria ja hyvinvointia.

Dark Sky Parkeilla on oma kansainvälinen organisaatio. www.darksky.org/idsp/parks/

Avainsanat: Pimeys matkailutuotteena, dark sky park, Ballycroy National Park

2.6 Kulttuuri- ja perinnematkailu

Monet kulttuurista ammentavat matkailukohteet ja -palvelut kytkeytyvät vesistöön. Kulttuurimatkailun tarjonnassa moderni elämäntapa yhdistyy perinteisiin ja korkeatasoiset palvelut yhdistyvät ympärivuotisiin luontoelämyksiin.

Vaikka Suomen matkailullinen mielikuva painottuu luontoon, kansainvälinen kohderyhmä on yhä kiinnostuneempi kulttuurista ja erityisesti paikallisuuteen liittyvästä kulttuurista. Visit Finland vie kulttuurimatkailua kansainvälisille markkinoille valtakunnallisen katto-ohjelman, Culture Finlandin (CF), ja Luova Matka -hankkeen (LM) avulla. Visit Finlandin määrittämä ydinkohderyhmä, *modernit humanistit*, odottaa Suomen kulttuuritarjonnalta erityisesti kokemuksia elämäntavoista, suomalaisuudesta, kulttuuriperinnöstä ja ruoka-kulttuurista.

2.6.1 Havainnot ulkomailta

Kulttuurimatkailijat arvostavat perinteisiin liittyviä arvoja ja tarinoita, paikallisuutta ja räätälöityjä kulttuurikokemuksia. Kulttuuritietoiset matkailijat hakevat enemmän kokemuksia kuin tuotteita. Historia ja perinteet pitää kuitenkin pystyä tuottamaan kansainväliselle asiakkaalle ymmärrettävään muotoon. Oleellista on, että tarjonta on helposti löydettävissä ja siihen pääsee tutustumaan jo ennen matkaa.

44 Tornionjoen Kukkolankoski & perinnekalastus

Tornionjoki www.kukkolankoski.fi/aktiviteetit.html



Valinnan kärki: *Hieno perinneohjelma Tornionjoen mahtavimmalla koskella, jossa kalastetaan perinteisesti lippoamalla. Varrassiian paisto ja ateria kodassa ovat osa elämystä.*

Tornionjoki on Pohjois-Euroopan suurin vapaana virtaava luonnon lohien ja siian kutujoki. Kukkolan kylässä tutustutaan Kukkolankosken vuosisataiseen perinteeseen eli siianlippoukseen. Lippoamista on tilaisuus kokeilla lippomiehen opastuksella virtauksen ollessa sopiva. Ohjelmaan kuuluu myös varrassiian paisto läheisellä kodalla. Juuri paistetut siiat nautitaan perinteiseen tapaan sormin. Kalastuksen lisäksi on mahdollista nauttia nokipannukahvit nisun kera rauhallisesti Ruotsin ja Suomen rajajoella risteillen.

Kukkolankoski on helposti autolla saavutettava nähtävyys.

Yhteystiedot: Pohjolan Safarit, Koskitie 130, 953 91 Tornio, Risto Kantola

Saatavuus / saavutettavuus: Saatavuus noin kesäkuun alusta syyskuu 14. päivään saakka. Tornionjoen kalastuksen rauhoitusaika alkaa 15.9. Ohjelman kesto on noin tunti. Siianpaiston saatavuus toukokuun puolesta välistä lokakuun loppuun.

Avainsanat: Perinnekalastus, siianlippous, varrassiika, kota-ateria

45 Pyhät Polut

Parikkala–Enonkoski www.pyhatpolut.fi/



Valinnan kärki: *Pyhiinvaellusreiteillä hiljentymisen yhdistettynä luontokokemukseen ja lähikulttuuriin on maailmalla kasvava trendi. Pyhät Polut -vaellus on suomalainen vastine suosituille eurooppalaisille reiteille.*

Vaelluksien tavoitteena on tukea ihmisten fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Vaelluksiin liittyy vahvasti luontokokemus kauniissa luonnossa ja paikalliseen kulttuuriin tutustuminen eri kohteissa. Vaellukset ovat matalakirkollisia, uskonnollisuutta ei edellytetä, mukaan pääsevät kaikki.

Reitit kulkevat itäsuomalaisten järvimaisemien ympärillä seuraillen vanhoja kirkkoreittejä. Vaelluksiin yhdistetään sään salliessa kirkkovenesoutua Saimaan Pihlajavedellä ja Puruvedellä. Enonkoskella reitti kulkee koskimaisemissa.

Nykypäivän matkailijan vaatimustasoa ajatellen on tuoteistettu vaellusretkiä, joissa matkailijoiden tavarat kuljetetaan autoilla yöpymispaikasta toiseen, vaelluksella tarvitaan vain päiväreput.

Omatoimiretkelijoille sivustolla on selkeä karttasovellus reittiohjeineen. Kaudella 2018 on neljä erilaista vaellusta. Vaelluksia voidaan tuottaa ryhmille myös tilauksesta. Retkien lähtöpaikka on yleisimmin Parikkalassa ja päätepiste aina Enonkoskella.

Yhteystiedot: Pyhät Polut ry on perustettu 2009 Suomen Ladun jäsenjärjestö, yhteistyökumppaneina Itä-Suomen kuntia, seurakuntia, järjestöjä ja yrityksiä. Puheenjohtaja Veli-Matti Hynninen

Saatavuus / saavutettavuus: Kesäkausi

Avainsanat: Vaellus, perinneretki, kristillinen perinne, hiljentymisen luonnossa, pyhiinvaellusreitti

46 Lomakylä Vallen kirkkotuparetket

Utsjoki www.holidayvillagevalle.fi/fi/project/veneretki-ja-kirkkotuvat/



Valinnan kärki: *Poikkeuksellisen hyvä paikalliseen historiaan perustuva teema pohjoisimman Lapin veneretkille.*

Perinteikäs Lomakylä Valle on yhdistänyt Mantojärven historiallisessa maisemassa järjestetyissä kirkkotuparetkissä hienosti paikallista kulttuuria, historiaa ja vesistön. Mantojärvi on Tenojoen sivuhaaran, Utsjoen, leventymä. Retkellä kuljetaan saamelaisten vanhoja vesireittejä pitkin ja tutustutaan Mantojärven historiallisiin kirkkotupiin, niihin liittyviin tarinoin hin sekä nautitaan kahvit tarinoiden lomassa.

Lomakylä Valle on toiminut pitkään Tenojoen rannalla ja kehittänyt palvelujaan monipuolisesti. Kirkkotuparetki sopii myös kansainvälisille asiakkaille. Paikallishistoria on elävöitetty perinteitä kunnioittaen helposti ymmärrettäväksi elämykseksi.

Yhteystiedot: Lomakylä Valle, Ellintie 25, 99980 Utsjoki, yrittäjä Petteri Valle

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Jokiveneretki, Tenojoki, Mantojärvi, kirkkotupa, kulttuurimaisema

47 Verlan tehdasmuseo ympäristöineen

Verla www.verla.fi/



Valinnan kärki: *Matkailukohde, jolla on kattava ja monipuolinen palvelukokonaisuus upeassa vesistöympäristössä.*

Kymenlaaksossa, kirkkaiden vesien ympäröimänä, on UNESCO:n maailmanperintökohde Verlan puuhiomo, pahvitehdas sekä 1880-luvun ruukkimiljöö. Museoalueella toimii kesäisin lounaskahvila, viinipuoti ja käsityöpuoteja. Majoitusta on tarjolla 1800-luvun asumuksista Tentsile Experience puumajoitukseen järven rannalla. Palvelut on helposti ostettavissa verkosta.

Tehtaan välittömässä läheisyydessä, Verlankosken niskassa, on 7 000 vuoden ikäiseksi arvioitu harvinainen esihistoriallisten kalliomaalausten kokonaisuus. Maalausten paras katselupaikka on virran toisella puolella olevalla tasanteella, lähellä museon parkkipaikkaa. Ohjelmalveluyritys KymiSun järjestää puuveneretkiä Verlaan ja kalliomaalauksille. Verlan vedet laskevat Kymijokeen, ja samaan laajaan vesistöalueeseen kuuluu myös pohjoisempaan sijaitseva Repoveden kansallispuisto.

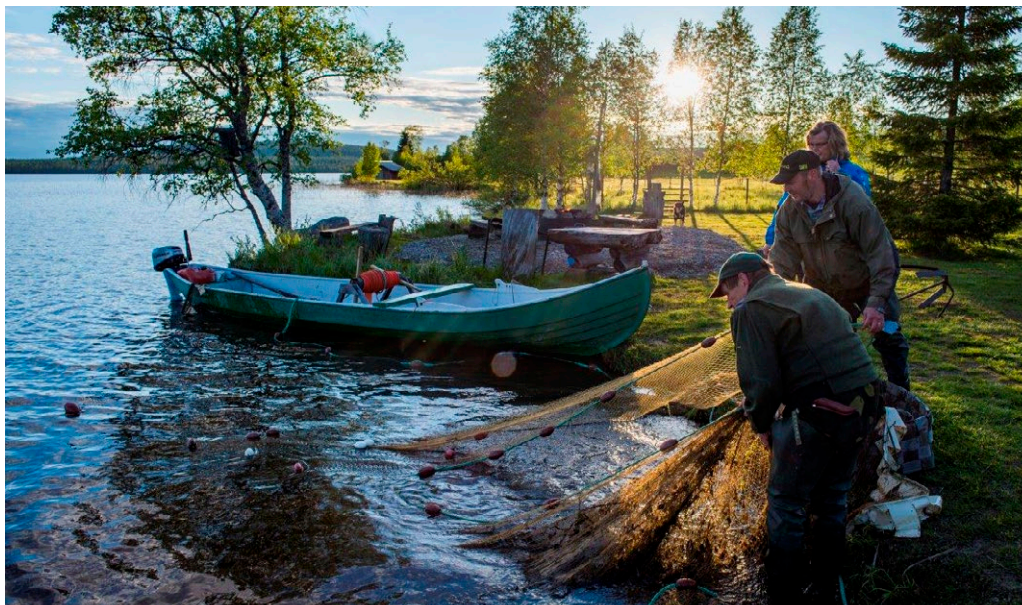
Yhteystiedot: Verlan tehdasmuseo, Verlantie 295, 47850 Verla

Saatavuus / saavutettavuus: Kesäkausi

Avainsanat Maailmanperintökohde, kalliomaalaukset, Repoveden kansallispuisto, metsäteollisuus, uittoperinne, Kymijoki

48 Keimiön koukkaus

Muonio www.laplandshaman.com/



Valinnan kärki: *Poikkeuksellisen hyvin tuotteistettu perinnekalastusohjelma nuottaamalla ja talviverkoilla. Vahvuutena hieno tarinankerronta, joka kumpuaa kalastuksen historiasta, Lapin mystiikasta, yrittäjän omasta elämästä ja shamaaneista.*

Ohjelmaan kuuluu perinnekalastusta kalaisalla Jerisjärvellä sekä eräkokin johdolla valmistettava kala-ateria, jota ryyditetään leppoisalla tarinankerronnalla. Kesällä osallistujat pääsevät nuotalle, talvella käydään talviverkoilla eli juomustetaan. Saalis valmistetaan avotulella kodassa. Kalan kypsymistä odotellessa kuullaan tarinoita Jerisjärven kalastuksen historiasta ja Lapin mystiikasta aina kulloisenkin yleisön mukaan.

Ohjelman kesto ruokailuineen on 2–3 tuntia. Ohjelmaan on mahdollista yhdistää kotailta, jossa tarinoita syvennetään aina shamanismiin saakka. Tarinoihin voi tutustua yrityksen sivuilla: www.laplandshaman.com/kultahippu

Vuoden 2017 palkittu yrittäjä Jari Rossi tuottaa persoonallisia ja helposti ostettavia elämyksiä pienillekin ryhmille.

Yhteystiedot: Keimiön Koukkaus, Keimiöniementie 227, 99300 Muonio, yrittäjä Jari Rossi

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Perinnekalastus, Lapin tarinat, eräkokki, lapintaika, juomustus

49 Norjan Stave kirkot

www.visitnorway.com/about/history-traditions/stave-churches/



Valinnan kärki: *Norjan historialliset Stave puukirkot (sauvakirkot) ovat vetovoimaisia matkailukohteita. Oivaltavan markkinoinnin avulla niistä on rakennettu kiinnostava kulttuurimatkailun ketju.*

Kirkot eri maissa ovat suosittuja ja mielenkiintoisia käyntikohteita. Norjan kirkkomatkailun valttina ovat sauvakirkot, joita enimmillään oli yli 1 000. Nyt näitä hienoja kirkkoja on jäljellä 28 eri puolilla Norjaa. Monien kirkkojen sijainti kytkeytyy veteen, kirkkoihin tultiin aikanaan vesitse kuten meillä Suomessakin. Tunnetuin ja vanhin kirkoista on 1100-luvun alkupuolella rakennettu Urnes (kuvassa), joka on myös UNESCON maailmanperintökohde.

Kirkkojen löydettävyyttä parantaa niiden yhteismarkkinointi Visit Norwayn sekä Visit Norwayn tuottamilla Vuono-Norjan alueellisilla sivuilla.

Myös Suomessa on useita mielenkiintoisia kirkkorakennuksia. Esimerkiksi maailman suurin puukirkko Kerimäen Kirkko ja UNESCON maailmanperintökohteeksi valittu Petäjäveden vanha puukirkko. Tietävästi Suomen vanhin käytössä oleva puurakennus on Vöyrin kirkko vuodelta 1628. Eniten matkailijoita kiinnostava erikoisuus on Temppeleaukion kirkko, ja suosituimpana kuvaustaustana upea Helsingin tuomiokirkko.

Rannikkoalueiden keskiaikaisissa kirkkoissa on matkailullista potentiaalia. Ne voisivat hyvinkin muodostaa yhden kiinnostavan kulttuurimatkailun ketjun esimerkiksi digitaalisen reittiohjelman avulla.

Avainsanat: Sauvakirkko, puukirkot, historialliset kirkot, kirkkoketju

2.7 Suuret saarikohteet ja majakkamatkailu

Useiden saaristokuntien vetovoimaisia matkailukohteita ovat entiset majakat, käytöstä poistetut luotsiasemat, merivartioasemat ja linnakkeet. Metsähallituksen kävijäseurannan mukaan linnakesaarissa viipymät ovat pidempiä kuin muissa Metsähallituksen ylläpitämässä kulttuuriperintökohteissa.

Useampia puolustusvoimilta vapautuneita, sotilaskäytössä olleita saaria, on viime vuosina avattu matkailukäyttöön. Uusissa käyntikohteissa matkailijoita kiinnostaa rikkaan luonnon lisäksi kohteiden sotahistoria.

Selvitykseen valituissa esimerkeissä palveluja on kehitetty vireästi ja laajassa yhteistyössä ohjelmapalveluja, kuljetusta sekä ravintola- ja majoituspalveluja tarjoavien yritysten kanssa. Palveluja on myös tuotteistettu oman kohteen erityispiirteet huomioiden.

2.7.1 Havaintoja ulkomailta

Majakat ovat kaikkialla suosittuja matkailukohteita ja usein myös persoonallisia majoituskohteita. Matkailukäytössä olevia majakoita tutkituista maista on erittäin runsaasti muun muassa Norjassa, Irlannissa ja Skotlannissa. Norjan eteläisimmässä osassa Sørlandetin alueella on jopa yhdentoista majakan ketju. Majakoiden tehokas yhteismarkkinointi ja sitä kautta tunnettuuden parantaminen olisi Suomessakin tarpeen.

Suomella on mielenkiintoinen valikoima linnoituksina toimineita kohteita. Poikkeuksellista onkin nyt avattujen uusien linnoitussaarrien saaminen matkailulliseen käyttöön. Vastaavaa kohteiden ketjua ei löydy ainakaan muista Pohjoismaista eikä juuri muualta Euroopasta.

50 Örön linnakesaari

Kemiönsaari www.visitoro.fi www.luontoon.fi/oro



Valinnan kärki: Örön linnakesaaren muuttaminen yleisölle avoimeksi matkailukohteeksi on ollut suuri ja onnistunut hanke. Öro on noussut hyvien yhteyksien ja monipuolisten palvelujen ansiosta nopeasti Saaristomeren käyntikohteiden kärkeen.

Entinen linnakesaari Öro avattiin matkailukäyttöön kesällä 2015. Saarta hallinnoi Metsähallitus. Merkittyjä ja helppokulkuisia reittejä on noin 16,5 kilometriä. Kasarmilla oleva näyttely kertoo Örön historiasta ja luonnosta. Saarella on hyvät puitteet melonnalle, veneilylle, sukellukselle, lintujen tarkkailulle sekä kalastukselle.

Örössä on hyvät kahvila- ja ravintolapalvelut sekä monipuoliset majoituspalvelut yhdistettynä luonnon rauhaan ja historiaan. Majoittujille on käytössä uusi, 18 kahden hengen huoneen hotelli, retkeilymaja sekä runsaasti huoneistoja.

Alueen yritykset ovat yhdessä Metsähallituksen kanssa onnistuneet tuotteistamaan vetovoimaisia matkailupalveluja, jotka hyödyttävät laajemmin koko rannikkoa. Reitti- ja tilausliikennettä on kesäisin muun muassa Kasnäsin satamasta, Turusta ja Hangosta. Kaudella 2017 saarella vieraili noin 30 000 kävijää.

Yrittäjä kehittää saaren talvimatkailua ja on pyrkinyt pidentämään kautta syyskaudella järjestetyillä retkillä. Olosuhteista ja kustannussyistä johtuen sesongin pidentämisessä edetään askel kerrallaan. Talvikaudella saarelle pääsy on haasteellista.

Yhteystiedot: Useita toimijoita, yhteystiedot visitoro.fi/fi/yhteystiedot/

Saatavuus /saavutettavuus: Rajoitetusti ympäri vuoden, sesonki on kevät–alku syksy

Avainsanat: Linnakesaari, saaristo, sotilashistoria, saaristoluonto

51 Rankki

Kotka www.rankki.fi/



Valinnan kärki: *Linnakesaaren muuttaminen matkailukäyttöön on merkittävän suuri yksityisen tahon panostus alueen pitkäjänteiseen kehittämistyöhön.*

Puolustusvoimain hallussa ollut linnakesaari Rankki avautui matkailukohteeksi kotkalaisen yksityisyrittäjän Ismo Rädyn ostaessa sen Kotkan Saaret Oy:lle vuoden 2015 alussa. Kaupan myötä alueen kehittämistyö lähti nopeasti hyvään vauhtiin. Saari avattiin yleisölle 2016.

Puolustusvoimien jäljiltä saarella on suuri määrä rakennuksia, joista osa otettiin majoi- tus- ja kokouskäyttöön sekä ravintola- ja kahvilatiloiksi. Saarella toimii myös pieni kauppa ja 20 veneen vierasvenesatama.

Rankin lisäksi yrittäjälle siirtyi myös Kirkonmaan saaren puolustusvoimien hallussa ollut osa. Kirkonmaalla on vierassatama ja rivitalo- huoneistoja. Yrittäjällä on jo pitkään ollut matkailutoimintaa Ollinkarit saarella Kotkan edustalla. Saari toimii ”vuokraa oma saari” periaatteella sekä tilausryhmien päiväkohteena.

Kotkan Sapokan laiturista on vuoroveneyhteys Rankkiin kesäkaudella kolme kertaa päivässä. Kohteisiin järjestetään tilauskuljetuksia, ja Rankkiin ja Kirkonmaalle liikennöivät myös Finnferries yhteysalukset. Kovimpaan jääaikaan saarille kuljetaan jäätä pitkin.

Rankki ja Kirkonmaa tarjoavat luontomatkailulle erinomaiset edellytykset. Saarten infra on kunnossa, majoituskapasiteettia on valmiina ja sijainti Natura-alueen reunalla, Itäisen Suomenlahden kansallispuiston ja Kotkan kansallisen kaupunkipuiston välissä, on poikkeuksellinen. Saaret ovatkin hyvä paikka tarjota palveluita kansallispuistojen kävijöille.

Yhteystiedot: Kotkan Saaret Oy, Kymminlinnantie 22,48600 Kotka, yrittäjä Ismo Rätty

Saatavuus /saavutettavuus: Rankki on avoinna ympäri vuoden, Kirkonmaa kesäkaudella.

Avainsanat: Sotilassaari, itäinen Suomenlahti, Kotkan saaristo

52 Isokarin majakka

Uudenkaupungin ulkosaaristo www.isokari.fi



Valinnan kärki: *Kohteen henkeen suunnitellut monipuoliset matkapaketit ovat helposti ostettavissa verkkokaupasta.*

Uudenkaupungin ulkosaaristossa sijaitseva Isokari kuuluu Selkämeren kansallispuistoon. Selkeästi tuotteistettuja ja helposti ostettavia majakkamatkoja, joihin sisältyvät aina kuljetukset saareen ja valinnan mukaan majoitus, täysihoito, sauna ja ohjelmapalvelut. Tarjolla on myös vaatimattomampaa majoitusta yhdessä Suomen parhaiten säilyneistä luostuvista. Majakkasaarelle järjestään päivämatkoja sekä teemamatkoja vuodenajasta riippuen esimerkiksi linturetkiä ja hyljesafareita.

Esimerkki oivaltavasta tuotteistuksesta on majakkasaaren henkeen sopivat suosittu lammaspaimenviikot (12 viikkoa kesässä), jotka puhuttelevat erilaisia luontoelämyksiä ja rauhaa etsiviä omatoimimatkailijoita. Viikkojen kysyntä on suuri ja myydään nopeasti loppuun.

Yhteystiedot: N 60° 43.10 E 21° 0.71 , lähdöt Uudestakaupungista tai Kustavista. Saari kuuluu Kustavin kuntaan, matkailupalvelut tuottaa ja niitä kehittää Sektoriloisto Oy, yritys on Metsähallituksen sopimusyrittäjä. Yrittäjinä toimivat Noora Hildén ja Kari Laaksonen merikauppa.isokari.fi/fi_FI

Saatavuus /saavutettavuus: Kevät–syksy

Avainsanat: Majakkasaari kansallispuistossa, linturetket, hyljesafarit, lammaspaimen, Selkämeren kansallispuisto, Pohjanlahden korkein majakka

53 Kylmäpihlaja

Rauman ulkosaaristo www.kylmapihlaja.com



Valinnan kärki: *Monipuoliset palvelut, erityisesti majoituspalvelut. Majakkasaareen on useita reittiliikenteen lähtöjä päivässä Rauman Poroholmasta. Saari on hyvin saavutettavissa myös omalla veneellä liikkuville.*

Kylmäpihlajan vuosina 1952–1953 rakennettu majakka ja luotsiasema sijaitsee Rauman edustan uloimmassa saarella. Majakan omistaa Rauman kaupunki, mutta saarella toimii itsenäinen yrittäjä West Coast Seaservice. Majakan tornissa on 15 upealla merinäköalalla varustettua majoitushuonetta. Lisäksi saarella on maukkaasta ruoasta tunnettu ravintola, matkamuistomyymälä, suojaisa vierasvenesatama sekä satamakahvila.

Kylmäpihlaja on avoinna vain kesäkaudella. Laivamatka Raumalta Kylmäpihlajalle kestää noin tunnin. Sesonkina on useita lähtöjä päivässä, lisäksi saareen pääsee omalla veneellä tai tilausristeilyillä.

Yhteystiedot: 61°8'40"N, 21°18'10"E, kuljetukset Raumalta Poroholman leirintäalueen satamasta, palvelut tuottaa West Coast Seaservice Oy

Saatavuus /saavutettavuus: Kesäsesonki

Avainsanat: Majakkahotelli, satamapassi, suojainen satama, majakkaravintola

54 Corsewall Lighthouse hotel

Skotlanti www.lighthousehotel.co.uk/



Valinnan kärki: *Toimivassa majakassa sijaitseva majakkahotelli hyödyntää erityisen hyvin ympäristön palvelutarjontaa.*

Skotlannin eteläkärjessä sijaitseva laadukas majakkahotelli, jota markkinoidaan erityisesti hääpaikkana. Hotelli hyödyntää erittäin hyvin ympäristön palveluja kuten kalastusta, golfia ja poniratsastusta. Päiväristeilyt Belfastiin (matka-aika alle 3 tuntia) läheisestä satamasta ovat osa hotellin tarjontaa.

Hotellissa on 11 korkeatasoista huonetta, jotka on hinnoiteltu selkeästi eri sesonkien mukaan. Esimerkiksi kesäsesonkina viikonloppuhinta (pe-su) sviitissä on 331 euroa ja tavallisessa huoneessa 217 euroa.

Vaikka tämä majakkahotelli eroaa mittakaavaltaan ja laadultaan Suomen majakoista, niin hotellin monipuolinen palveluvalikoima ja siihen kytketyt ympäristön palvelut tekee kohteesta tutustumismatkan arvoisen. Samalla on helppo siirtyä Irlannin puolelle ja tutustua sen rannikon kohteisiin.

Avainsanat: Majakkahotelli, lighthouse hotel, unusual accommodation

2.8 Kalastusmatkailu

Suomen suuri ja monimuotoinen vesipinta-ala, puhtaat vedet, saarten pirstomat suojaosat vesistöalueet sekä yksinkertainen lupakäytäntö tarjoavat Euroopan parhaat mahdollisuudet kalastuksen matkailulliseen hyödyntämiseen sekä matkailukalastuksen että varsinaisen kalastusmatkailun muodossa. Suomi ei kuitenkaan ole maana laajemmin menestynyt kalastusmatkailun kansainvälisillä markkinoilla. Hyvistä vesistöolosuhteista huolimatta olemme pohjoismaisessa sarjassa valitettavasti altavastaaajia sekä kalastusmatkailun tuotetuksen että markkinoinnin osalta.

Kalastusmatkailu on haasteellinen laji, koska useilla matkailijoilla on vertailutaustaa monien maiden kalastuskohteista, saalisvarmuudesta, hinnoittelusta ja opaspalveluista. Varsinaiseen kalastusmatkailuun liittyy lähes poikkeuksetta ainakin osan aikaa opaspalveluja, kalastetaanpa rannalta tai veneestä.

Osaavia kalastusoppaita ja hyvää kalustoa on eri puolilla Suomea, mutta toimijoiden pieni koko, voimavarat sekä puutteellinen verkostoituminen majoitusyritysten kanssa ovat jarruna kansainvälistymiselle. Kalastusopaspalveluja tarjoavia toimijoita on Manner-Suomessa yli 50, näistä löytyy kattavat tiedot *Fishing in Finland* -portaalissa. Useimmat ovat 1–2 henkilön yrityksiä. Verkostoituminen majoitusliikkeiden kanssa on yleistymässä, ja joillakin alueilla oppaat ovat verkostoituneet myös keskenään, jolloin pystytään hoitamaan kerralla suurempia asiakasryhmiä.

2.8.1 Havaintoja ulkomailta

Monet Euroopan maat kuten Norja, Irlanti ja Skotlanti kilpailevat suurella lohijokien määrällä. Siihen kilpailuun Suomi ei pysty vastaamaan. Meillä on kuitenkin hyvät mahdollisuudet kehittää sekä kalastusmatkailua että lomailun ohessa tapahtuvaa matkailukalastusta laajoilla järviolueilla, meren saaristossa ja jokialueilla.

Lohenkalastuksessa Suomella on valttina Euroopan, ehkä jopa koko maailman, suurin yhteislupa-alue Tornion–Muonionjoella. Yhteislupa mahdollistaa alueen kehittämisen kansainväliselle tasolle. Teno puolestaan on ollut kansainvälisten kalastusmatkailijoiden kiinnostuksen kohteena 1800-luvun loppupuolelta saakka, jolloin englantilaiset lordit tulivat Tenolle joka kesä perhokalastamaan lohta.

Kansainvälisiä kalastusmatkailijoita kiinnostaa jopa lohta enemmän esimerkiksi harjus, arktinen kuha ja suurhauki. Suomessa on myös suuri määrä erittäin hyviä, koulutettuja ja kokeneita kalastusoppaita, jotka hallitsevat eri kalastusmuodot sekä kesällä että talvella ja huomioivat toiminnassaan luontoarvot ja kestävä kehityksen.

Suomen yleinen kalastuslupakäytäntö on erittäin toimiva niille matkailijoille, joille kalastus on yksi harraste muun lomailun yhteydessä.

55 Graylingland

Kilpisjärvi www.graylingland.com/etusivu



Valinnan kärki: *Graylingland on kiistatta Suomen kansainvälisimpiä kalastusmatkailu-yrityksiä ja hyvänä esimerkkinä pitkäjänteisestä työstä.*

Kalastusopas Aki Huhtanen on vuodesta 2006 lähtien tuottanut laadukkaita ympäri-vuotisia kalastuspalveluja Enontekiön erämaa-alueilla sekä kotimaisille että kansainvälisille asiakkaille. Graylingland tunnetaan erityisesti nimensä mukaisesti suurharjusten kalastuksen osaajana. Kansainvälisiä kalastusmatkailijoita harjus kiinnostaa enemmän kuin lohi.

Huhtanen, yrityksen toinen pääopas Emilia Laitinen sekä lapinkoira Äijä tulivat monelle suomalaiselle tutuksi Ylen tuottaman TV-sarja *Eränkävijät* kalastusosuuksissa. Sarja voitti vuoden 2017 Kultaisen Venlan yleisöpalkinnon ja on myyty jo yli 30 maahan.

Graylinglandin järjestämällä kalastusmatkoilla liikutaan kumiveneillä, moottorikelkoilla ja helikopterilla. Kalastuksen lisäksi Graylingland järjestää myös muita ohjelmapalveluja ympäri vuoden.

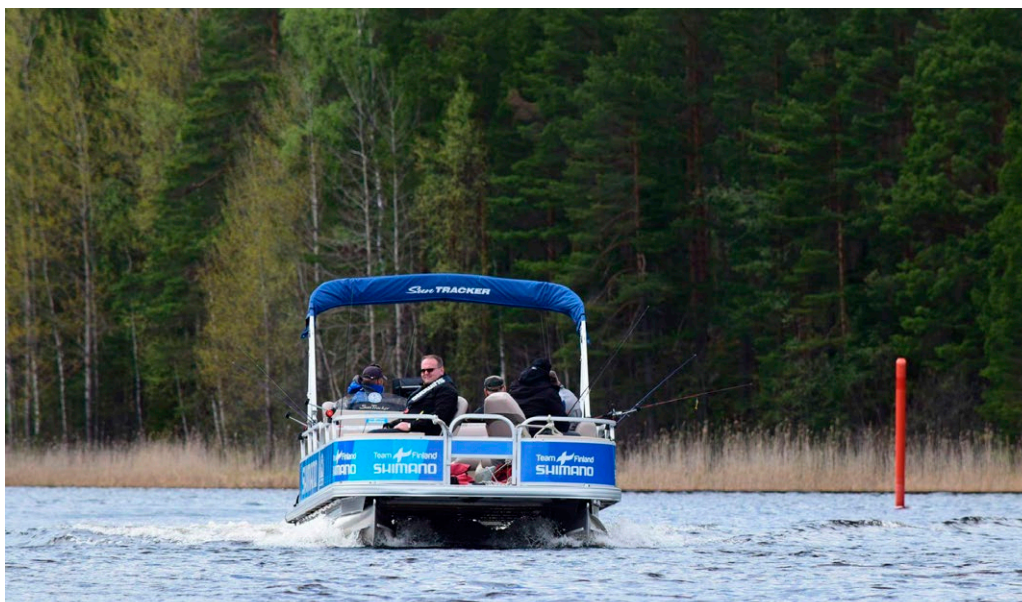
Yhteystiedot: 99490 Kilpisjärvi, yrittäjä Aki Huhtanen

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Kalastusmatkailu, Enontekiö, Magic River, harjus, Eränkävijät

56 Kalastuspalvelu Juha Happonen

Vilppula www.juhahapponen.fi/



Valinnan kärki: *Pisimpään kalastusoppaana Suomessa toiminut Juha Happonen on ansioitunut kalastusoppaiden kouluttaja ja tuottaa kalastuspalveluja myös erityisryhmille. Esimerkillinen oman alansa huippuammattilainen.*

Juha Happonen toimii kalastusoppaana Pirkanmaan ja Keski-Suomen vesistöissä, tukikohtana on Mäntän ja Keuruun rajamailla sijaitseva Kolho. Happonen järjestää vapakalastusta ympäri vuoden, talvella virtapaikoissa ja myös koskikohteissa. Järivialueilla liikutaan laadukkaalla ponttoonialuksella. Monipuolisen oman tuotteistuksen lisäksi Happonen on laajasti verkostoitunut majoitus- ja kuljetusyritysten kanssa.

Pitkästä kokemuksestaan huolimatta Happonen kehittää osaamistaan jatkuvasti ja käy urheilijan tavoin ”harjoittelemassa” viikoittain sekä etsimässä uusia ”varmoja” kalapaikkoja, joiden avulla asiakasryhmät voidaan nopeasti viedä hyvälle saalispaikoille. Saaliskaloina ovat erityisesti kuha ja hauki, kalastuksen periaatteena on catch & release.

Happonen on Suomen ainoa IGFA (International Game Fish Association) kapteeni.

Lisäksi Happonen tuottaa palveluja erityisryhmille* ja kouluttaa siihen erikoistuneita oppaita yhdessä oppilaitosten kanssa.

**Ictyocare on toimintaa, jossa erityisryhmille tarjotaan kalastukseen ja muihin vesiaktiviteetteihin kohdistuvia elämyksiä, jotka vaikuttavat positiivisesti virkistytymiseen ja voimaantumiseen sekä toimintakyvyn ylläpitämiseen. www.luke.fi/kalastuksesta-voimaa/*

Yhteystiedot: Kalastusohjelmalvelut Happonen Ky, Keskuskatu 15, 35700 Vilppula, Juha Happonen

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Erityisryhmät, Vilppulankoski, kalastusopas, opaskouluttaja, Ictyocare

57 Eumer Fishing Center

Merikarvia www.eumerfishing.com/



Valinnan kärki: Veljesten idea tuottaa You Tube -videoita palveluistaan ja luoda toiminnan ympärille Kalakingi.fi-brändi on kasvattanut yrityksen myyntiä merkittävästi. Tekijöille on annettu kasvat, tekemiselle tarina ja sosiaalinen media otettu aktiivikäyttöön.

Veljekset Jaakko ja Olli Ojamo ovat kehittäneet reilussa kymmenessä vuodessa perustamansa Eumer Finland Oy:n palvelut poikkeuksellisen laajaksi kalastusmatkojen ja -elämys-ten kokonaisuudeksi. Palvelut tuotetaan Merikarvianjoella, merellä ja järvillä, majoitusta vaikka joen päällä rakennetussa Eumer Lodgessa tai ulkomeren rannassa sijaitsevassa Villa Eumerissa.

Kalusto on ensiluokkaista ja palveluissa on huomioitu hyvin alueen erityispiirteet. Yritys järjestää kalastuksen lisäksi myös kurssitoimintaa, työhyvinvointiohjelmia ja muita aktiviteetteja. Veljesten tuottamat YouTube ja Facebook videot saavat miljoonia katsojia: www.youtube.com/watch?v=GJMMW8aldLo

Eumerin toiminnan myötä yöpyjien määrä on kasvanut Merikarvialla 40 %. Yritys palkkaa lisää henkilöstöä ja avaa keväällä 2018 uuden tukikohdan merenrannassa Brändössä.

Yhteystiedot: Eumer Fishing Center, Kalkuttaantie 10, 29900 Merikarvia, yrittäjät Olli ja Jaakko Ojamo

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Kalakingi, Merikarvia, somemarkkinointi, kalastuselämys

58 Konneveden kosket

www.konnevedenkosket.fi



Valinnan kärki: *Noin 3 000 asukkaan kunnalta suuri, lähes kuuden miljoonan investointi ja panostus luontomatkailuun ja virtaavaan veteen.*

Konneveden kunta osti vuonna 2012 seitsemän luonnonkaunista ja kalaisaa koskea. Kosket olivat aikaisemmin metsäyhtiön omistuksessa, nyt niiden hyödyntämistä ja palveluja kehitetään tiiviisti kunnan ja yrittäjien yhteistyönä. Matkailupalveluja tuottava Mieronvirta elvyttää alueen tukkilaisperinnettä ja järjestää kosken rannalla muun muassa tukkilaisnäytelmiä. Siikakosken rannalla sijaitsevat Siikapirtin rakennukset henkivät yli satavuotista uitto- ja tukkilaihistoriaa.

Koskialueen kalastusstrategia perustuu pienehköön ja hyvin hallittuun kalastajamäärään. Kosket ovat saaneet hyvää mainetta kansainvälisten perhokalastajien piirissä. Luonnontaimenen luontaista kiertokulkua tuetaan tiukoilla kalastussäädöksillä, joita kalastajat noudattavat. Koskilla tehdään jatkuvaa kunnostus- ja tutkimustyötä, muun muassa lasketaan vuosittain kutupesien määrä. Lisäistutuksilla tuetaan alkuperäisen kannan elinvoimaa.

Seitsemän kosken koskireitti on osa Rautalammin reittiä, joka on eteläisen Suomen merkittävin villin järvitaimenen tuotantoalue. Kosket ovat Etelä-Konneveden kansallispuiston välittömässä tuntumassa ja täydentävät näin kansallispuiston tarjontaa. Konneveden matkailun mottona on "Villitaimenen ehdoilla".

Yhteystiedot: Saija Kommers, Konneveden Kosket Oy, Konneveden kunta

Saatavuus / saavutettavuus: Sulan veden kaudella

Avainsanat: Koskikalastus, esteetön kalastusmatkailu, catch & release, tukkilaisperinne

59 Perhokalastuksen MM-kisat 2020 Kuusamossa

www.ruka.fi/kalastus



Valinnan kärki: *Tapahtuma nostaa Kuusamon ja Suomen kansainväliseen tietoisuuteen urheilukalastajapiireissä.*

Tapahtuman järjestämisestä kilpaillaan maailmanlaajuisesti. Hakuprosessi kestää noin neljä vuotta, ja julkisuus alkaa heti valinnan jälkeen. Tapahtuman mainetta voidaan hyödyntää vuosia kisan jälkeen.

Paikalle tulee maakohtaisilla karsinnoilla valittuja kalastajia 30–35 maasta. Kilpailijoiden lisäksi huolto- ja kannustusjoukot ovat mittavat. Kilpailu kestää seitsemän päivää, mutta osallistujat viiptyvät kilpailualueella keskimäärin kaksi viikkoa. Kilpailuun kuuluu sekä joki-että järvikalastusta.

Tapahtuman saamasta julkisuudesta hyötyy koko Suomi ja useat kalastusmatkailupalveluja tarjoavat yritykset. Kuusamossa kisat on aiemmin järjestetty vuonna 1989. Kilpailun virallinen hakija on Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö SVK.

Yhteystiedot: Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö SVK

Saatavuus / saavutettavuus: Kilpailijat valitaan kansallisten karsintojen kautta

Avainsanat: Perhokalastus, perhokalastuksen MM-kisat, Kuusamo, Ruka

Lisätietoja valinnasta ja tapahtumasta: www.kaleva.fi/urheilu/perhokalastuksen-mm-kisat-kuusamossa-2020/72576

60 Mörrum – elämyslomailua urheilukalastusteemalla

Ruotsi www.sveaskog.se/morrum/

naturesbestsweden.com/en/foretag/morrums-kronolaxfiske-sveaskog-2/



Valinnan kärki: *Mörrum on monipuolinen kalastuskohde, jossa perinteisestä lohikalastuspaikkojen maskuliinisesta "saalisimagosta" on siirrytty elämykselliseen lomailuun kalastuksen ja luontomatkailun hengessä.*

Mörrum on paitsi Ruotsin, myös koko Euroopan, arvostetuimpia kalastuskohteita. Sen historia alkaa jo vuodesta 1231. Sveaskogenin omistuksessa Mörrumista on kehitetty urheilukalastuskeskus, kalatalouden tutkimusympäristö ja viihtyisä luonnonläheinen lomakohte.

Mörrum voitti helmikuussa 2018 Grand Travel Awards -ympäristömatkailupalkinnon, osoituksena pitkäaikaisesta panostuksesta kestävään kehitykseen. Mörrum kuuluu Naturen's Best Sweden -ketjuun.

Kalastuskeskus sijaitsee eteläisessä Ruotsissa Karslhamnin kunnassa, 3 000 asukkaan Mörrumin kylän välittömässä läheisyydessä. Mörrumin kalastusmatkailun vaikutus paikallisten työllistäjänä on merkittävä. Kalastuksen ansiosta pienen kylän alueella on useita hotelleja, ravintoloita, golfkenttä ja itse lohenkalastus työllistää suuren määrän oppaita ja muuta henkilökuntaa.

Mörrum on profiloitunut täysin poikkeavasti verrattuna muihin eurooppalaisiin kalastuskohteisiin. Tarjontaa suunnataan perheille, pariskunnille ja yhdistetään myös kokous- ja konferenssimatkailuun. Mörrumin osalta voidaankin puhua enemmän kalastuslomailusta kuin pelkästään kalastusmatkailusta. Mörrum markkinoi itseään elämyskohteena, saalis tulee vasta sen jälkeen.

Mörrum on erityisesti perhokalastuskohde, mutta rajoitetusti kalastetaan myös muilla välineillä haukea, ahventa ja särkikalaja. Tämä tarjoaa erityisesti lapsille helpomman

kalastustavan. Kalastus on teemoitettu maaliskuun puolivälistä syyskuun loppuun eli on yli kolme kuukautta pidempi kuin Suomessa.

Kaikki palvelut kalastuksesta majoitukseen voidaan varata verkosta. Uutuutena on erityäin hyvä ja ainutlaatuinen mobiiliappi, jossa yksityiskohtaisesti kerrotaan kalapaikkojen luonne yksittäisten kivien tarkkuudella. Kalastuksen hinta vaihtelee ajankohdan mukaan noin 68–92 euron välillä. Nuoret 14–22 -vuotiaat saavat 30% alennuksen.

Vaikka Suomessa ei Mörrumin kaltaista kohdetta syntyisikään, niin siitä voidaan ottaa oppia mihin tahansa kalastuskohteeseen.

Avainsanat: Kalastusloma, kalastuksen tuotteistus, kalastuselämys, Nature's best Sweden, Sveaskog

61 Pilkkimökkikylä

Kanada,USA tourisme.saguenay.ca/en/what-to-do/winter-activities/ice-fishing



Valinnan kärki: *Sopii erittäin hyvin vesistön rannalla toimivien matkailuyritysten talviseksi lisäpalveluksi. Yksinkertainen pilkkimökki on helppo ja edullinen rakentaa.*

Pohjois-Amerikassa ja erityisesti Kanadassa on suuria pilkkimökkikyliä. Mökit ovat usein suuria, täydellisillä keittiöillä ja nukkumatiiloilla varusteltuja.

Suomeen pilkkimökit sopivat erittäin hyvin pienempinä 1–10 mökin ryhminä vesistön rannalla olevan lomakohteen palveluksi. Ne ovat yksinkertaisia ja edullisia rakentaa ja ne voidaan helposti teettää paikallisesti internetistä löytyvien mallien mukaan.

Eristämättömän lautavuoratun perusmökin koko on esimerkiksi 2 x 3 metriä. Mökin voi nopeasti lämmittää pienellä kaminalla. Istuintilaa on neljälle, lattia on osin avoin ja siihen kairataan ongintareitit.

Mökit varustetaan jalaksilla, jolloin niiden paikkaa voidaan vaihtaa talven aikana. Olennaista on kevyt rakenne, että siirto mönkijällä tai moottorikelkalla onnistuu helposti. Erityisesti kylmällä kaudella nopeasti kaminalla lämpiävä pilkkimökki on erinomainen seurustelutila, jossa kalastuksesta nautitaan uudella leppoisalla tavalla.

Lisätietoja ja rakennusohjeita haulla: [Ice fishing hut plans](#), [ice fishing huts saguenay](#)

Avainsanat: Pilkkimökki, ice-fishing hut

2.9 Vesistöiset talviaktiviteetit

Suomi on vesistöjen jääntymisen kannalta otollista aluetta. Käytännössä kaikki manneralueen vesistöt saavat kattavan jääpeitteen. Vesistöt ovat suhteellisen matalia, ja nopeasti jäätyviä lahtia on paljon. Myös Suomen merialueet jäätyvät rannikoiden osalta normaalioloissa joka vuosi. Erityisen varmoja jääalueita on matalilla maankohoamisalueilla kuten Kalajoella, missä jään matkailullinen hyödyntäminen alkaa parhaimmillaan jo varhain alkutalvesta. Talvikaudella 2018 jääntyneitä vesistöjä on pystytty hyödyntämään matkailu- ja virkistyskäytössä laajasti koko Suomessa.

Vesistöalueiden talvi tarjoaa haasteita mutta myös mahdollisuuksia. Olennaista on saada esille oikeat tuotteet, jotka toimivat talvella. Talvessa onkin kehittämismahdollisuuksia jopa kesää enemmän, vaikka kesän asiakaskunta on määrällisesti moninkertainen. Talvessa on ulkomaalaisiin ja myös moniin suomalaisiin vetoavaa eksotiikkaa. Tuotteistamista kuitenkin tarvitaan, koska etenkin ulkomaalaisten talvimatkailu on kesäkautta pienemmässä määrin omatoimista ja vaatii enemmän ohjattuja aktiviteetteja.

Vesistöjen matkailullisessa hyödyntämisessä talvikaudella erityisen tärkeää on saavutettavuus, kiinteä jää ei aina ole kuitenkaan ehdoton edellytys. Selvityksen esimerkeissä on tuotu esiin ideoita monistettavaksi ja tuotteistettavaksi ympäri Suomen. Innovatiivisten ideoiden ja toteutusten lisäksi mukana on talkoohenkeä ja pitkäjänteisyyttä.

2.9.1 Havainnot ulkomailta

Suomen tarjonta talvisissa aktiviteeteissa on erinomainen useimpiin Euroopan maihin verrattuna. Kohtuullisella varmuudella jäätyvät järvet sekä rannikon ja saariston jäätyvät matalat merialueet mahdollistavat Suomessa monien talviaktiviteettien kehittämisen eteläisintä Suomea myöten. Uusien ideoiden kehitys onkin ollut monipuolista viime vuosina ja Suomella on pohjoismaisittain varsin kilpailukykyinen palveluvalikoima monen talviaktiviteetin osalta.

Maailmalla hyödynnetään monipuolisesti erilaisia kulkuneuvoja, joita voitaisiin käyttää yleisemmin Suomessakin. Ympäristötietoisuus näkyy myös talvitarjonnassa, erilaisen sähkökäyttöisten harrastus- ja liikkumisvälineiden kehittäminen ja käyttö on varsin pitkällä.

62 Kalajoen Surfcenter Rautio Sport, jääsurffaus

Kalajoki surfcenter.fi



Valinnan kärki: *Yritys on tuotteistanut palveluja erityisesti kansainvälisille markkinoille. Lajilla onkin kansainvälisesti suuri potentiaali, ja Kalajoen Surfcenter vie Suomen mainetta jääsurffauskohteena maailmalle.*

Kalajoen Surfcenter on noussut Euroopan johtavaksi jääsurffauskohteeksi. Yrityksellä on vahva asema ja osaaminen myös kesälajeissa. SUP on tuotteistettu monipuolisesti pitkien safarien tuotteeksi (esimerkiksi Rahjan saaristoon) sekä löydetty tuotteelle kansainväliset markkinat.

Yritys on saanut oletettavasti ensimmäisenä suomalaisena tarjoajana kolme SUP-safari-tuotetta saksalaisen matkanjärjestäjän ohjelmiin. Markkinointia tehdään myös Norjaan ja Kaukoitään. Surfcenter järjestää kurssitoimintaa ja kilpailuja. Rautio Sports on Metsähallituksen yhteistyökumppani, joka noudattaa kestävän luontomatkailun periaatteita.

Kalajoella on yrityksen organisoimana järjestetty kahdet jääsurffauksen EM- ja yhdet MM-kisat. Omistaja Jarno Rautio toimi jääsurffauksen asiantuntijana muun muassa jääsurffauksen MM-kisoissa Lahdessa 2018 (wissa2018.fi).

Yhteystiedot: Rautio Sports Surf Center, Kalajoki Camping, Jarno Rautio

Saatavuus / Saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Jääsurffaus, leijasurffaus, jäälajit

63 RedRib Experience ilmatyynyalussafarit

Helsinki www.redrib.fi/en/experience-en-ice-experience.html#



Valinnan kärki: *Yritys avaa pääkaupunkiseudun talvisen lähisaariston matkailulle. Erityisesti heikon jään aikaan ilmatyynyalus on ainoa vaihtoehto päästä turvallisesti saaristoon.*

Talvella 2018 lanseeratut ilmatyynysafarit Helsingin saaristoon ovat saaneet hyvän vastaanoton. Valtaosa asiakkaista on kansainvälisiä matkailijoita. Yritys on toiminut ryhmille tilauksesta 2016 lähtien, mutta laajentanut toimintaansa myös yksittäisille matkailijoille.

Yrityksellä on vahvasti kansainvälinen suuntaus, tuotteet ovat myynnissä Kiinassa WeChatin Youzan -alustalla, jossa on 989 miljoonaa kävijää:

detail.youzan.com/show/goods?alias=2frmahqykulqv&v2/goods/2frmahqykulqv

Retket suuntaavat Sipoon saaristoon, vain puolen tunnin matkan päähän Helsingin keskustasta. Lähtösatamat ovat Helsingin Karhusaari ja Sipoon Gumbostrand. Kaikki lisäpalvelut kuten tilavuokrat, lisäkuljetukset ja ruokailut, pyritään hankkimaan paikallisilta saaristopalvelujen tarjoajilta, pääasiassa saariston vakituisilta asukkailta. "Think globally, act locally" on yrityksen periaate.

Retkien BaseCamp on saarella, jossa on grillikatos, lämmin pukuhuone, pelastuspuvut jääkelluntaa varten, napakelkka, avanto ja jääkaruselli eli ohjelmapalveluissa on hyödynnetty talven 2017 innovaatiota.

Yhteystiedot: RedRib Experience C/o redstar, Blåfieldsstigen 20, 01120 Västerskog, yrittäjä Leif Rosas.

Saatavuus / Saavutettavuus: Ympäri vuoden erilaista ohjelmaa

Avainsanat: Ilmatyynyalus, jääsafari, saaristo talvella, jääkellunta

64 IceCave jäämaailma

www.icecave.fi Leppävirta



Valinnan kärki: Rohkea satsaus kunnalta ja yrittäjiltä. Maailman suurin jäätäiteen sisätila, jossa taiteen lisäksi paljon muutakin toiminnallisuutta.

Unnukan (Saimaa) rannalla sijaitsevan matkailukeskus Vesileppiksen hiihtoluolastoon rakennettiin lähes 3 000 m² jäätäide- ja toimintatila. Ensimmäinen IceCave toteutettiin 2017, se oli avoinna helmikuusta juhannukseen. Vuoden 2017 Ice Cave osoitti, että jää kestää muuttumattomana riittävän kauan. Vuoden 2018 jäämaailma pidetään auki ainakin juhannukseen saakka.

Toteuttajina Jäälinnan ry:n johdolla ovat maailman parhaat kansainväliset veistäjät. Veistosten lisäksi IceCavessa on muun muassa jäälabyrintti, liukumäkiä ja muita leikki-elementtejä lapsille. Luolastossa myös hiihdetään, potkukelkkaillaan ja voidaan ajaa koira-valjakoilla. Luolastoon laskeudutaan hissillä hotelli Vesileppiksen vastaanotosta.

Helmikuussa 2018 jäät nostettiin luolaston varastoon vuoden 2019 toteutusta varten. Tämä antaa varmuutta tuleviin järjestelyihin, ja IceCave voidaan avata jouluksi venäläisten matkailusesonkiin. Jäätaidetilassa on pysyvästi -3/-4 lämpötila.

Yhteystiedot: Sport & Spa Vesileppis, Vokkolantie 1, 79100 Leppävirta

Jäälinna ry, Tuomo Jantunen

Saatavuus / Saavutettavuus: Ainakin helmi–kesäkuu

Avainsanat: Antarktis maan alla, luolajäänveisto, jääpuisto, jäälabyrintti, Icecave

65 Savonlinnan seudun retkiluistelu- ja talvivaellusreitit

Savonlinna–Punkaharju

visitsavonlinna.fi/retkiluistelusaimaalla/

visitsavonlinna.fi/products/linnansaaren-retkiluisteluja-ja-talvivaellusreitti/

www.harjunportti.fi/fi/aktiviteetit/talvi/retkiluistelu-reitit/



Valinnan kärki: *Ainutlaatuinen ja laadukas retkiluistelu-reitti, jonka ylläpidon osaaminen on Savonlinnan seudulla aivan omaa luokkaansa.*

Linnansaaren retkiluistelu-reitit: Savonlinnan seudun talvisesongin kehittäminen sai alkunsa noin 10 vuotta sitten retkiluistelun tuotteistamisesta. Upeassa Linnansaaren kansallispuiston järviluonnossa kulkevaa jääreittiä on yhteensä noin 20 km välillä Hotel & Spa Resort Järvisydän–SaimaaHoliday Oravi. Reitillä voi liikkua myös kävellen, potkukelkalla tai hiihtäen. Reitien molemmissa päissä on täyden palvelun matkailuyritykset. Reitien varrella on käytössä kolme tulipaikkaa sekä viikonloppuisin avoinna olevat lettukahvilat. Reitit ovat ladattavissa myös Google Maps:ssa. Pienellä käyttömaksulla (8 €/aikuinen päivämaksu, kausikortti 40 €, alle 12-vuotiaat ilmaiseksi) mahdollistetaan reitien ylläpito koko talvikauden.

Punkaharjun retkiluistelu-reitit: Punkaharjulla on Pihlajavedelle suuntautuva noin 15 kilometriä pitkä luistelu-reitistö, joka koostuu luonnonsuojelualueen harjumaisemaa kiertävästä neljästä eripituisestä reitistä. Päivämaksu on 8 €, kolmen päivän lippu 20 €, kausikortti 50 €. Radalla voi liikkua myös potkukelkalla ja kävellen, radan viereen tehdään hiihtolatu lumiolosuhteiden niin salliessa.

Talviloma retkiluistelun merkeissä on helppo ostaa Punkaharjun ratojen ylläpitäjältä Matkailukeskus Harjun Portista. Junapysäkki sijaitsee vain 100 metriä Harjun Portin kahvila-ravintolasta, vuokraamosta ja luistelu-reitin lähtöpaikasta. Matkailijat pääsevät suo-

raan vaikka Helsinki-Vantaan lentokentältä kahdella junan vaihdolla kansallismaisemaan. Monessa luontokohteessa saavutettavuus on paljon hankalampaa ilman autoa. Reittiin kytkeytyvää majoitusta on myös Hotelli Punkaharjussa sekä Kruunupuistossa, jonka vohvelikahvila toimii hyvänä taukopaikkana.

Yhteystiedot: Linnansaaren reitit: Järvisydän ja Oravi, Punkaharjun reitit: Matkailukeskus Harjun Portti

Saatavuus / Saavutettavuus Talvikausi

Avainsanat: Talviretki, retkiluistelurata, Linnansaaren kansallispuisto, Punkaharju

66 Köyliönjärven luistelu- ja potkukelkkailurata

Säköylä www.sakyla.fi/vapaa-aika/liikuntapalvelut/liikunta-alueet/koylionjarven-retkiluistelureitti/



Valinnan kärki: Aktiivinen yrittäjä kehitti idean, johon sai myöhemmin mukaan myös muita yhteistyökumppaneita. Köyliönjärvelle hankittiin paikallisten yritysten tuella noin 150 potkukelkkaa, jotka ovat vapaasti retkeilijöiden käytössä. Innovatiivinen ja yksinkertainen idea, joka on helposti toteuttavissa ympäri Suomen.

Köyliönjärven jääradasta on tullut suosittu ulkoilu paikka. Kävijäennätyksiä rikotaan viikonloppu toisensa jälkeen, ja maksuttomat potkukelkat houkuttelevat erityisesti perheitä ulkoilemaan. Jäällä liikkujat saavat kiittää hienosta ulkoilumahdollisuudesta puuhamies Kari Hietalaa, joka kehitti idean ja sai myöhemmin mukaan myös muita kumppaneita. Hietala on hankkinut järvelle 100 yritysten sponsoroimaa potkukelkkaa ja Ristolán kyläyhdistys noin 50 kelkkaa. Hietala ja kyläyhdistys vastaavat radan hoidosta Säköylán kunnan tuella. Reittiä hoidetaan säännöllisesti niin pitkään kuin jää kestää.

Reitin lähtöpisteet sijaitsevat Pispan laavulla Pisantiellä ja Taren mutkassa Pyhán Henrikin tiellä. Lähtöpisteiden kohdalla on opasteet reitille. Molemmilla lähtöpisteillä on potkukelkkoja vapaasti käytettäväksi. Aurattu retkiluistelu- ja potkukelkkailurata on noin 15 km.

Reittikartta: www.sakyla.fi/wp-content/uploads/2017/05/K%C3%B6yli%C3%B6n-j%C3%A4rven-retkiluistelukartta-luistelu_A3-copy.pdf

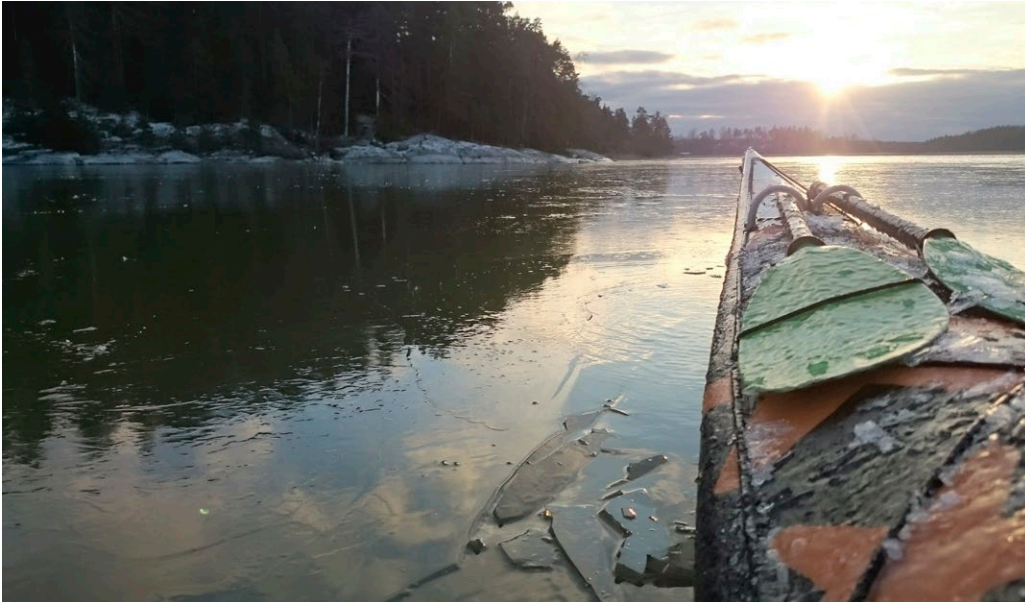
Yhteystiedot: Säköylán kunta, vapaa-aikasihteeri Lauri Parviainen

Saatavuus / Saavutettavuus: Talvikausi

Avainsanat: Köyliönjärvi, Säköylán potkukelkkarata, retkiluistelurata

67 Aavameri

Saaristomeri www.aavameri.fi/en



Valinnan kärki: *Hieno esimerkkinä siitä, miten voi onnistua ajattelemalla toisin – saaristo ei ole uniikki ainoastaan kesällä.*

Turkulainen melontayritys Aavameri saa kansainvälisiä asiakkaita Saaristomerelle myös keskellä talvea. Suomen saaristo on matkailijalle yhtä uniikki kuin Pohjoisnapa tai Jäämeri. Päivä tai kaksi ulkosaaristossa meloen jään ja hiljaisuuden keskellä, yhdistettynä illan lämpimään rantamökkiin ja saunaan, on mieleenpainuva luksuselämys. Oikeilla varusteilla ja kokeneen oppaan kanssa tästä tuotteistetusta paketista on muodostunut osallistujien mukaan vertaansa vailla oleva elämys. Tuote on suunnattu kansainvälisille markkinoille ja ostettavissa yrityksen englanninkielisiltä sivuilta.

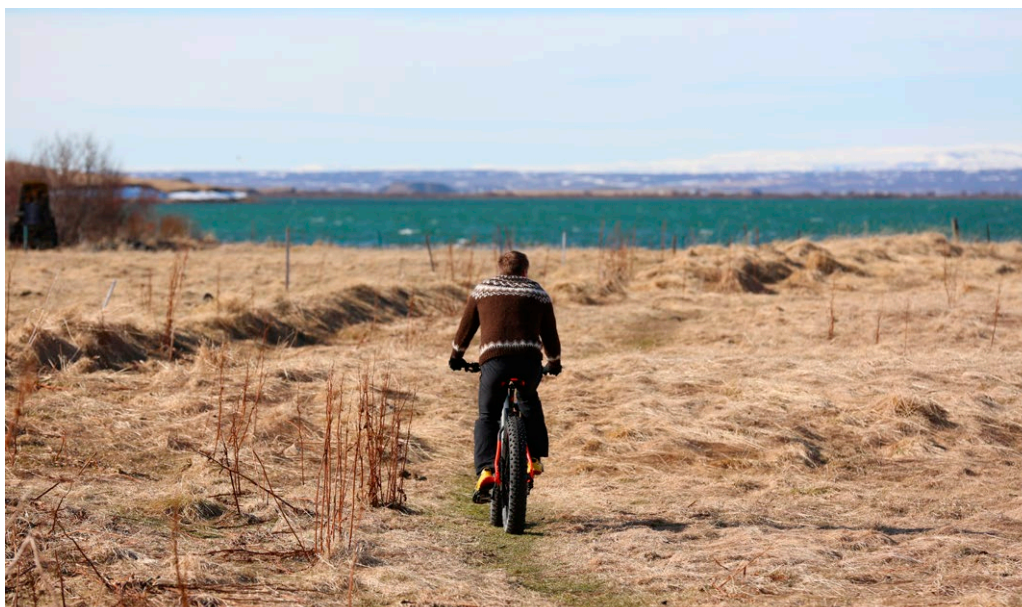
Yhteystiedot: Aavameri Oy, Saarotie 69, 20100 Turku, yrittäjä Benjamin Donner,

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Talvimelonta, talvielämys, saaristo talvella

68 Fatbike retkeilyä Lake Mývatn ympäristössä

Islanti guidetoiceland.is/book-holiday-trips/fat-bike-tours hikeandbike.is



Valinnan kärki: *Fatbike tarjoaa ympäri vuoden mielenkiintoisen tavan retkeillä sekä jäällä että vesistöjen rantamaisemissa, tuoteistettu Islannissa hyvin.*

Fatbike on kasvattanut nopeasti suosiota ympärivuotisen maastopyöräilyn muotona sekä omatoimisena että ohjattuna. Fatbike soveltuu erityisen hyvin Suomen talvisiin olosuhteisiin, suomaastoihin ja jäälle, oikeastaan jokaisen vuodenajan olosuhteisiin. Fatbikessa on potentiaalia erityisesti eteläisen Suomen talvikauteen, koska joka talvi ei päästä retkiluistelemaan tai hiihtämään.

Pohjois-Islannissa järjestetään ohjattuja fatbike-retkiä Lake Mývatn järven rannalla sijaitsevasta Reykjahlið kylästä käsin. Talvella ajellaan sekä maastossa että saarten rikkoman järven jäällä. Islannissa lumitilanne vaihtelee voimakkaasti, alhaalla järven tuntumassa voi olla lumeton talvi, ja vuorilla löytyvät lumiset maastot.

Keväällä ja kesällä 37 km² kokoinen matala järvi on suosittu lintujen tarkkailupaikka (nimi suomennettuna sääskijärvi), ja rantamaastossa pyörällä liikkumalla päästään lähelle runsaslukuista linnustoa. Retkien ohjelmaan kuuluu myös tietoa alueen geologiasta, järven ekologiasta sekä paikallisesta historiasta. Osallistujat haetaan retkille tarvittaessa majoituspaikoista. Kahden tunnin ohjatun retken hinta on noin 152 euroa. Seurueille retkiä räätälöidään toiveiden mukaan. Oleellista on, että fatbike retkiä voidaan järjestää vuoden jokaisena päivänä.

Avainsanat: winter fatbike tours, fatbike, maastopyörä, läskipyörä

69 Segway safarit ympäri vuoden

www.segway-fiss.at/segway/



Valinnan kärki: *Sähkökäyttöinen Segway on ollut pitkään ympärivuotisessa matkailukäytössä esimerkiksi Alpeilla. Se sopii hyvin Suomeen sekä kaupunkiin että luontoon ympäristöystävällisenä kulkuvälineenä.*

Segway on sähkömoottorilla varustettu henkilökuljetin, jossa on automaattinen tasapainotusjärjestelmä. Segway on jo pitkään ollut matkailukäytössä esimerkiksi ohjattujen kaupunkikierrosten ja luontosafareiden kulkuneuvona. Erityisen suosittua sen käyttö on Alppien matkailukeskuksissa. Segway sopii hyvin jäällä liikkumiseen ja liikkuu myös lumessa, sillä laite voidaan varustaa talviketjuilla.

Tasapainottavan sähköisen järjestelmän ansiosta ajotuntuman saa nopeasti, ja ajaminen ei vaadi juurikaan opettelua. Laitteen maksiminopeus on 20 km tunnissa, ja laite pysähtyy automaattisesti mikäli kuljettaja poistuu tai putoaa kyydistä.

Helsingissä on aloitettu ensimmäiset segway-kaupunkikierrokset.

Avainsanat: Sähköinen henkilökuljetin, segway ajelu, segway tours, segway riding in winter

2.10 Tapahtumat

Vesistöön liittyviä suuria ja pieniä tapahtumia on saaristo-, rannikko- ja vesistöalueilla suuri määrä. Tunnettuja ja perinteikkäitä ovat esimerkiksi Kotkan meripäivät, Ruissalo Rock, Pori Jazz, Baltic Jazz Dragsfjärdissä, Korpo Jazz ja Volter Kilpi-päivät Kustavissa. Urheilullisten vesistö tapahtumien ykkönen Sulkavan Soudut kokoaa joka vuosi lähes 5 000 osallistujaa. Vesistöjen äärelle syntyy jatkuvasti uusia tapahtumia, ja vanhoja tapahtumia kehitetään vuosi vuodelta herättämään sekä matkailijoiden että paikallisten mielenkiinto.

Selvityksessä on nostettu esille neljä erilaista tapahtumaa. Maarianhaminan Meripäivät on esimerkki hyvin teemoitetusta pitkäkestoisesta kesätapahtumasta. Finland Ice Marathon on kansainvälisen mittakaavan talvitapahtuma, joka on aikanaan ollut viitoittamassa tietä Suomen nykyisin rikkaalle retkiluistelukulttuurille. Uusia tapahtumia syntyy ja niitä kehitetään innovaatioiden ympärille kuten Lohjan talvinen Jääkaruselli-tapahtuma. Nousevan trendin innostamana ovat syntyneet Swimrun-tapahtumat, jotka tuovat uudenlaista vauhtia vesistöisen tapahtumatarjonnan joukkoon.

2.10.1 Esimerkkejä ulkomailta

Monet kiinnostavat tapahtumat maailmalla liittyvät jollain tapaa paikalliseen perinteeseen tai historiaan. Kaikkien tapahtumien ei tarvitse olla jättiläismäisen suuria. Hyvä idea kantaa usein pitkälle ja voi saada sosiaalisessa mediassa suuren kansainvälisen näkyvyyden.

70 Meripäivät Maarianhaminassa

Maarianhamina www.visitaland.com/fi/nae-koe/ahvenanmaan-meripaivat/



Valinnan kärki: *Hyvä esimerkki merihenkisestä pidemmästä tapahtumasta; viitenä päivänä jokaisella päivällä on eri teemansa ja monipuolista ohjelmaa.*

Tapahtuman pääpaikkana on Maarianhaminan merikortteli. Jokaisella päivällä on oma teemansa, joka puhuttelee erilaisia kohderyhmiä, mutta jokaisen päivän ohjelma liittyy mereen. Viikon tarjonta pysyy kiinnostavana ja innostaa vierailemaan tapahtumassa useampana päivänä ja viipymään pidempään. Kesällä 2017 teemoina olivat meriturvallisuus, käsityöt, kansanmusiikki, meri ja lapset. Tapahtuma sopii sekä paikallisille että matkailijoille.

Yhteystiedot: Maarianhaminan merikortteli, Visit Åland, Storagatan 8, 22100 Maarianhamina

Saatavuus / Saavutettavuus: Joka kesä heinäkuussa, 18.07.2018–22.07.2018

Avainsanat: Perinneveneet, saaristolaiskulttuuri, markkinat, merikortteli, rannikkokulttuuri, tervan tuoksu

71 Finland Ice Marathon -luistelutapahtuma

Kuopio www.finlandicemarathon.com/



Valinnan kärki: *Kuopion Kallaveden jäällä aloitettiin 35 vuotta sitten kansainvälinen retki-luistelutapahtuma. Vuosittain järjestettävästä kilpailusta on kehittynyt monimuotoinen jäätapahtuma.*

Finland Ice Marathon sai alkunsa vuonna 1984 hollantilaisten etsiessä jäävarmaa aluetta luistelutapahtumalleen. Tästä lähtien Kuopiossa on järjestetty kansainvälinen maratonluistelutapahtuma. Tapahtumaa voidaan pitää myös alkuna Suomen retkiluistelukulttuurille.

Finland Ice Marathon edistää Suomen ja luonnonjäälustelun tunnettuutta sekä Kuopion mainetta talvimatkailukaupunkina. Luistelu on myös ympäristöystävällisenä harrastuksena kaikkien trendien mukainen.

Varsinaisen luistelumaratonkilpailun (200 km ja 100 km) rinnalle on kehitetty ohjelmaa kuten koululaisluistelu, nastapyöräkilpailu, kuutamoluistelu, Skaters night -iltatilaisuus ja potkukelkkakilpailu. Rata on auki tapahtuman jälkeen niin kauan kuin jääolosuhteet sallivat. Vuoden 2018 tapahtumaan osallistui noin 12 000 kävijää, joista koululaisluisteluihin noin 6 000 oppilasta ja opettajaa. Kilpailumatkoille osallistui 652 kilpailijaa 13 eri maasta. Kuutamoluisteluilta Kuopion matkustajasatamassa vieraili noin 5 000 ihmistä.

Yhteystiedot: Pohjois-Savon Liikunta ry, Haapaniemenkatu 10 A, 70100 Kuopio

Saatavuus / Saavutettavuus: Vuosittain helmikuussa, rata avoinna yleisölle tapahtuman jälkeen ainakin maaliskuun ajan.

Avainsanat: Retkiluistelu, Icemarathon, Kallavesi, nastapyöräilykilpailu, luistelutapahtuma

72 Jääkaruselli & Lohjan Jääkarusellifestivaali

Lohja www.icecarouselfestival.fi/



Valinnan kärki: *Jääkaruselli ja sen ympärille luotu tapahtuma on hyvä esimerkki siitä, kuinka uutta ideaa lähdettiin rohkeasti tuotteistamaan.*

Talvella 2017 keksijä ja tietokirjailija Janne Käpylehto rakensi ensimmäistä kertaa jättimäisen jääkarusellin Kirmusjärven jäälle Lohjalle. Karuselli tehtiin vain moottorisahaa ja muutamia työkaluja käyttäen. Pian Janne rakensi maailman ensimmäisen jääkarusellin-sahauskoneen, joka mahdollistaa jääkarusellin nopean tekemisen.

Jääkaruselli pyörii sähköperämoottorilla ja sen päällä voi olla vaikka ravintola, jäätaidetta, jäähahmoja, sauna tai tuliesityksiä. Idea on helposti monistettavissa ja jääkarusellin ympärille voidaan kehittää erilaisia tapahtumia ja ohjelmalveluja.

Jääkaruselli ylitti monen kansainvälisen median uutiskynnyksen (Reuters, BBC, NBC, MSN, Spiegel) ja sosiaalisen median kanavien tuoma julkisuus on ollut valtava. Kansainvälisesti toteutuksen on nähnyt yli 300 miljoonaa ihmistä.

Talvella 2018 Lohjan kaupunki ideoi yhdessä keksijän kanssa Lohjalle jääkarusellitapahtuman. Helmikuussa järjestetyssä tapahtumassa vieraili yli 20 000 kävijää.

Yhteystiedot: Lohjan kaupunki, markkinointipäällikkö Evita Malm, idean keksijä Janne Käpylehto

Saatavuus / Saavutettavuus: Talvikausi

Avainsanat: Jääkaruselli, jääkarusellitapahtuma, jääkarusellifestivaali, Lohjanjärvi
Tunnelmia ja lisätietoja: www.youtube.com/watch?v=_Yb_AKyFzdM
icecarousel.wordpress.com

73 Saimaa Swimrun -tapahtuma ja Swimrun-tapahtumaketju

Puumala / valtakunnallinen www.saimaaswimrun.fi



Valinnan kärki: *Puumala tarttui nopeasti kasvavaan trendiin. Alue tarjoaa erinomaiset puitteet sekä kilpailijoille että tapahtumaa seuraavalle yleisölle. Lajissa on vauhdikasta kasvupotentiaalia, joka tuo uutta sykettä vesistöisiin tapahtumiin.*

Saimaa Swimrun -tapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran elokuussa 2017 Puumalassa. Tapahtumaformaatti on syntynyt Ruotsissa (Ötillö), Suomessa laji on kohtuullisen uusi. Kilpailussa sekä juostaan että uidaan joko yksin tai parikilpailuna. Saimaan tapahtumassa kilpailun lähtö ja maali ovat Puumalan satamassa, Saimaan vesistön solmukohdassa, ja reitti kulkee Saimaan ainutlaatuisessa saaristomaisemassa ja Norppapolulla. Kilpailun vauhdikkaita uintiosuuksia voi seurata myös satamassa ja Puumalansalmen sillalta. Kesän 2018 tapahtumaan odotetaan noin 200 kilpailijaa.

SwimRun -tapahtumiin on kehitetty erilaisia sarjoja, vaativia tosikilpailijoille, mutta myös helpompia etappeja niille, jotka haluavat kokeilla lajia ja nauttia swimrun kokemuksesta. Saimaan lisäksi kilpailuja järjestetään muun muassa Porkkalassa, Espoossa ja Äkäslompololla.

Lisätietoa Swimrun-tapahtumista Suomessa: headswimmingfinland.wordpress.com/swimrun/

Yhteystiedot: Saimaan Swimrun, Puumalan kunta, Tuula Vainikka

Saatavuus / Saavutettavuus: Kesäkaudella

Avainsanat: Vauhtilaji, uintikilpailu, yhdistelmäkisa, uintijuoksu

74 Skotlannin tulifestivaalit

www.visitscotland.com/blog/scotland/fire-festivals/ www.uphellyaa.org



Valinnan kärki: *Valoa ja lämpöä talven pimeimpää aikaan kaivataan myös Skotlannissa. Paikalliseen perinteeseen pohjautuvista tulitapahtumista on tehty suosittu matkailutapahtumien tuoteperhe.*

Skotlannin eri osissa on talven pimeintä aikaa valaistu tulitapahtumilla. Juhlinnalla on pitkät historialliset perinteet erityisesti rannikolla ja saaristossa. Nykyisin suuria tulitapahtumia on viisi, niistä merkittävin on Shetlannissa Lervecissä järjestettävä viikintemainen UP HELLY AA. Tapahtuma on järjestetty vuodesta 1880 lähtien tammikuun viimeisenä tiistaina. Tapahtuma on peruutettu vain kuningatar Victorian kuoleman johdosta vuonna 1901 ja molempien maailmansotien alkamis- ja päättymisvuosina. Tapahtumaviikon keski- viikko on kaupungissa virallinen vapaapäivä toipumista varten.

Vaikka tapahtumilla onkin paikallinen historia, niin suurimmat tulifestivaalit ovat myös suuria matkailullisia tapahtumia. Eksoottista tulijuhlintaa tullaan seuraamaan eri puolilta maailmaa. Visit Scotland markkinoi tapahtumia tulitapahtumien ketjuna.

Suomessa vietetään venetsialaisia elokuun lopussa, silloin tulevan syksyn pimeyttä valaistaan erilaisilla tulilla. Pohjanmaan pääsiäiskokot ovat myös tulen juhlaa ja niiden tausta on uskonnollinen. Kymmenen vuoden ajan tammikuussa järjestetty Lux Helsinki on hyvä esimerkki suomalaisesta valojuhlasta. Tapahtuma keräsi 2018 yli puoli miljoonaa kävijää. Lisätietoa tapahtumasta: www.luxhelsinki.fi/

Olisiko saaristossa resursseja toteuttaa jonkinlainen kansainvälistä huomiota herättävä tulitapahtumien ketju. Vaikkapa samana päivänä ja samaan aikaan kymmenissä paikoissa vuoden pimeimpään aikaan.

Avainsanat: Talvifestivaalit, fire festivals, valofestivaalit, valokarnevaali

75 Florøn 350 metriä pitkä sillipöytä & Himmel og Hav festivaali

Norja himmeloghavflora.no/ www.sildebordet.no/



Valinnan kärki: *Alueen luontaiseen toimintaan pohjautuva perinne, joka on kasvattanut tunnettuutta sosiaalisen median avulla. Hyvää näkyvyyttä paikalliselle liike-elämälle ja vetonaula matkailulle.*

Florø on Norjan vuonoalueella Bergenin ja Ålsesundin välissä sijaitsevan 8 000 asukkaan taajama. Paikallisten yrittäjien mielestä sillipöydän pituudella on väliä, ja siellä rakennetaankin vuosittain Himmel og Hav -festivaalien aikaan 350 metriä pitkä sillipöytä paikallisten yrittäjien kustantamana. Perinne alkoi vuonna 1992. Jokainen kävijä saa syödä maksutta niin paljon kuin haluaa. Sillipöytä on tiettävästi maailman pisin. Idea pohjautuu alueen pitkään sillinpyyntiperinteeseen. Tapahtuman yhteydessä valitaan Florøn sillikuningas.

Florø saa toistuvalla sillipöytätempauksellaan suurta mediahuomiota, ja silliselfiet leviävät sosiaalisessa mediassa laajalti. Sillipöytä on myös mainio matkailun vetonaula. Tuhannet matkailijat ajoittavat lomamatkansa niin, että pääsevät nauttimaan sillipöydän antimista ja festivaalitunnelmasta.

Tästä ideasta voi Suomessa kehitellä omia muunnelmia vaikkapa muikuista, silakoista tai muista meille tyypillisistä herkuista. Toki pöydän anti voi perustua myös juumiin. Luultavasti 350 metriä pitkä pöytä riittäisi esittelytilaksi kaikille Suomen pienpanimoille, jolloin syntyisi persoonallinen olutfestivaali. 15.6.2018 voi Florøsta hakea käytännön oppia.

Avainsanat: Silliperinne, maailman pisin sillipöytä, #sillipöytä, yrityssponsorointi

2.11 Reitistöt

Reitistöt ovat hyvänä pohjana vesistöalueiden tuotteistukselle. Saariston Rengastie on jo osoittanut toimivuutensa sekä auto- että pyöräilyreitteinä. Reittiin liittyy jo nykyisellään paljon tuotteistettua tarjontaa. Ahvenanmaan kauneimpia vesistönäkymiä sivuavat reitit ovat pyöräilyreittien klassikkoja.

Uusia reittejä on syntymässä, ja viime kesänä pyöräilijöiden ja moottoripyöräilijöiden käyttöön avattu Puumalan saaristoreitti nousi hetkessä suureen suosioon. Vesistöalueille onkin syntynyt eniten uutta reittitarjontaa juuri kasvavan pyöräilyharrastuksen vaikutuksesta.

Liikenne- ja viestintäministeriön tuoreella Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmalla halutaan parantaa kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä suomalaisissa kunnissa. Tärkeänä keinona on luonnollisesti infrastruktuurin ja maankäytön suunnittelun kehittäminen, mutta tärkeänä nähdään myös pyörämatkailun edistäminen. Tämä tietänee hyvää myös tulevaisuuden reittien kehittämiselle.

Lisätiedot ja raportti luettavissa: julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160720/LVM_5_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2.11.1 Havainnot ulkomailta

Suomen tapaan myös esimerkiksi Norjassa ja Ruotsissa on paljon reittejä, jotka lähes poikkeuksetta seurailevat vesistömaisemia. Saksassa on paljon pyöräilypaketteja muun muassa Mecklenburgin järvialueella. Useilla saksalaisilla matkanjärjestäjillä on paketoituja pyöräilymatkoja myös Suomeen, erityisesti Saariston rengastielle ja Ahvenanmaalle. Pyöräilymatkojen ennustetaan olevan tulevien vuosien voimakkaimmin kasvavia matkailutrendejä ja sähköavusteisten pyörien voimakas yleistymisen vahvistaa edelleen tätä trendiä.

76 Ahvenanmaan saaristoreitti

Ahvenanmaa www.vikingline.fi/matkakohteet/ahvenanmaa/tekemista/pyoraily/saaristoon/
www.alandsresor.fi/pakettimatkat/pyorailyloma/



Valinnan kärki: Ahvenanmaan pyöräretket ovat esimerkki selkeästä ja helposti ostettavasta pyöräilyn paketoinnista.

Hyvä esimerkki pyöräilyn tuotteistamisesta merimaisemassa. Matka sisältää laivalipun Ahvenanmaalle, pyörän varusteineen, kartan sekä valitun majoituksen aamiaisineen. Tuki-kohtana on joko Maarianhamina tai saariston pienemmät kohteet, jolloin hintaan sisältyvät saaristoalusten liput.

Kokemattomankin Ahvenanmaan kävijän on helppo ostaa tuotteistettu pyöräilypaketti, sillä Viking Line ja Ålands Resor ovat yhdessä Visit Ålandin kanssa paketoineet reitit selkeästi. Peruspakettien lisäksi on tuotteistettu erilaisia yhdistelmämatkoja kuten pyöräily + melonta, perhepaketti, laaja saaristokierros ja nautiskelijan pyöräilypaketti.

Yhteystiedot: Viking Line, Ålands Resor, yhteistyössä Visit Åland

Saatavuus / saavutettavuus: Kevät–syksy

Avainsanat: Pyöräilypaketti saaristoon, pyörälautta, pyöräilyloma, helppo ostaa, Ahvenanmaan saaristo

77 Rannikkoreitti

Hanko, Kemiönsaari, Raasepori, Salo www.rannikkoreitti.fi



Valinnan kärki: Merenläheinen pyöräilyreitti yhdistää Saaristomeren ja Teijon kansallispuiston sekä neljä ruukkikylää. Hyvin kartoitettu reitti innostaa tutustumaan saaristoon pyöräillen.

Rannikkoreitti on noin 150 km pitkä, osa matkasta tehdään meriteitse. Hangon ja Kasnäsin välisellä merireitillä on mahdollisuus tutustua Bengtskärin majakkaan. Vuonna 2018 reitti kasvaa uuden Hango–Kasnäs -laivareitin myötä, ja pyörän saa mukaan laivaan. Reitin voi pyöräillä myös Tammisaari–Hanko–Kasnäs–Teijo–Tammisaari suuntaan. Reitti on helppo suunnitella myös lyhyemmiksi päiväretkiksi.

Pyöräilyreitti kulkee pääosin jo olemassa olevia kevyen liikenteen väyliä, yleisiä ja yksityisteitä, metsäteitä ja kunnostettuja polkuja pitkin. www.visitkimitoon.fi/images/PDF-FILES/rannikkoreitti2017-1.pdf

Reitistön varrella on useita erilaisia majoitusvaihtoehtoja. Erikoisuuksiin kuuluu muun muassa Storfinnhovassa sijaitseva metsäkylä, jossa yön voi viettää puuhun rakennetussa pikkumökissä.

Hangon, Kemiönsaaren, Raaseporin ja Salon matkailupalvelujen yhdessä tuotteistaman reitin paketointi ja varattavuus ei ole vielä Ahvenanmaan tasolla, mutta reitti on erinomainen avaus kohti helposti ostettavia matkailupalveluja. Kun reitin kehitykseen panostetaan, sen suosio kasvaa varmasti.

Yhteystiedot: Kemiönsaaren matkailu, matkailupäällikkö Benjamin Donner

Saatavuus / saavutettavuus: Kevästä syksyyn

Avainsanat: Pyöräilyreitti, merellinen saaristomaisema, ruukkimiljööt, kulttuurimaisemat

78 Puumalan saaristoreitti

Puumala visitpuumala.fi/pyoraile_ja_patikoi/saaristoreitti/



Valinnan kärki: *Puumalan saaristoreitti avattiin kesällä 2017 polku- ja moottoripyöräilijöille. Heti ensimmäisenä kesänä se toi alueelle yli 1 000 uutta matkailijaa ja merkittävän lisämonien palveluyritysten matkailutuloihin.*

Noin 60 km pituinen reitti kiemurtelee kymmenien saarten, neljän sillan ja Hätingvirran lossin kautta Saimaan hienoissa rantamaisemissa. Hurissalon ja Lintusalon saarien välillä matkaa tehdään Norppa II -pyörälautalla. Lauttamatka kestää noin 40 minuuttia.

Saaristoreitin toteutuminen vahvistui vasta huhtikuussa 2017, mutta sai vajaassa kolmessa kuukaudessa 1 100 pyörälauttamatkan lunastanutta kävijää. Reitin kehitystyö on alussa, mutta ensimmäisen kauden tulos osoitti reitillä olevan kasvupotentiaalia. Reitillä varrella on runsaasti palveluyrityksiä, jotka ovat aktiivisesti mukana kehitystyössä.

Reittikartta: vp.vvbeta.fi/wp-content/uploads/2018/01/Puumalan_saaristoreitti_2018.pdf

Yhteystiedot: Puumalan kunta, Tuula Vainikka

Saatavuus / saavutettavuus: Kevät–syksy

Avainsanat: Pyöräilyreitti, Saimaan saaristo, pyörälautta, Norppa II

79 Archipelago HopOn -bussiyhteys saaristoon

Saaristomeri www.hopon.fi



Valinnan kärki: *“Helposti saaristoon” -tuote on puuttunut ilman omaa autoa tai venettä liikkuvilta matkailijoilta. Archipelago HopOn bussiyhteys yhdessä muiden ostettavien elämysten ja nähtävyyksien kanssa tuo kaivatun parannuksen tähän.*

Uusi bussireitti saaristoon lähtee Helsingin ja Turun keskustasta. Yhteys palvelee paitsi suomalaisia, myös erityisen hyvin kansainvälisiä matkustajia. Uusi palvelu yhdistää bussikuljetukset Helsingistä Saaristomerelle sekä Suomen saariston hienommat kohteet.

HopOn.fi nettikauppa on sivusto, jossa matkailija voi paketoida oman päivän tai useampia saaristossa valitsemalla matkat, majoitukset, nähtävyydet ja aktiviteetit samaan ostoskoriin ja maksaa kaikki kerralla. Kaupallisesti toimiva bussireitti Helsinki–Kemiönsaari–Kasnä–Hiittinen kulkee kolme kertaa viikossa.

HopOn-sivusto avataan huhtikuussa 2018.

Yhteystiedot: Helsingin Turistibussi Oy, Hans Peter von Knorring

Saatavuus / saavutettavuus: Kesäkaudella

Avainsanat: Saaristoelämys, bussilla saaristoon, saaristomatka verkkokaupasta

80 Saksalainen pyöräilymatkojen tietopankki

www.fahrradreisen.de/



Valinnan kärki: *Fahrradreisen sivusto tarjoaa laajimman mahdollisen valikoiman saksalaisista pyöräilymatkoista. Sivusto toimii hyvänä esimerkkinä pyöräreittien paketoinnille.*

Saksalaiset ovat innostuneita pyöräilymatkoista. Heillä onkin tarjolla luultavasti maailman laajin valikoima sekä Saksan sisällä että lähes kaikkialla maailmassa. Fahrradreisen sivuilta voi eri matkanjärjestäjien matkoja hakea alueen ja maan mukaan, myös hinta ja matkan aloituspäivä toimivat hakukriteerinä. Suomeen järjestettäviä pyöräilymatkoja on viiden matkanjärjestäjän valikoimassa. Ne suuntautuvat pääasiassa järviolueelle ja saaristoon.

Suomen kannalta Saksassa on suurin matkailijapotentiali. On tärkeää, että suomalaiset toimijat tutustuvat huolella tarjontaan, paketointiin, hinnoitteluun ja kuljetuksiin. Sivujen kautta löytyvät myös matkanjärjestäjien yhteydet. Sivut ovat saksankieliset, koska niiden sisältö on tarkoitettu saksankielisen alueen kuluttajille.

Esimerkkituote "Saarihyppely Suomessa", Wikinger Reisen: tinyurl.com/y7155koh

Pyöräilypaketti Mecklenburgin järviolueella: tinyurl.com/ydxgtwgp

Avainsanat: Pyöräilymatkat, pyöräilymatkojen tietopankki, pyöräreitit vesistöalueilla

3. HYVÄT TOIMINTATAVAT

3.1 Yhteistyö ja verkostoituminen

Yritysten ja matkailualueiden yhteistyö tuo lisää voimaa, erityisesti silloin kun tavoitellaan ulkomaisia asiakkaita. Yhteistyö yritysten kesken voi syventyä yhteiseksi arvomaailmaksi ja osapuolten yhteisesti noudattamiksi toimintaperiaatteiksi vaikka ympäristöasioissa. Joissain tapauksissa verkosto voi olla suorastaan elinehto suurelle joukolle yrittäjiä.

3.1.1 Havaintoja ulkomailta

Usein verkostoituminen syntyy yhteisen markkinoinnin tarpeesta, etenkin kun suuntaudutaan ulkomaan markkinoille. Norjan matkailualueet ovat ulkomaan markkinoinnissa verkottuneet Visit Norway sivuston kautta yhdenmukaisen markkinointirakenteen alle. Tämä luo Norjasta rikkaan ja monipuolisen maakuvan. Jokainen matkailualue saa näkyvyyden ansiosta laadukkaan alue-esittelyyn.

1 SaimaaHoliday verkosto

www.saimaaholiday.net/fi



Valinnan kärki: *Vesistöisen Linnansaaren kansallispuiston ympärille muodostettu tiivis yrittäjäverkosto, joka aktiivisesti kehittää yhteisiä palvelujaan.*

SaimaaHoliday on kahdeksan yrityksen muodostama ravintola-, majoitus- ja ohjelmapalveluja tarjoava verkosto Saimaalla. Verkosto on perustettu vuonna 1999. Toimipisteet ovat Linnansaaren kansallispuiston molemmin puolin Oravissa ja Rantasalmella. SaimaaHoliday verkosto on myös kansainvälisesti palkittu vesistömatkailukohde. Vuonna 2010 verkosto voitti Euroopan Unionin EDEN palkinnon kestävästä vesistömatkailukohteesta.

Kestävä kehitys ja ympäristövastuu – SaimaaHoliday verkosto on sitoutunut pitkäjänteiseen, luontoarvoja kunnioittavaan ja kannattavaan toimintaan. Yhteisenä periaatteena on ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden yhteensovittaminen. Toiminnan kehittäminen perustuu SaimaaHoliday yritysten yhteisiin arvoihin ja jokaisen verkostossa toimivan henkilökohtaiseen vastuuseen ympäristöasioiden jatkuvasta parantamisesta. Merkittävimmät ympäristönäkökohdat liittyvät ympäristökuormitukseen, luonnossa liikkumiseen ja yhteisöllisyyteen.

SaimaaHoliday verkoston liiketoimintastrategia, arvot ja ympäristönäkökohdat arvioidaan vuosittain. Verkosto on saanut myös sähkön alkuperätodistuksen vihreän sähkön käytöstä. Suurimmassa osassa verkostoon kuuluvien yritysten rakennuksissa on käytössä maalämpö. Järvikylpylässä on lisäksi käytössä aurinkoenergia ja maalämpö. Verkoston ympäristöohjelmaan voi tutustua: [SaimaaHoliday ympäristöohjelma.pdf](#)

Yhteystiedot: Hotel & Spa Resort Järvisydän, Porosalmentie 313, 58900 Rantasalmi. jarvisydan@saimaaholiday.net

Avainsanat: Verkostoituminen, yhteistyö, yrittäjäverkosto, arvot, Saimaa

2 Rokuan Geopark, yrittäjien kuukausitulet

www.rokuageopark.fi/fi/koe



Valinnan kärki: *Kuukausitulilla edistetään yritysten välistä yhteistyötä, innostetaan yrityksiä kehittämään palveluja ja kehitetään yritystoimintaa myös niille toimialoille, joissa palveluja on ollut tarjolla niukasti tai ei lainkaan.*

Rokuan Geopark on onnistunut yrityslähtöisellä verkostoitumismallilla aktivoimaan laajan matkailutoimijoiden joukon. Malli lähti liikkeelle hankkeena vuonna 2011, mutta vakiintyi pysyväksi toiminnaksi. Geoparkin kumppaniyritykset kokoontuvat muutamia kertoja vuodessa ja käyvät yhdessä läpi ajankohtaisia asioita. Koollekutsujana on Rokua Geopark.

Idea kuukausitulista syntyi yrittäjien kanssa nuotion äärellä käydyn keskustelun aikana. Kävi ilmi, että yrittäjät eivät tieneet, mitä Rokua Geopark tekee alueen matkailun kehittämisen eteen. Päätettiin, että tämä asia korjataan. Näin syntyi kuukausitulien verkosto.

Kokoontumisiin osallistuu runsas joukko yrityksiä, ilmapiiri on positiivinen ja eteenpäin suuntautunut. Halu saada Geoparkin imagohyöty yhdessä kaikkien yritysten hyödyksi, on tuottanut tuloksia. Kuukausitulien ansiosta yritysten välinen yhteistyö palvelujen tuotteistamisessa, tuottamisessa ja markkinoinnissa on lisääntynyt.

Yhteystiedot: Humanpolis Oy, Rokua UNESCO Global Geopark, Vesa Kröki

Avainsanat: Kuukausitulet, yhteistyö, yhteismarkkinointi, avoin vuorovaikutus, tavoitteellisuus, Rokua Geopark, vuoden 2018 Retkikohde

3 Tornion-Muonionjoen yhteislupa-alue

www.yhteislupa.com



Valinnan kärki: *Laajuudessaan ainutlaatuinen julkisen tahon ja yksityisten vesialueiden omistajien pitkään toiminut verkosto lähes 500 km pitkällä jokialueella.*

Oletettavasti maailman laajin jokialuekalastuksen yhteislupa, johon liittyy laajaa matkailu- ja yritystoimintaa. Pääjoen lisäksi verkoston vaikutukset ulottuvat sivujokien ympärille, ympäröiviin järviolueisiin ja useaan suureen matkailukeskukseen.

Yhteisluvan piirissä on 60 osakaskuntaa tai muuta vesialueen omistajaa ja 10 kuntaa. Sitä valvoo Suomen puolella Lapin ELY-keskus ja Ruotsin puolella Havs- och vattenmyndigheten.

Yhteisluvalla saa kalastaa lohta ja pienin rajoituksin myös muuta kalaa kahden valtion alueella. Kalastusta ohjaa Tornionjoen kalastussääntö, joka on osa Suomen ja Ruotsin välistä rajajokisopimusta. Lupahinnat kaudelle 2018–2019 ovat 20 €/päivä, 80 €/viikko ja 160 €/kausi, aluekortti 60 €/kausi yhdelle alueelle. Hinnat vahvistetaan vuosittain. Hinnoittelu on kansainvälisesti hyvin kilpailukykyistä.

Lupia myydään vuosittain 14 000–15 000. Sadat ihmiset saavat elantonsa yhteisluvan myötävaikutuksella. Alueelle on tehty myös kalastusmatkailun strategia 2014, jonka tavoitteena on nostaa alue Euroopan johtavaksi kalastusmatkailualueeksi. Siihen on täydet edellytykset.

Yhteislupa-alueen kalastajille tarkoitettu saalisilmoitus.fi on avattu 2017, sinne toivotaan jokaisen alueella kalastavan ilmoittavan saaliinsa.

Yhteystiedot: www.yhteislupa.com, Ilkka Paaso

Saatavuus / saavutettavuus: 1.6.–15.9., vaihtelua vuosittain

Avainsanat: Tornion–Muoniojoki, yhteislupa, lohen kalastus, rajajoki

4 Virelän Pyhäpolku

Tampere www.ikurinvire.fi/talvitapahtuma-2018



Valinnan kärki: *Vapaaehtoisvoimin toteutettu taianomainen talvipolku osoittaa kuinka hyvällä idealla ja yhteistyöllä voidaan toteuttaa mieleenpainuvia talvielämyksiä.*

Tamperelaisen urheiluseura Ikurin Vireen ja paikallisen omakotitaloyhdistyksen vapaaehtoisvoimin toteuttama ja Suomen Jouluvalo Oy:n sponsoroima metsäpolku, jossa on tunnelmallinen valaistus, musiikki ja jääveistoksia. Veistoksia on ollut tekemässä useita jäänveiston harrastajia. Jää on sahattu ja tuotu paikalle Näsijärvestä. Talvipolku on jatkoa talven 2017 Haltijapolulle. Ensimmäisen polun seura toteutti jo 17 vuotta sitten, talkootyö on jatkunut ja kehittynyt vuosi vuodelta.

Tekijöiden tavoitteena on saada kävijät nauttimaan veistosten ohessa myös kauniista suomalaisesta luonnosta. Talvella 2018 polulla vieraili seitsemän viikon aikana noin 40 000 ihmistä. Paikallisten lisäksi vierailijoita on käynyt kauempaakin. Polun vapaaehtoisella pääsymaksulla voi tukea seuran nuorisotoimintaa.

Yhteystiedot: Ikurin Vire ry, talvitapahtumat Kari Manninen, pj. Timo Ahonen

Saatavuus / Saavutettavuus: Talvikausi lumi- ja pakkastilanteen mukaan

Avainsanat: Talkootyö, talven taika, jääveistokset, paikallinen idea, jääveistospolku

5 Norjan eteläisen rannikon ja saariston esittely ja yhteismarkkinointi

www.visitnorway.com/places-to-go/southern-norway/



Valinnan kärki: *Visit Norwayn Etelä-Norjan (Sørlandet) esittely on yksi parhaimpia Pohjois-Euroopan merellisten alueiden esittelyjä.*

Visit Norway internetsivut ovat esimerkillisen käyttäjäystävälliset ja kuluttajalähtöiset maasivut. Niiden todellinen helmi on eteläisen Norjan rannikon ja saariston esittely. Kyseessä on kaksi maakuntaa käsittävä Sørlandet alue.

Sivuilta suorastaan vyöryy upeaa merellistä tarjontaa, joka on ryhmitelty selkeästi; erityyppisiä majoitusvaihtoehtoja, niiden sisällä konkreettisia kohteita ja monipuolisesti aktiiviteetteja. Majakkalomat esitellään 11 majakan ketjuna. Myös alueen viehättävät kaupungit on esitelty houkuttelevalla tavalla.

Sivuilla on varausmahdollisuus, mutta pääosin varauslinkit ovat kohteiden yhteydessä. Sivusto keskittyy ensisijaisesti herättämään asiakkaan kiinnostuksen aluetta kohtaan ja "koukuttaa" tutustumaan tarjontaan tarkemmin. Varaaminen tapahtuu kohteiden omien järjestelmien kautta.

Kun tämän kattavan esittelyn käy läpi, ei kaipaakaan mitään erillisiä pienempien alueiden tai yksittäisten kaupunkien sivuja. Kaikki tarvittava löytyy Visit Norwayn tuottamilta sivuilta. Tässä suhteessa Norja on hyvä esimerkki myös Suomelle.

Avainsanat: Yhteismarkkinointi, saaristoalueen esittelysivut, brändäys

3.2 Digitaalisuus

Suomalaiset matkailutoimijat ovat jo hyvin mukana sähköisessä markkinoinnissa ja sosiaalisen median eri kanavissa. Myös tekoälyn tuomiin mahdollisuuksiin on alettu varovasti perehtyä. Virtuaalitodellisuuden hyödyntäminen on vielä vähäistä, ja lisätyn todellisuuden merkittävät matkailusovellukset puuttuvat. Niiden hyödyntämiseen vesistöt ja vesien äärellä olevat historialliset kohteet kuitenkin tarjoaisivat hyvää sisältöä. Reittisovelluksista on kuitenkin olemassa jo hyviä esimerkkejä.

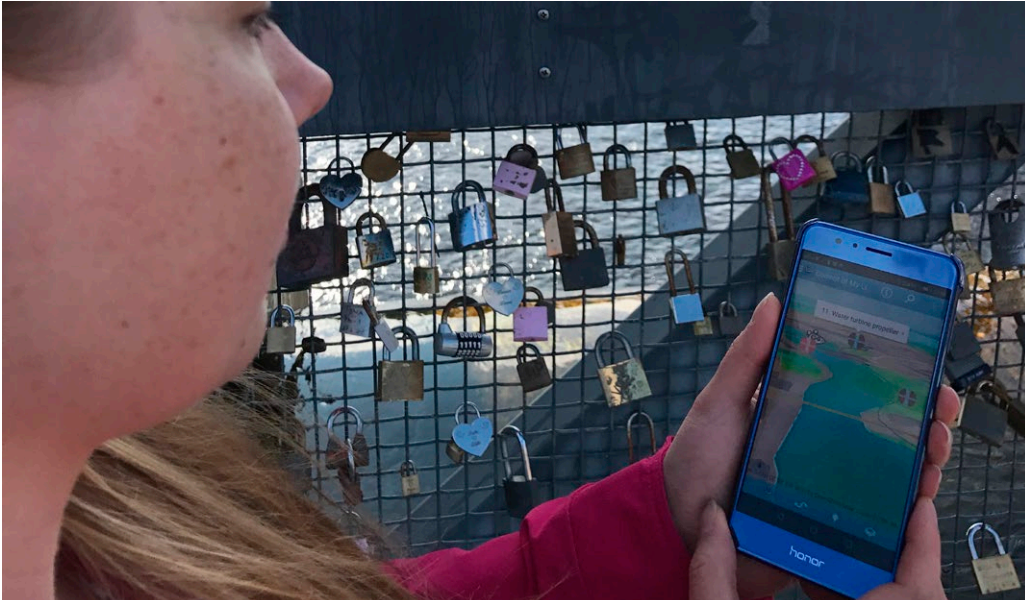
Virtuaalinen työskentely paikasta riippumatta yleistyy. Näistä niin sanotuista digi-nomadeista on tullut yksi maamarkkinoinnin kiinnostavista kohderyhmistä.

3.2.1 Havaintoja ulkomailta

Digitaalisuudesta ollaan siirtymässä virtuaalisuuteen, joka sekä mahdollistaa matkailupalveluiden esittelyä uudella tavalla että synnyttää kokonaan uusia virtuaalisuuteen pohjautuvia tuotteita ja käyntikohteita. Lisätyn todellisuuden (AR) ja virtuaalitodellisuuden (VR) käyttömuodot kehittyvät nopeasti. Kuluttajasovelluksissa tiennäyttäjänä on Asia ja erityisesti Kiina ja Japani.

6 Citynomadi

Valtakunnallinen citynomadi.com/



Valinnan kärki: *Toimii hyvin myös offline-käytössä matkan varrella, kun kartat ja reitit on kerran ladattu sovelluksesta mobiililaitteeseen.*

Citynomadi Oy kehittää paikkatietoon, karttoihin, avoimeen dataan, tarinoihin ja vuoro-vaikutteisiin sisältöihin perustuvaa Nomadi-konseptia. Sovelluksessa on useita vesistöön liittyviä reittejä, jotka on helppo ladata ja käyttää myös offline-tilassa. Lisäksi on mahdollisuus itse jakaa reittejä tai kohteita sekä lisätä omia kokemuksia kohteesta.

Erillinen **LuontoNomadi** on toimiva erityisesti luonto- ja vesistöreiteillä, jossa ei aina ole käytössä mobiilidataa. Sovelluksen GPS kertoo oman sijainnin, joka lisää turvallisuuden tunnetta.

Nomadi-sovellus on ladattavissa maksutta omasta sovelluskaupasta kännykän selaimen kirjoitettavan osoitteen kautta app.citynomadi.com. 'Tässä ja nyt'-toiminnolla näkee lähellä sijaitsevat reitit tai voi hakea paikannimen ja avainsanojen mukaisesti.

Reitit on jaoteltu niiden sisältämän median ja interaktiivisuuden mukaan kolmeen kategoriaan: Local, Town tai Game. Kun esimerkiksi matkailualue hankkii 10 reitin paketin, reittikokonaisuutta voi sen jälkeen laajentaa rajattomasti. Konsepti on monikielinen. Tilaa ja vastaa esitettävästä sisällöstä.

Esimerkinä joukkoistamisen white label -sovelluksesta on TiiraNomadi yhdessä Bird-life Finlandin kanssa. TiiraNomadin avulla on tehty yli 70 000 lintuhavaintoa tiira.fi-tietokantaan ympäri maata.

Esimerkkejä sovelluksen vesistöön kytkeytyvistä reiteistä:

Espoon rantaraitti

Espoon rantavyöhykkeelle on kaavoitettu alueita rantapuistoiksi sekä reitti- ja pienvene-satamiksi ja uimaranta-alueiksi. Raittia kulkemalla voi tutustua sen varrella sijaitseviin merellisiin kohteisiin, kulttuurikohteisiin ja kahviloihin. citynomadi.com/route/afddf-81757b3704a8a2264c49826855g

Vaihtoehtosesti: citynomadi.com, etsi Espoo

Laukon kartano–Vesilahti–Tampere -pyöräilypyhiinvaellusreitti Pyhäjärven ympäri

Reitin voi pyöräillä Pyhäjärven ympäri tai hypätä Hopealinjojen vesibussiin (maanantaisin) ja kulkea vain osan reitistä. Reitillä kohteisiin ja sisältöihin on helppo tutustua etukäteen klikkaamalla reitin symboleja. Reitillä pituus: Laukko I (87 km)- Laukon kartanoon Nokian kautta ja Laukko II (74 km)- muodostavat yhdessä koko Pyhäjärven pyhiinvaellusreitit.

citynomadi.com/route/e93c8d28731efeb467654ecdca6e3489

Vaihtoehtosesti: citynomadi.com, etsi Laukon kartano

Kymijoki ja kalastus

Eteläisen Suomen suurimman joen reittiin on merkitty Kymijoen hienot kosket, parhaat kalastuspaikat ja Langinkosken keisarillinen kalastusmaja. Sovellus kertoo, millaista saalista joesta on saatu ja myös alueen historiaa vanhojen kuvien kautta. citynomadi.com/route/430d9c91b6ab43a3ee4dbcec7ca49fb4

Vaihtoehtosesti: citynomadi.com, etsi Kymijoki

Yhteystiedot: Aleksis Kiven katu 20 A, 33210 Tampere, perustaja Merja Taipaleenmäki

Saatavuus / saavutettavuus: Valtakunnallinen ympäri vuoden

Avainsanat: Paikkatieto, matkailureitit, mobiiliopastus

7 FeelKoli, taiteilija kareliaanien jalanjäljillä

Koli www.feelkoli.fi



Valinnan kärki: *Kolilla on yhdistetty maalareita ja säveltäjiä inspiroinut maisema, siihen liittyvä historia ja nykyhetki uudelleenlaisiksi luontoelämykseksi modernin teknologian keinoin.*

“Taiteilija Kareliaanien jalanjäljillä kansallismaisemassa” yhdistää teknologian, Kolin kansallismaiseman ja aikoinaan maiseman inspiroiman taiteen. Retkellä tuodaan esille Koliilta avautuvan Pielisen järvi- ja vaaramaiseman ja luonnon merkitystä Suomen ja maailman taiteilijoille. Retkellä kerrotaan tarinoita Koliin vierailleista taiteilijoista ja katsotaan tai kuunnellaan heidän teoksiaan, jotka ovat saaneet inspiraation Kolin maisemista.

Teokset esitellään kunkin taiteilijan lempipaikoilla. Koliin aikanaan ihastuneeseen taitelijakaartiin kuuluvat muun muassa Jean Sibelius, Eero Järnefelt, I.K. Inha, Pekka Halonen ja Juhani Aho. Esille tuodaan myös Pielisen Vuonislahdella puutaidetta luoneen Eva Rynnäsen teoksia.

Esittelyssä käytetään tablettia ja langattomia kaiuttimia. Tekniikan avulla vieraat kokevat taide-elämyksen autenttisessa luontoympäristössä osin samoilla paikoilla, joissa taiteilijat ovat käyneet. Nykyistä näkymää voi verrata aikanaan maalattuun tai kuunnella musiikkia, joka on saanut inspiraation kyseisestä maisemasta.

Tulevaisuudessa elämystä jalostetaan lisätyn todellisuuden (AR) keinoin, jolloin elämys entisestään syventyy.

Yhteystiedot: Feel Koli, Irja Tanskanen

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Kansallismaisema, Koli, kulttuurimaisema

8 Virtuaalipuistot ja virtuaalisia lentomatkoja



Valinnan kärki: *Virtuaalitodellisuus eri muodoissaan elävöittää matkailupalvelujen tarjontaa. Sen kehitystä ja kärkipään esimerkkejä on tarpeen seurata aktiivisesti.*

Kiinassa on avattu maailman suurin virtuaalitodellisuuspuisto, *East Science Valley* (kuvasa). Alue on 1,2 km² laajuinen ja sen rakentamiskustannukset olivat noin miljardi euroa. Nimensä mukaisesti East Science Valleyn virtuaalimaailmat pohjautuvat osin tieteeseen ja osin viihteeseen. East Science Valleyn kokoisia kohteita voi syntyä ainoastaan erittäin väestörikkailla alueilla. Kohteiden taustalle tarvitaan suurten viihdeteollisuusyhtiöiden ja muiden kaupallisten suuryritysten yhteenliittymiä.

Maakunnallisella lentokenttäyhtiöllä on tärkeä rooli East Science virtuaalipuiston ja sen ympärille rakentuneen toiminnan ankkurina. East Science Valley on hyvä opintomatkakohde virtuaalitodellisuuden huippuilmioista kiinnostuneille. en.eastscience.com/

Myös Japaniin on syntynyt ensimmäisiä virtuaalipuistoja, joista suurin on Shinjukussa Tokiossa. Kyseessä on 3 500 m² tila, jonne ostetaan pääsylippu huvipuiston tapaan.

Saman mittakaavan **virtuaalipuistoja** rakennetaan eri puolille Japania sekä myös maailman muihin suurkaupunkeihin. Puistot erikoistuvat ja ketjuuntuvat huvipuistojen tapaan. Esimerkiksi Shinjukun puisto on puhtaasti viihdekäyttöön suunniteltu ilman tieteeseen tai opetukseen liittyvää näkökulmaa.

vrzone-pic.com/

www.forbes.com/sites/olliebarder/2017/07/13/vr-zone-shinjuku-shows-that-the-future-of-japanese-arcades-has-arrived/#47fc25e61b82

edition.cnn.com/travel/article/vr-parks-on-japan/index.html

First Airlines aloittaa suorat lennot Suomeen:

Mielenkiintoinen ilmiö on japanilaisen First Airlines yhtiön **virtuaaliset lentomatkat** eri puolille maailmaan. Lento tapahtuu Airbussin ensimmäisen luokan mukaisesti varustetussa "koneessa", jossa lennolle osallistujille tarjotaan kolmen ruokalajin ateria. Lento ja määränpään tutustuminen, esimerkiksi Roomaan, tapahtuu kokonaan virtuaalisesti. Matkan hinta Tokiosta Roomaan on noin 50 euroa. Kaikki "lennot" ovat olleet loppuunmyytyjä sen jälkeen kun toiminta käynnistettiin vuonna 2016. Yhtiö ilmoitti huhtikuussa 2018 aloittavansa lennot myös Helsinkiin. firstairlines.jp/finland.html



Oletettavasti tämäntapainen virtuaalinen matkailu lisääntyy, ja syntyy erilaisia sovelluksia lentojen lisäksi muihinkin matkustustapoihin. Maailmalla yleistyvät virtuaaliparkit vaativat suuren väestöpohjan, mutta virtuaalitodellisuus pienemmässä mittakaavassa ja rajattuna tulee varmasti pienempiinkin kohteisiin kuten tiedekeskuksiin ja erikoismuseoihin myös Suomessa.

firstairlines.jp (sivu on japaninkielinen)

www.theguardian.com/world/2018/feb/15/japanese-tour-firm-offers-virtual-reality-holidays-with-a-first-class-seat

www.news.com.au/travel/travel-advice/flights/the-inflight-experience-no-one-asked-for-is-here/news-story/786ac2566a8ff2d4221680da0b84e693

Avainsanat: Virtuaalitodellisuus, lisätty todellisuus, virtual reality, augmented reality, virtual reality parks, virtuaalimatkat

9 Diginomadeja houkutteellaan työskentelemään Kroatiaan

vollo.net/blog/comprehensive-guide-digital-nomad-croatia/

www.expat.com/en/guide/europe/croatia/15927-become-a-digital-nomad-in-croatia.html



Valinnan kärki: Paikasta riippumaton työskentely yleistyy. Suomen saaristo ja vesistöalueet ovat houkutteleva ympäristö niille, jotka pyrkivät pois suurkaupungin hälinästä.

Moni pystyy työskentelemään paikasta riippumatta. Riittää, että käytössä on hyvät ja vaakat internetyhteydet. Kroatia houkuttelee diginomadeja aktiivisesti ja suhteellisen yksinkertaisilla keinoilla. Markkinoinnissa tuodaan esille maan hyviä puolia kuten Kroatian innovatiivinen toimintaympäristö. Lisäksi esitellään yksityiskohtaisemmin viisi digityöskentelyyn sopivaa kohdetta, joista kolme on saarta. Lomailun ja työn yhdistämistä tuodaan houkuttelevasti esille.

Diginomadit ovat nopeasti kansainvälistyvä ilmiö ja sen myötä suuremmissa kaupungeissa on lisääntyvässä määrin avautumassa *coworking* tiloja. Diginomadisiin liittyy myös satoja blogeja ja internetsivustoja. Suurin diginomadikohteita pisteyttävä sivusto on nomadlist.com/

Suomen upeaa saaristoa, rannikon idyllistä pikkukaupunkia tai järvialueen vuokramökkiä lähellä palveluja voisi markkinoida houkuttelevana kohteena diginomadeille.

Suomen luonto, puhtaat vesistöt ja luonnonrauha ovat hyviä vetovoimatekijöitä niille, jotka tekevät työtä suurkaupungin hälinässä. Muutaman kuukauden jakso kesä-elokuussa täysin erilaisessa ympäristössä voi olla houkutteleva mahdollisuus monelle. Markkinointia voi kohdistaa niihin maihin, missä kesäkausi on tukahduttavan kuuma, jolloin Suomen kesän viileämpikin sää voi olla myönteinen tekijä. Tällaisia maita löytyy useita Euroopastakin.

Diginomadien houkuttelu ja markkinointi voi olla koko Suomen projekti tai jonkin suu-
remman matkailualueen hanke, jossa kohteet voidaan esitellä yksityiskohtaisemmin myös
yritystasolla. Ehdoton edellytys on tehokkaat ja varmat internetyhteydet.

Avainsanat: Digitsyö, työelämän muutos, älyteknologia, mobiilisyö

3.3 Kestävä kehitys ja ympäristöystävällisyys

Suomi on sitoutunut EU:n päätöksen mukaisesti vähentämään merkittävästi hiilipäästöjään seuraavien vuosikymmenten aikana. Myös matkailussa panostetaan vähähiilisyttä edistävien matkailumuotojen kehittämiseen. Matkailijoille tärkeitä kestävyiden mittareita ovat muun muassa vesi- ja energiatehokkuus, jätehuolto, paikallisten tuotteiden ja palveluiden käyttö, paikallinen työllistäminen, kulttuuriperinnön vaaliminen ja paikallisen väestön huomioiminen.

Tutkimukset ja trendit osoittavat matkailuyrityksen vastuullisen toimintatavan olevan asiakkaille yhä tärkeämpi tekijä. Luonto- ja vesistömatkailun kehittämiseen kestävä kehitys ja vastuullisuus liittyvät läheisesti.

Suomen matkailun kasvun ja uudistumisen tiekartassa vuosille 2015–2025 (TEM 2015) matkailun kestävyys on tärkeänä tavoitteena. Tuotteiden ja palvelujen laadun täytyy pysyä vastaamaan ympäristötietoisten ja -vastuullisten asiakkaiden odotuksia.

Green Destinations greendestinations.org/ on kansainvälinen kestävä matkailun voittoa tavoittelematon organisaatio, joka koostuu asiantuntijaorganisaatioiden, yritysten ja akateemisten laitosten edustajista. Tärkeimpiä kestävyiden kannalta huomioitavia asioita on listattu Green Destination.org -sivustolle greendestinations.org/home/introduction/

Työkaluksi ympäristöystävällisten ja kestävien toimintatapojen ja matkailupalvelujen kehittämiseen suomalaisille yrityksille on Visit Finlandin kärkituotekilpailun yhteydessä luotu kriteerit, jotka löytyvät Visit Finlandin sivuilta: www.visitfinland.fi/tuoteteemat-ja-tyokalut/kestava-kehitys-matkailuyrityksessa/

Pohjoismainen ympäristömerkki eli Joutsenmerkki on kaikissa Pohjoismaissa käytettävä virallinen ympäristömerkki, joka kertoo tuotteen tai palvelun noudattavan sille suunniteltuja ympäristökriteerejä. Kriteerit asetetaan niin, että vain 20–30 prosenttia toimialan tai ryhmän tuotteista tai palveluista läpäisee kriteerit. Joutsenmerkittyjä tuotteita ja palveluja on Suomessa yli 10 000, matkailualalta Joutsenmerkki on myönnetty muun muassa hotelli-, ravintola- ja kongressipalveluja tuottaville yrityksille. Moni matkailupalveluja tuottava yritys myös suosii tuote- ja raaka-ainevalinnoissaan Joutsenmerkittyjä vaihtoehtoja.

Green Key -sertifioidut majoituskohteet ovat sitoutuneet henkilöstön ja asiakkaiden ympäristötietoisuuden kasvattamiseen, energian- ja vedenkäytön tehostamiseen ja majoitustoiminnan ympäristörasituksen pienentämiseen. Yritykset saavat käyttöönsä kansainvälisesti tunnetun Green Key -merkin sekä ohjelman tuen ympäristötyölleen ja siitä viestimislle. Green Key Suomessa noudattaa toiminnassa Green Keyn kansainvälistä toimintapolitiikkaa: www.greenkey.global/application-process/

Suomessa matkailuyritysten suhtautuminen ympäristöasioihin on erittäin valveutunut, ja huomattavan suuri joukko matkailuyrityksistä kestävässä suhteessa kansainvälisen vertailun. Tätä hyvää yleistilaa ei kuitenkaan pystytä hyödyntämään riittävästi markkinoinnissa, koska Suomessa ei ole vakiintunutta ympäristösertifiointia ja tunnusta pk-yrityksille, joita suurin osa matkailuyrityksistä kuitenkin on.

Vaihtoehtoina on kansallinen tai kansainvälinen sertifiointi, ja sen pitäisi olla kustannuksiltaan niin edullinen, että se ei muodosta esteitä sertifiointiin pyrkimiselle. Kansainvälisessä tarkastelussa esille nousi hyvänä mallina Ruotsissa pitkään käytössä ollut kansallinen Nature's Best Sweden laatusertifikaatti, josta on muodostettu myös siihen kuuluvien yritysten markkinointiketju.

Visit Finland on käynnistänyt 2018 **Arktinen kestävä matkailu** -projektin, jossa matkailutoimijoiden koulutuksen ja markkinointi- ja myyntitoimenpiteiden lisäksi tutkitaan yhtenäistä Sustainable Finland -viestintämerkin luomista.

Kuvaus projektin toimenpiteistä: www.visitfinland.fi/tuoteteemat-ja-tyokalut/kestava-kehitys-matkailuyrityksessa/

Tähän selvitykseen nostetut toimintamallit ovat esimerkkejä yrityksistä, jotka ovat tehneet määrätietoista työtä kestävä kehityksen eri osa-alueilla.

3.3.1 Havainnot ulkomailta

Suomessa on jo monissa paikoissa toteutettu hyviä ympäristöystävällisiä ratkaisuja, siinä suhteessa emme ole jäljessä kilpailijamaita. Mutta Suomi on kaukana takamatkalla erityisesti pk-yritysten ympäristösertifioinnissa. Suurilla hotelleilla on Pohjoismaissa yleisesti Joutsenmerkki, ja jonkin verran hotelleja, hostelleja, leirintäalueita ja mökkikyliä on myös hakenut kansainvälistä Green Key -sertifiointia.

Pk-yritysten osalta puuttuu kuitenkin kokonaan vakiintunut sertifiointijärjestelmä, joka olisi luotettava ja niin edullinen, että liittyminen siihen ei ole kustannuskysymys. Saman sertifiointijärjestelmän alle pitäisi koota matkailun eri sektoreiden yrityksiä. Monien maiden sivustojen palveluiden tarjonnassa ja yritysten kuvauksissa tulee vastaan jatkuvas-

ti kansallinen ympäristömerkki. Näkyvän tunnuksen tärkeys on suuri, sillä matkailijoiden ympäristötietoisuus kasvaa jatkuvasti.

Suomalaisen matkailun ympäristömerkin kehittämisessä ei pidä kuitenkaan tehdä hätiköityjä ratkaisuja, vaan on huolella harkiten ja vaikka naapurimaiden malleja seuraten kehitettävä järjestelmä, joka varmasti toimii ja jota luotettava taho ylläpitää pitkäjänteisesti.

Maakohtaisten mallien taustalla on useimmissa maissa käytetty Green Destinations kriteeristöä: greendestinations.org/, greendestinations.org/home/introduction/

10 Vimpa Eco Energy

Vimpa Island Oy:n Rakinkotkan saaren Ekokylä, Hamina www.vimpa.fi/fi/tukikohdat/rakinkotka



Valinnan kärki: Saarikohteen energiaomavaraisuus toimii esimerkkinä muille saarikohteille, jonne on hankala saada sähköjä ilman generaattoria.

Vimpa Island on haminalainen saarimatkakohde, jossa on elämyksellisellä tavalla yhdistetty luonto, merellisyyttä, ihmisten ja eläinten hyvinvointi, ekologisuus, lähiruoka, historia ja tarinat.

Energiantuotannossa Rakinkotkan saari on lähes omavarainen. Saarella toimii uusi hybridoimalaitos, joka tuottaa tarvittavan energian auringosta sekä tuulesta. Hyvä malli monelle muulle vastaavalle kohteelle, jonne sähköjen veto on hankalaa tai halutaan ympäristöystävällisempiä vaihtoehtoja.

Yhteystiedot: Vimpa Island Oy, Vimparaitti 29, 49400 Hamina, yrittäjät Pertti ja Virpi Illi

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Energiaomavaraisuus, saarikohde, saaristoelämys, Isle of Vikings

11 Lakeland GTE sähköalus

Varkaus www.lakelandgte.fi/fi/



Valinnan kärki: Varkautelainen ohjelmapalveluyritys Lakeland GTE on usean vuoden ajan tehnyt sähkövenereisteilyjä erityisesti kansallispuiston alueilla. Hyvä esimerkki suuntaukses-
ta, johon Suomessa pitäisi vesistöalueilla siirtyä.

Kestävä kehitys on tulossa myös vesille. Täysin uudenlainen, kiireetön ja hiljainen tapa nauttia järviluonnosta on tehdä retki sähkökäyttöisellä veneellä Saimaalle. Pesunkestävä savolainen opas Arto Keinänen kipparoi ja viihdyttää asiakkaita ilman moottorin häiritsevää ääntä. Katoksellisessa veneessä on mahdollista kokea täysin toisenlainen yhteys luontoon kuin moottoriveneessä.

Kesäaikaan risteilyjä järjestetään tilauksesta kymmenessä eri kohteessa Saimaan alueella. Erityiskohteenä on Koloveden kansallispuisto, jossa polttomoottorikulkuneuvojen käyttö kielletty.

Sähkökäyttöisyys veneissä ja pienissä matkustaja-aluksissa tulee yleistymään, sillä tekniikka on jo varsin hyvin kehittynyt. Useimmissa Suomen vierassatamissa lataus yön yli onnistuu jo nyt, pikalatausmahdollisuuksia voidaan kehittää autoilun tapaan.

visitsavonlinna.fi/products/risteily-saehkoepaatilla-vip-tyyliin-savonlinnassa/

visitsavonlinna.fi/products/saimaannorpparetki-ekopaatilla/

Yhteystiedot: Lakeland GTE Outdoor Company, yrittäjä Arto Keinänen

Saatavuus / saavutettavuus: Ympäri vuoden

Avainsanat: Sähköalus, norpparetket, Saimaa, Saimaa on the rocks, luontoelämys

12 Täyssähköveneitä Kotkasta

q-yachts.com



Valinnan kärki: *Hieno suomalaisen suunnittelun esimerkki, joka näyttää tietä täysin sähköllä tapahtuvaan veneilyyn.*

Q Yachts Oy on aloittanut kookkaiden täyssähköveneidän valmistuksen Suomessa. Veneet valmistetaan Q-Compositen toimesta Kotkassa. Yhtiön mukaan veneet sopivat hyvin järvi-alueelle ja saaristoon. Markkinoita haetaan ensisijaisesti ulkomailta.

Veneen akkujen on laskettu riittävän yhdellä latauksella ja 11 solmun nopeudella noin 40 merimailin (noin 74 km) ajoon. Veneen sähkömoottorijärjestelmän valmistaa suomalainen Oceanvolt Oy (oceanvolt.com/). Valmistajan mukaan veneen suunnittelussa on palattu taaksepäin aikaan, jolloin suurehkot veneet kulkivat pienillä moottoreilla.

Suomessa ollaan jäljessä esimerkiksi Keski-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa tapahtuvasta sähköllä toimivien ympäristöystävällisten liikkumis- ja aktiviteettivälineiden hyödyntämisessä. Tätä kehitystä on seurattava tarkasti, ja ympäristöystävällisiin ratkaisuihin on panostettava voimakkaammin.

Yhteystiedot: Q-Yachts Oy

Avainsanat: Sähkömoottori, sähkövene, tulevaisuuden veneily

youtu.be/6o4WfOEK_so

m.kauppalehti.fi/uutiset/suomessa-alkoi-suurten-sahkoisten-/L6QScP3K

13 Seikkailuapinat

Valtakunnallinen www.adventureapes.fi/



Valinnan kärki: *Luonto ja järvialueet ovat tärkeä osa Seikkailuapinoiden toimintaympäristöä. Yritys on laatinut tiukat ympäristöystävällisen ja kestävän matkailun kriteerit, ja niitä myös noudatetaan.*

Orivedeltä käsin toimiva yritys, joka tuottaa paikallista kestävää matkailua verkostoitumalla pienten paikallisten yritysten kanssa, hyödyntää palveluissa paikallisesti valmistettuja tuotteita ja paikallisia palveluja. Monipuolisia ohjelmia samantyyppiset arvot omaavien pienten ja paikallisten yritysten kanssa.

Kestävän matkailun malli: www.adventureapes.fi/sustainable-tourism-finland/

Yhteystiedot: Majoontie 2, 35300 Orivesi, yrittäjä Heidi Savolainen

Saatavuus / saavutettavuus: Valtakunnallinen toimija verkostonsa kautta ympäri vuoden

Avainsanat: Kestävä matkailu, ympäristö, paikalliset kumppanit, paikallisuus

14 Nature's Best Sweden -ketju

naturesbestsweden.com/en/home/



Valinnan kärki: *Nature's Best Sweden on ympäristöystävällisen matkailun tiennäyttäjä, joka palvelee erityisen hyvin pk- yrityksiä ja toimii samalla näiden yhteisenä markkinointiketjuna.*

Nature's Best Sweden on Euroopan vanhin ympäristömerkki. Se on otettu käyttöön 2002, ja ketjuun kuuluu noin 100 palveluntuottajaa sekä näiden lähes 400 erilaista palvelua. Valikoima käsittää muun muassa 30 saaristo- ja veneretkeä, yli 20 melontapalvelua, 20 kalastus- ja jahtituotetta, koskenlaskua, vaelluksia, pyöräretkiä ja lähes 80 majoituspalveluja tarjoavaa yritystä. Mukana on runsaasti pieniä ja keskisuuria yrityksiä, mutta joukossa on myös Pohjoismaiden tunnetuin lohijoki Mörrum konferenssikeskuksineen ja hotelleineen.

Nature's Best Sweden kohteiden kriteerit ovat erittäin tiukat, ja useille sektoreille on vielä niiden erityispiirteisiin liittyvät lisäkriteerit. Kriteereiden täyttämistä valvotaan vuosittain. Jäsenmaksu on pieniltä yrityksiltä (enintään 5 työntekijää) 86 euroa ja suurilta 214 euroa vuodessa.

Nature's Best Swedenin rooli markkinoinnissa on merkittävä erityisesti pienille yrityksille. Nature's Best Sweden tulee myös aina ja usein ainoana vaihtoehtona Visit Sweden sivujen kautta haettaessa eco, green tai sustainable tourism + Sweden hakusanoilla. Nature's Best Sweden kriteeristö:

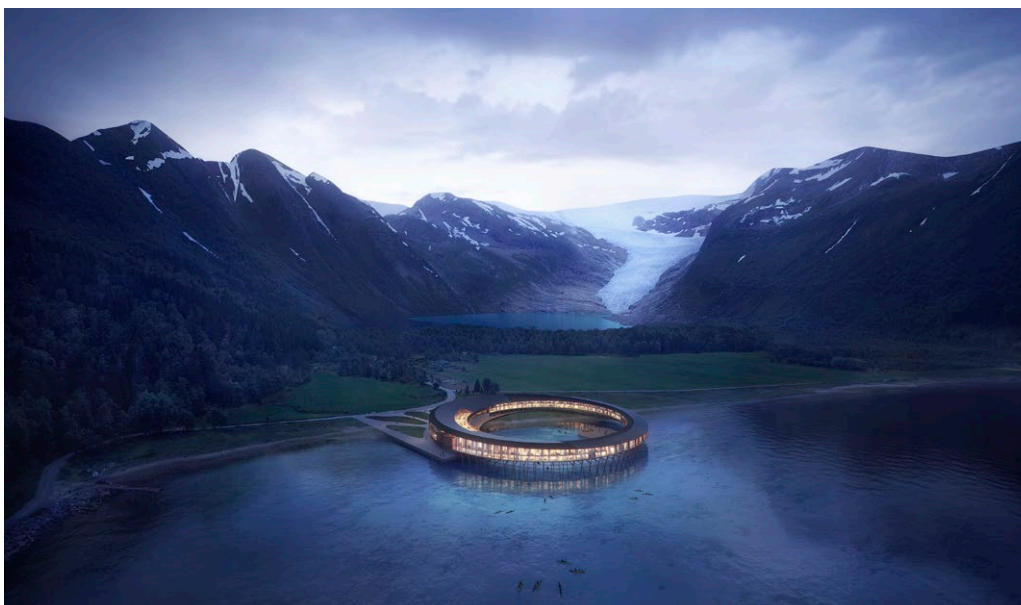
www.ekoturism.org/naturensbasta/kriterier/kriterierna.asp

Tietoa Ruotsista: visitsweden.com/ecotourism/, www.ecotourism.org/sweden

Avainsanat: Ympäristöystävällisyys, eco-label, eco quality label, markkinointiketju

15 Hotelli Svart

Norja/Svartisen kansallispuisto www.svart.no



Valinnan kärki: *Hotelli Svart on kunnianhimoinen ja ainutlaatuinen yritys rakentaa täydellisesti energiaomavarainen hotelli kansallispuiston koskemattomaan luontoon. Se vastaa ainutlaatuisella tavalla kestävästä kehityksestä arvostavien kuluttajien toiveisiin ja näyttää suuntaa pienemmille kohteille.*

Suunnitteilla oleva hotelli Svart on valmistuessaan maailman ensimmäinen "powerhouse hotel", joka tuottaa enemmän energiaa kuin kuluttaa. Energiantuotanto perustuu pääosin hotellin katolla toimivaan aurinkopaneelivoimalaan.

Hotellin sijainti tulee olemaan Svartisen kansallispuiston alueella napapiirin pohjoispuolella, lähellä Bodon kaupunkia. Svartisen on Norjan toiseksi suurin jäätikkö.

Hotellin on suunnitellut arkkitehtitoimisto Snøhetta, ja projektissa on mukana muun muassa rakennusyhtiö Skanska. Vaikka hotelli on ulkomuodoltaan hyvinkin futuristinen, sen paalurakenne viittaa Rorbuer kalastajamajoihin. Ulospäin näkyvä rakennusmateriaali on puuta. Osa rakenteesta on saanut idean verkkojen ja kalojen kuivatustelineistä. Nousuveden aikaan hotellin ali voidaan kulkea pienellä veneellä tai kanootilla.

Svart vastaa täydellisesti kestävästä kehityksestä haasteeseen erityisen arvokkaassa luontoympäristössä ja tavoittelee asiakkaiksi matkailijoita, jotka kaipaavat ainutlaatuista kokemusta rauhallisessa ympäristössä. Hotelli on sekä arkkitehtuuriltaan, perinteitä kunnioittavalla idealtaan ja toimintaperiaatteeltaan niin ainutlaatuinen, että sen saama julkisuus huolehtinee markkinoinnista.

Linkkejä: www.visitnorway.com/media/news-from-norway/norwegian-architects-have-designed-the-worlds-most-environmentally-friendly-hotel/ snohetta.com/projects/366-svart

Avainsanat: energy-positive hotel, kestävä kehitys, unique accommodation

3.4 Esteettömyys

Esteetön matkailu kattaa paitsi liikunta- ja aistirajoitteiset matkailijat, myös kasvavan joukon ikääntyviä matkailijoita sekä pienet lapset. Esteettömyys helpottaa kaikkia matkailijoita, mutta joillekin se on matkailun ehdoton edellytys, ei vain mukavuuslisä. Esteettömät palvelut, saavutettavuus ja erityistarpeista huolehtiminen ovat tulevaisuudessa yhä enemmän kilpailutekijöitä. Pelkästään ikääntyvien matkailijoiden määrä lisääntyy vuoteen 2030 mennessä useita prosentteja.

Euroopan komissio on kehittänyt Pantou online -palvelun eurooppalaisille yrityksille, jotka tarjoavat esteettömiä matkailupalveluja. Yritykset voivat maksutta syöttää palveluun oman profiilisivunsa pantou.org/

Johannan Sainion Satakunnan ammattikorkeakoulussa 2014 tehdyssä lopputyössä ”Esteetöntä matkailua edistämässä – elämyksiä luonnosta Aivoliiton tuetulla lomalla” on kuvattu kattavasti erilaisia luontomatkailuun ja ohjelmalveluihin liittyviä apuvälineitä.

Invalidiliitto on koonnut tietoa esteettömyydestä myös matkailun näkökulmasta, ja liiton sivuilta löytyy muun muassa luontomatkailukohteiden esteettömyyden tarkastuslista: www.invalidiliitto.fi/tarkistuslistoja

Fyysisen esteettömyyden lisäksi on tärkeää huomioida myös matkailukohteen tuottaman informaation esteettömyys ennen matkaa ja matkan aikana. www.invalidiliitto.fi/esteetonfi

Ahvenanmaa on esimerkkinä suomalaisesta matkailualueesta, joka on lähtenyt kehittämään suunnitelmallisesti esteettömän matkailun palveluja yhdessä paikallisten matkailuyrittäjien ja Ålands Handikappförbundetin kanssa.

Visit Ålandin laaja esteettömän matkailun selvitys tehtiin 2015–2016 esteettömään matkailuun erikoistuneen ruotsalaisyritys Access Sweden kanssa. Selvityksessä inventoitiin nelisenkymmentä ahvenanmaalaista matkailupalvelua. Sivustolla on tarkka kuvaus jokaisen inventoidun kohteen palveluista esteettömyyden näkökulmasta liittyen esimerkiksi liikkumiseen kohteessa.

Kohteet on koottu Visit Ålandin sivustolle ”Esteetön Ahvenanmaa” välilehden alle. Mukana on useita matkailukohteita, nähtävyyksiä sekä majoitus- ja ravintolapalveluja tarjoavia yrityksiä. www.visitaland.com/fi/esteeton-ahvenanmaa/

3.4.1 Havainnot ulkomailta

Pohjois-Amerikan luontokohteiden esimerkeistä voi ottaa oppia myös Suomen kansallispuistojen, muiden luontokohteiden ja yksityisten luontoympäristössä toimivien yritysten esteettömyyden kehittämisessä.

Erityistä huomiota vesistöalueilla on kiinnitettävä siihen, että liikuntarajoitteisuus ei ole este päästä esimerkiksi veneilemään tai kalastamaan. Kysymys esteettömyydestä ei ole pääsääntöisesti kiinni palveluntuottajien resursseista, vaan enemmänkin paneutumisesta ja asennoitumisesta. USAn kansallispuistojen tähän liittyvä slogan "All in!" kertoo periaatteen.

16 Esteettömyys USA:n kansallispuistoissa



Valinnan kärki: *Erikoisrenkailla varusteltu pyörätuoli on esimerkki esteettömyyden toteuttamisesta luontokohteessa ja heijastelee USAn kansallispuistojen paneutumista esteettömyyteen.*

USAn kansallispuistoissa esteettömyyteen on kiinnitetty erittäin paljon huomiota. Esteettömyys kuvataan yksityiskohtaisesti kansallispuistojen sivuilla, ja tarvittava tieto löytyy helposti.

Erikoisrenkailla varustetut pyörätuolit ovat hyvä esimerkki siitä, että huolehditaan pyörätuolilla pääsy muuallekin kuin tasaisille päällystepinnoille. Linkkien esimerkit ovat Padre Island rannikkokansallispuisto Coloradossa (kuva) ja Great Sand Dunes kansallispuisto Texasissa.

Kansallispuistojen esteettömyyden kehittämiseen on laadittu viiden vuoden kehittämissstrategia, nykyinen ulottuu vuoteen 2020. Kansallispuistojen, muiden valtion retkeilyalueiden ja monien yksityisten palvelujen laajasti kattavan "America The Beautiful" -passin saa 10 dollarin käsittelymaksulla pysyvästi vammautunut henkilö, jolla vamma oleellisesti vaikeuttaa normaalia elämää. Passilla pääsee sisään yli 2 000 valtion virkistyskohteeseen ja sillä saa alennuksia palveluista myös yksityisiltä tahoilta.

USAn kansallispuistoissa järjestetään erikoiskouluttajien johdolla ohjattuja aktiviteetteja erityisryhmille. Vuorikiipeilystä lähtien tarjolla on toimintaa sekä maalla että vesillä. Kansallispuistojen esteettömyyden tunnuslause on osuvasti "all in!"

All in -esimerkkejä eri kohteista:

Great Sand Dunes kansallispuisto, Colorado:

www.colorado.com/articles/accessible-colorado-travel

Padre Island rannikkokansallispuisto, Texas:

www.nps.gov/pais/planyourvisit/accessibility.htm

America The Beautiful pass:

store.usgs.gov/access-pass

Kansallispuistojen esteettömyyden kehittämistrategia:

www.nps.gov/aboutus/upload/All_In_Accessibility_in_the_NPS_2015-2020_FINAL.pdf

Avainsanat: Esteettömyys matkailussa, accessibility in tourism

Kuvat:

- s. 25 Kalle's Inn, kuvaaja Esa Siltaloppi
s. 26 Hotelli Punkaharju
s. 27 Peterzens
s. 28 Okkolan lomamökit
s. 29 Lapland Hotels Snow Village
s. 30 Camp Land Glamping Finland
s. 31 Visit Scotland
s. 32 Whitepod.com
s. 34 Canvas Hotel Norway
s. 35 Eliassen Robuer, kuvaaja Alex Conu
s. 36 Gstrailers.eu
s. 38 Hopealinja Oy
s. 39 Mansikoita ja vaahotokarkkeja -blogi, kuvaaja Maikku Gullman
s. 40 Rosala & Bengtskär Matkavaraamo
s. 41 Jäänmurtaja Sampo
s. 42 Stromma.com
s. 43 Visit Fjordkysten
s. 44 Loch Shiel Cruises
s. 45 Salamander
s. 48 Bellamer Houseboat
s. 49 Jalolautta
s. 50 Saimaa Boating
s. 51 Laukaan kunta
s. 52 Saimaan Vuokravento
s. 53 Låna Oy
s. 54 Lake District National Park
s. 55 Duffyboats.com
s. 57 Kapeenkosken koskikelkkailu, kuvaaja Maija Lahtinen
s. 58 Relatop Oy
s. 59 Swimming Holidays in Finland, kuvaaja Markus Sirkka
s. 60 Metsähallitus, kuvaaja Pekka Lehtonen
s. 62 Taivalkosken melontakeskus
s. 63 Visit Finland mediapankki, kuvaaja Jussi Helttunen
s. 65 Hydrobikes.com
s. 66 Swimtrek.com
s. 67 Lakedistrict.gov.uk, kuvaaja Andrew Locking
s. 71 Hotel & Spa Resort Järvisydän mediapankki
s. 72 Floating Sauna
s. 73 Herrankukkaro Oy
s. 74 Saunatour
s. 75 Lomakeskus Revontuli
s. 76 Allas Sea Pool mediapankki, kuvaaja Eetu Ahanen
s. 77 Scandinave Spa Mont-Tremblant
s. 78 Mayo Dark Sky Park, kuvaaja Brian Wilson
s. 81 Pohjolan Safarit
s. 82 Pyhät Polut Oy
s. 83 Studio Borga
s. 84 UPM, kuvaaja Lassi Kujala
s. 85 Keimiön koukkaus
s. 86 Visit Norway, kuvaaja Simon Breth
s. 88 s. 89 Kotkan Saaret Oy
s. 90 Sektoriloisto Oy mediapankki
s. 91 Kylmäpihlajan Majakkahotellin kuvapankki
s. 92 Corsewell Lighthouse, kuvaaja Iain Mathieson
s. 94 Graylingland
s. 95 Juha Happonen
s. 96 Eumer Fishing
s. 97 Konneveden kunta
s. 98 Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö SVK, kuvaaja Petter Nissén
s. 99 Mörrum, kuvaaja Beng Nyberg
s. 101 tourismesaguenay.ca, kuvaaja Guylain Doyle
s. 103 Rautio Surfcenter, kuvaaja Tuukka Luukkonen
s. 104 RedRib Experience
s. 105 Ice Cave Leppävirta, kuvaaja Hannu Komu
s. 106 Hotel & Spa Resort Järvisydän mediapankki
s. 108 Säskylän kunta
s. 109 Aavameri mediapankki
s. 110 hikeandbike.is
s. 111 segway.fiss.at
s. 113 Visit Åland mediapankki, kuvaaja Heidi Ikonen
s. 114 Pohjois-Savon Liikunta ry, kuvaaja Wille Markkanen
s. 115 Lohjan kaupunki
s. 116 Puumalan kunta, kuvaaja Juha Markkanen
s. 117 Visit Scotland, kuvaaja Kenny Lam
s. 118 himmeloghavflora.no, kuvaaja Truls Kleiven
s. 120 Visit Åland mediapankki, kuvaaja Dagny Mattsson
s. 121 rannikkoreitti.fi mediapankki
s. 122 Puumalan kunta
s. 123 rannikkoreitti.fi mediapankki, kuvaaja SM Kunttu
s. 124 Visit Åland mediapankki
s. 126 Hotel & Spa Resort Järvisydän mediapankki
s. 127 Rokua Geopark , kuvaaja Vesa Krökki
s. 128 NTRNZ media ltd, Graphic Designer Markus Räisänen
s. 129 Ikurin Vire ry
s. 130 Visit Norway
s. 132 Citynomadi Oy
s. 134 Feelkoli.fi, kuvaaja Hanna Kurvi
s. 135 ImagineChina.com
s. 137 Croatian National Tourist Board, kuvaaja Zoran Jelaca
s. 142 Vimpa Island
s. 143 Lakeland GTE
s. 144 Q-Yachts Oy
s. 145 Seikkailuapinat Oy
s. 146 Natures Bäst Sweden, kuvaaja Thomas Trädgårdh
s. 147 Snøhetta Plompzoes
s. 150 U.S National Park Service

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2018



- 1/2018 Toimintaohjelma maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi Suomessa
- 1a/2018 Operativt program för att minska jordbrukets ammoniakutsläpp i Finland
- 1b/2018 Action plan for reducing ammonia emissions in Finland
- 2/2018 Assessment of risks related to increasing heavy metal limits for fertilizers in Finland
- 3/2018 Biopaths to Carbon Neutrality
- 4a/2018 Paikkatietopoliittinen selonteko
- 4b/2018 Redogörelse om politiken för geografisk information
- 4c/2018 Paikkatietopoliittinen selonteko
- 5/2018 Saaristo- ja vesistömatkailun Hyvät tuotteet -projektin loppuraportti (verkkojulkaisu)